

ორჭუსის კონვენციის განხორციელების ეროვნული ანგარიშის ფორმატი IV/4 (ECE/MP.PP/2011/2/Add.1) გადაწყვეტილების შესაბამისად

ანგარიში წარდგენილია საქართველოს სახელით I/8, II/10 და IV/4 გადაწყვეტილებების შესაბამისად.

ეროვნული წარდგენაზე თანამდებობის პირი:	მოხსენების პასუხისმგებელი	ნინო გოხელაშვილი – საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოსა და კლიმატის ცვლილების დეპარტამენტის მდგრადი განვითარების სამმართველოს ხელმძღვანელი
ხელმოწერა:		
თარიღი:		

განხორციელების ანგარიში ინფორმაცია ანგარიშის შედგენის შესახებ

მხარე	საქართველო
ეროვნული საკონტაქტო პირი	
ორგანიზაციის დასახელება:	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო
პირის თანამდებობა, სახელი და გვარი:	გარემოსა და კლიმატის ცვლილების დეპარტამენტის მდგრადი განვითარების სამმართველოს მეორადი სტრუქტურული ერთეულის ხელმძღვანელი ორჭუსის კონვენციის ეროვნული პასუხისმგებელი პირი - ნინო გოხელაშვილი
საფოსტო მისამართი:	0114
ტელეფონი:	+995 595 119 771
ფაქსი:	
ელ-ფოსტა:	nino.gokhelaashvili@mepa.gov.ge

I. ანგარიშის მომზადების პროცესი

აღწერეთ ანგარიშის მომზადების პროცესი. მიუთითეთ, რომელმა საჯარო დაწესებულებებმა მიიღეს მონაწილეობა ან წარმოებდა კონსულტაციები, როგორ მიიღო მონაწილეობა საზოგადოებამ, როგორ იქნა საზოგადოების მონაწილეობის შედეგები გათვალისწინებული. რა მასალას დაეყრდნო ანგარიში.

<p>პასუხი:</p> <p>საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს (სგდსმს) მიერ მომზადებული ანგარიშის პროექტი გაეგზავნა (24.07.2020) შემდეგ უწყებებს:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაციას;</li> <li>- საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს;</li> <li>- საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს;</li> <li>- საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს;</li> <li>- საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს;</li> <li>- საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს;</li> </ul>
---

- საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს;
- საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს;
- საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს;
- შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში სახელმწიფო მინისტრის აპარატს;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის გარემოს დაცვის სამმართველოს;
- საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურს;
- საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტს;
- საქართველოს პარლამენტის გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტს;
- ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიას;
- საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატს;
- თბილისის საქალაქო სასამართლოს;
- თბილისის სააპელაციო სასამართლოს;
- საქართველოს უზენაეს სასამართლოს;
- საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს.

სახელმწიფო სტრუქტურების მიერ მომზადებული ანგარიშის პროექტი (საანგარიშო პერიოდი 01/01/2017 – 30/07/2020) საზოგადოების მხრიდან კომენტარების მისაღებად 16/10/2020 ელექტრონული ფორმით გავრცელდა სგდსმს - საჯარო სამართლის იურიდიულ პირის გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრისა (სსიპ გიგც) მიერ. დოკუმენტი განთავსდა სსიპ გიგც-ის ვებ-გვერდზე. კომენტარების მიღების საბოლოო ვადა - 05/11/2020.

ინფორმაცია საჯარო განხილვის შესახებ თანდართული ანგარიშის პროექტით გავრცელდა სგდსმს-სა და სსიპ გიგც-ის საშუალებით და განთავსდა შესაბამის ვებ- და ფეისბუქ გვერდებზე 03/11/2020. შეხსენება საჯარო განხილვის შესახებ ელექტრონულად გავრცელდა --/--/2020. საჯარო განხილვა ჩატარდა 22/12/2020.

ანგარიში ითარგმნა ინგლისურ ენაზე და ქართულ ვერსიასთან ერთად წარედგინა ორპუსის კონვენციის სამდივნოს და საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს (--/--/2021).

## II. ძირითადი საკითხები, რაც მნიშვნელოვანია ანგარიშის გასაგებად/აღსაქმელად

მიუთითეთ ანგარიშის აღსაქმელად მნიშვნელოვანი მომენტები, მაგ: ფედერალური/დეცენტრალიზებული გადაწყვეტილების მიმღები სტრუქტურის არსებობა; აქვს თუ არა კონვენციის დებულებებს უშუალო მოქმედების ძალა; წარმოადგენს თუ არა ფინანსური პრობლემები მნიშვნელოვან დაბრკოლებას კონვენციის განხორციელებისათვის და სხვა.

### პასუხი:

კონვენციას გააჩნია პირდაპირი მოქმედების ძალა და მისი გამოყენება შესაძლებელია ხელისუფლების სამივე შტოს საქმიანობის პროცესში. საქართველოს კონსტიტუციის (მე-4 მუხლი), „საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებების შესახებ“ (მუხლი 6, 1997) საქართველოს კანონის და „ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის (მე-7 მუხლი, 2009) თანახმად, საქართველოს კანონმდებლობის „ძალაში შესულ საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებასა და შეთანხმებას, თუ ისინი არ ეწინააღმდეგებიან საქართველოს კონსტიტუციას და კონსტიტუციურ კანონს, აგრეთვე საქართველოს კონსტიტუციურ შეთანხმებას აქვს უპირატესი იურიდიული ძალა შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტების მიმართ.“

კონვენციის უფრო ეფექტიანად განხორციელებისათვის მიზანშეწონილია კანონმდებლობისა და შესაბამისი პროცედურების მუდმივად დახვეწა-გაუმჯობესება საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისად. ფინანსური პრობლემები

გარკვეულწილად აბრკოლებს როგორც ინფორმაციის მოგროვებას, ასევე მის დამუშავებას, გამოცემას და გავრცელებას.

**III. საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მე-3 მუხლის მე-2, მე-3, მე-4, მე-7 და მე-8 პუნქტების განხორციელებას**

ჩამოთვალეთ საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მე-3 მუხლის მე-2, მე-3, მე-4, მე-7, მე-8 პუნქტების განხორციელებას ახსენით როგორ ხორციელდება ეს პუნქტები. კერძოდ:

**მიღებული ზომები:**

- (a) მე-2 პუნქტთან დაკავშირებით: თანამდებობის პირებისა და ხელისუფლების ორგანოების მხრიდან საზოგადოების დახმარების/დაკვალიანებისთვის;
- (b) მე-3 პუნქტთან დაკავშირებით: გარემოსდაცვითი განათლებისა და ცნობიერების ამაღლებისათვის;
- (c) მე-4 პუნქტთან დაკავშირებით: გარემოსდაცვითი საქმიანობის ხელშემწყობი ასოციაციების, ორგანიზაციების/ჯგუფების სათანადო აღიარება/მხარდაჭერისთვის;
- (d) მე-7 პუნქტთან დაკავშირებით: საერთაშორისო დონეზე კონვენციის პრინციპების ხელშესაწყობად;
  - მიღებული ზომები:
    - (i) სამინისტროებში და სამინისტროებს შორის კოორდინაციისათვის სხვადასხვა საერთაშორისო ფორუმებში ჩართული ოფიციალური პირების ინფორმირებულობის მიზნით კონვენციის მე-7 მუხლის მე-3 პუნქტის და აღმა-ათის სახელმძღვანელო პრინციპების შესახებ;
    - (ii) საერთაშორისო ფორუმების შესახებ ინფორმაციის მისაწოდებლად ეროვნულ დონეზე. მიუთითეთ, რა სტადიაზე ხდებოდა ინფორმაციის მიწოდება;
    - (iii) საერთაშორისო ფორუმებთან დაკავშირებით საზოგადოების მონაწილეობის ხელშესაწყობად (მაგ. არასამთავრობო სექტორის მიწვევა ქვეყნის დელეგაციებში საერთაშორისო გარემოსდაცვითი მოლაპარაკებების დროს მონაწილეობის მისაღებად ან არასამთავრობო სექტორის ჩართვა ასეთ მოლაპარაკებებში ქვეყნის ოფიციალური პოზიციის ჩამოსაყალიბებლად). მიუთითეთ, რა სტადიაზე ხდებოდა ინფორმაციის მიწოდება;
    - (iv) სხვა საერთაშორისო ფორუმების პროცედურებში კონვენციის პრინციპების ხელშესაწყობად;
    - (v) სხვა საერთაშორისო ფორუმების სამუშაო პროგრამებში, პროექტებში, გადაწყვეტილებებსა და სხვა ძირითად საკითხებში კონვენციის პრინციპების ხელშესაწყობად.
- (e) მე-8 პუნქტთან დაკავშირებით: იმის უზრუნველსაყოფად, რომ პიროვნებები, რომლებიც კონვენციით მინიჭებულ უფლებებს იყენებენ, არ იყვნენ დასჯილნი, დევნილნი ან შეზღუდულნი.

**პასუხი:**

- (a) კონვენციის მოთხოვნების მნიშვნელოვანი ნაწილი უზრუნველყოფილია საქართველოს კანონმდებლობით (იხ. ქვემოთ). კონვენციას აქვს უპირატესი ძალა შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტების მიმართ (იხ. პასუხი, თავი II). საქართველოს კონსტიტუციის თანახმად, ყველას აქვს უფლება: ცხოვრობდეს

ჯანმრთელობისათვის უვნებელ გარემოში, სარგებლობდეს ბუნებრივი გარემოთი და საჯარო სივრცით, დროულად მიიღოს სრული ინფორმაცია გარემოს მდგომარეობის შესახებ, ზრუნავდეს გარემოს დაცვაზე, მონაწილეობა მიიღოს გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში. ახლანდელი და მომავალი თაობების ინტერესების გათვალისწინებით გარემოს დაცვა და ბუნებრივი რესურსებით რაციონალური სარგებლობა უზრუნველყოფილია კანონით. (მუხლი 29). დამატებით აღნიშნავთ, რომ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ (გადაწყვეტილება N3/1/752,2018) განმარტა, რომ კონსტიტუციით დადგენილია სახელმწიფოსაგან ინფორმაციის მიღების უფლების სპეციალური შემთხვევა. დასახელებული კონსტიტუციური გარანტია წარმოშობს სახელმწიფოს ვალდებულებას, ნებისმიერ დაინტერესებულ პირს მიაწოდოს გარემოს მდგომარეობის შესახებ მის ხელთ არსებული ინფორმაცია. ამასთან, ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის დამდგენი კონსტიტუციური უფლებებისაგან განსხვავებით, 37-ე მუხლი ადგენს სახელმწიფოს პოზიტიურ ვალდებულებას, მუდმივად აწარმოოს გარემოს მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის შეგროვება/ანალიზი, რათა საჭიროების შემთხვევაში უზრუნველყოფილ იქნეს მისი საზოგადოებისათვის ხელმისაწვდომობა. ნათელია, რომ ეს ვალდებულებები ერთმანეთთან ორგანულად არის დაკავშირებული, რადგან ამ ტიპის ინფორმაციის შეგროვებისა და დამუშავების გარეშე, შეუძლებელი იქნება ადამიანის უფლების ეფექტური რეალიზება.<sup>1</sup> საკონსტიტუციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ სახელმწიფო ვალდებულია, შეაგროვოს ინფორმაცია, რომელიც შეეხება გარემოს მდგომარეობას და იმ ფაქტორებს, რომლებიც ზემოქმედებას ახდენენ მასზე, კერძოდ, ინფორმაცია გარემოს შემადგენელი ელემენტების - ჰაერის, ატმოსფეროს, წყლის, ნიადაგის, მიწის, ლანდშაფტისა და ბუნებრივი ობიექტების მდგომარეობის, ბიომრავალფეროვნებისა და მისი კომპონენტების, გენეტიკურად მოდიფიცირებული ორგანიზმების და ამ ელემენტების ურთიერთქმედების შესახებ. მნიშვნელოვანია, ხელმისაწვდომი იყოს ინფორმაცია სახელმწიფო პოლიტიკის, გეგმების, პროგრამებისა და კანონმდებლობის შესახებ, რომლებიც გავლენას ახდენენ ან შესაძლოა მოახდინონ გარემოს მდგომარეობაზე.<sup>2</sup>

„გარემოს დაცვის შესახებ საქართველოს კანონის“ (1996) თანახმად:

- მოქალაქეს უფლება აქვს ცხოვრობდეს ჯანმრთელობისათვის უვნებელ და ჯანსაღ გარემოში, მიიღოს სრული, ობიექტური და დროული ინფორმაცია თავისი სამუშაო და საცხოვრებელი გარემოს მდგომარეობის შესახებ (მუხლი 6);
- საზოგადოების ინფორმირების მიზნით, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი 4 წელიწადში ერთხელ ამტკიცებს გარემოს მდგომარეობის შესახებ ეროვნულ მოხსენებას (მუხლი 14). სახელმწიფო ორგანოები ვალდებული არიან, უსასყიდლოდ მიაწოდონ სგდსმს-ს მათ ხელთ არსებული ინფორმაცია გარემოს მდგომარეობის შესახებ. სავალდებულოა ეროვნული მოხსენების გამოქვეყნების გზით მისი საზოგადოებისათვის ხელმისაწვდომობა;
- “გარემოს დაცვისა და მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფის მიზნით, იქმნება გარემოს დაცვის დაგეგმვის სისტემა”, რომელიც, სხვა საკითხებთან ერთად, მოიცავს გრძელვადიან სტრატეგიულ გეგმას (მდგრადი განვითარების სტრატეგია) და ხუთწლიან გეგმას (გარემოს დაცვის მოქმედებათა ეროვნული პროგრამა). საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს ერთ-ერთ მთავარ ფუნქციას წარმოადგენს ქვეყნის მწვანე ზრდის სტრატეგიის მომზადება და მისი ხელშემწყობი სახელმწიფო პროგრამების შემუშავებაში მონაწილეობის მიღება (იხ. კომენტარი IV თავში), საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება და ინფორმაციით უზრუნველყოფა მდგრადი განვითარების საკითხებზე.

<sup>1-2</sup> საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2013 წლის 10 აპრილის №2/1/524 გადაწყვეტილება საქმეზე - საქართველოს მოქალაქე გ.გ. საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ, II-17 და II-20.

„ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების შესახებ“ საქართველოს კანონის (2012) თანახმად:

- ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სფეროში მარეგულირებელი ორგანოს სგდსმს სსიპ ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტოს ერთ-ერთ ფუნქციას წარმოადგენს „ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სფეროში საზოგადოებასთან დაკავშირებული ღონისძიებების განხორციელება საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით“ (მუხლი 6);

- ლიცენზიის მფლობელი ლიცენზიით განსაზღვრული საქმიანობის შესაბამისად ვალდებულია, უზრუნველყოს საზოგადოების ინფორმირება ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების იმ საკითხებზე, რომლებიც არ განეკუთვნება სახელმწიფო ან კომერციულ საიდუმლოებას (მუხლი 23). ხოლო „რადიაციულ საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმამ უნდა განსაზღვროს ყველა საჭირო ვალდებულება და ქმედება და უნდა გამიჯნოს ისინი შესაბამის სახელმწიფო ორგანოებსა და არასამთავრობო ორგანიზაციებს შორის, მათი ერთმანეთთან კომუნიკაციისა და საზოგადოებისთვის შეტყობინებისათვის აუცილებელი მოსამზადებელი სამუშაოების ჩატარების ჩათვლით“ (მუხლი 31);

- საქართველოს მოქალაქეებს, მოქალაქეობის არმქონე პირებს და უცხო ქვეყნის მოქალაქეებს აქვთ უფლება, კომპეტენტური ორგანოებისგან მიიღონ სანდო და დროული ინფორმაცია ბირთვული და რადიაციული მდგომარეობის შესახებ (მუხლი 49).

„რადიოაქტიური ნარჩენების შესახებ“ საქართველოს კანონის (2015) თანახმად:

- რადიოაქტიური ნარჩენების მართვა ხორციელდება გამჭვირვალობის პრინციპით, რაც გულისხმობს რადიოაქტიური ნარჩენების განთავსების ადგილისა და მართვის შესახებ საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული ინფორმაციის მოსახლეობისათვის ხელმისაწვდომობის ვალდებულებას (მუხლი 3);

- საქართველოს მოქალაქეს, მოქალაქეობის არმქონე პირსა და უცხო ქვეყნის მოქალაქეს აქვთ უფლება, მიიღონ რადიოაქტიური ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული კანონმდებლობით გათვალისწინებული საჯარო ინფორმაცია (მუხლი 12), მონაწილეობა მიიღონ რადიოაქტიური ნარჩენების საცავისა და სამარხის მოწყობის/დახურვის საკითხის განხილვაში.

„ატმოსფერული ჰაერის დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე საქართველოს 2020წ N5948-სს კანონის თანახმად, ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს ენიჭებათ უფლება, საჯარო დაწესებულებებიდან მიიღონ სრული, ობიექტური და დროული ინფორმაცია არამხოლოდ ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის, არამედ ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმების და მოკლევადიანი სამოქმედო გეგმების შესახებ (*ცვლილება ძალაში შედის 01.09.2022-დან*). ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის შესახებ ინფორმაციის მოსახლეობისთვის ხელმისაწვდომობის საკითხები დამატებით განსაზღვრულია „ტექნიკური რეგლამენტი – ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის სტანდარტების დამტკიცების შესახებ“ (საქართველოს მთავრობის N383 დადგენილება, 27.07.2018).

„ქალაქ თბილისის გარემოსდაცვითი სტრატეგია 2015-2020“, როგორც ქალაქის მდგრადი განვითარების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი წინაპირობა, პასუხობს შემდეგ ძირითად გამოწვევებს:

- თბილისის გარემოსდაცვითი პრობლემების გადაჭრა;
- გარემოსდაცვითი მმართველობისა და ინსტიტუციური მართვის გაძლიერება თანამედროვე მოთხოვნებთან შესაბამისობაში მოყვანით;
- გარემოსდაცვითი განათლებისა და მეცნიერების ხელშეწყობა;
- საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლება, საზოგადოების ჩართულობის გაძლიერება გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში.

„ქ.თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიაში მოქალაქეთა მიღების წესი“-ს (2014) თანახმად, დაინტერესებულ პირთა მიღება წარმოებს დამტკიცებული განრიგის შესაბამისად (მუხლი 3). მომსახურების ცენტრი წერილობით წარმოდგენილ ინფორმაციას კომპეტენციის ფარგლებში უზავანის მერიის შესაბამის სტრუქტურულ ერთეულებს და ახდენს დაინტერესებული პირის ინფორმირებას (მუხლი 6).

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის (სზაკ, 1999) თანახმად, საჯარო დაწესებულება ვალდებულია, გასცეს საჯარო, მათ შორის, ელექტრონული ფორმით მოთხოვნილი საჯარო ინფორმაცია დაუყოვნებლივ ან არაუგვიანეს 10 დღისა (მუხლი 40).

(b) „გარემოს დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, მოქალაქეს აქვს უფლება, „მიიღოს გარემოსდაცვითი და ეკოლოგიური განათლება, აიმაღლოს გარემოსდაცვითი ცნობიერების დონე“ (მუხლი 6). საზოგადოების გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლებისა და სპეციალისტების მომზადების მიზნით დადგენილია გარემოსდაცვითი განათლების ერთიანი სისტემა, რომელიც მოიცავს საგანმანათლებლო სასწავლებლების, კადრების მომზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების დაწესებულებათა ქსელს (მუხლი 8).

ზემოაღნიშნულის ხელშეწყობის მიზნით, სგდმს-ს სისტემაში ფუნქციონირებს ორჰუსის ცენტრის ბაზაზე შექმნილი სსიპ გიგც, რომლის საქმიანობის სფეროა: ქვეყანაში ორჰუსის კონვენციის განხორციელების, საზოგადოების გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების, სპეციალისტების მომზადება/გადამზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების ხელშეწყობა. სსიპ გიგც-ის ინიციატივითა და ჩართულობით, ფორმალური გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობის მიზნით საანგარიშო პერიოდში განხორციელდა შემდეგი ქმედებები:

- 2019წ დასრულდა „სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლების“ პროგრამის დანერგვა საქართველოს მასშტაბით. გადამზადდა 1600-მდე სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების 1963 აღმზრდელი/მეთოდისტი;

- ექსპერტებთან და განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროსთან კომუნიკაციით 2019წ დაიწყო სახელმძღვანელოს „გარემოსდაცვითი და აგრარული საკითხების სწავლება დაწყებითი საფეხურის მასწავლებლებისთვის“ პროექტის შემუშავება, რომელიც მოიცავს ათზე მეტ თემას თეორიული მასალის, აქტივობებისა და კომპლექსური დავალებების ჩათვლით ფორმალური და არაფორმალური განათლებისათვის; კომპეტენციებისა და უნარების ჩამონათვალს. წარმოდგენილი აქტივობები გამჭოლადაა ინტეგრირებული სხვადასხვა სასკოლო საგანთან;

- დაგეგმილია ტრენინგები მთელი ქვეყნის მასშტაბით დაწყებითი საფეხურის საგნების მასწავლებლების გადამზადების მიზნით;

- 2019წ გადაამზადა „ახალი სკოლის მოდელში“ (რომელიც წარმოადგენს განათლების სისტემაში დაგეგმილი რეფორმის ნაწილს) ჩართული კურიკულუმის 93 ექსპერტი. გარემოს დაცვის საკითხების შესახებ ტრენინგი მოიცავდა თეორიულ და პრაქტიკულ ნაწილებს.

პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამების რეფორმის ფარგლებში 2019წ დამტკიცდა ევროპული კვალიფიკაციების ჩარჩოს შესაბამისი ეროვნული კვალიფიკაციების ჩარჩო და სწავლის სფეროების კლასიფიკატორი და დაიწყო მისი დანერგვა. შემუშავებულ პროფესიულ სტანდარტებში გარემოს დაცვის უზრუნველყოფა ერთ-ერთი მთავარი მოვალეობაა. აგრარული მიმართულების და მის მონათესავე სტანდარტებსა და პროგრამებში ნარჩენების მართვა არის ერთ-ერთი აუცილებელი ამოცანა/სწავლის შედეგი. რეფორმის ფარგლებში ცვლილებები განიცადა ასევე „სატყეო საქმისა“ და „შრომის უსაფრთხოებისა და გარემოს დაცვის“ პროფესიულმა საგანმანათლებლო პროგრამებმა.

2017წ დამტკიცდა „სატყეო საქმის“ პროფესიული საგანმანათლებლო სტანდარტი, აღნიშნულმა დოკუმენტმა 2019წ რამდენჯერმე განიცადა მცირედი ცვლილება „პროფესიული განათლების შესახებ“ კანონთან (2018) და ზემოაღნიშნულ განახლებულ ეროვნული

კვალიფიკაციების ჩარჩოსა და სწავლის სფეროების კლასიფიკატორთან შესაბამისობაში ყოფნის მიზნით. შედეგად, საქართველოს კანონის „პროფესიული განათლების შესახებ“ საფუძველზე პროგრამაზე სწავლის და კვალიფიკაციის მინიჭების საშუალება აქვთ, როგორც თორმეტ კლას დამთავრებულ ასევე, ცხრა კლას დამთავრებულ პირებს, რაც ხელს უწყობს საბაზო ზოგადი განათლების მქონე პირებისთვის პროფესიის შესწავლის პარალელურად სრული ზოგადი განათლების მიწოდებას და ეროვნული კვალიფიკაციის ჩარჩოს მეოთხე დონის შესაბამისი კვალიფიკაციის მინიჭებას, რაც სრულდება ზოგადი განათლების დამადასტურებელ დოკუმენტთან გათანაბრებული დიპლომის გაცემით. დღეისათვის „სატყეო საქმის“ პროფესიულ საგანმანათლებლო პროგრამას ახორციელებს 5 კოლეჯი და 1 უნივერსიტეტი.

2017წ დამტკიცდა „შრომის უსაფრთხოებისა და გარემოსდაცვითი ტექნოლოგიების“ პროფესიული საგანმანათლებლო სტანდარტი. აღნიშნულმა დოკუმენტმა 2019წ განიცადა ცვლილებები იგივე მიზნით (იხ. ზედა აბზაცი). დღეისათვის „შრომის უსაფრთხოებისა და გარემოსდაცვითი ტექნოლოგიების“ პროფესიულ საგანმანათლებლო პროგრამას ახორციელებს 5 სახელმწიფო და კერძო დაწესებულება.

2019წ დაინერგა პროფესიული მომზადება/გადამზადების მოკლევადიანი პროგრამები, რომლის მიზანია უმოკლეს დროში მოახდინოს შრომის ბაზრის მოთხოვნების შესაბამისად კადრის მომზადება/გადამზადება. დღეის მდგომარეობით ერთ საგანმანათლებლო დაწესებულებას უფლება აქვს განახორციელოს „ტყის აღდგენა-გაშენების“, ერთს - „სატყეო სამურნეო ღონისძიებების შესრულების“, ერთს - „ნარჩენების მართვის“ და ერთს - „ჯანმრთელობის და შრომის უსაფრთხოების დაცვის სპეციალისტის“ პროფესიული მომზადების პროგრამები.

სსიპ გიგც-იმ განათლების ხარისხის მართვის ცენტრთან თანამშრომლობით, 2018წ პროფესიული სასწავლებლებისთვის შეიმუშავა მოდული - „გარემოსდაცვითი საფუძველები“, რომელიც სხვადასხვა პროფესიული მიმართულების ჩარჩო დოკუმენტში ინტეგრირდა.

უმაღლესი საგანმანათლებლო პროგრამები შესაბამისობაშია ან მიმდინარეობს მათი შესაბამისობაში მოყვანა ეროვნულ საკვალიფიკაციო ჩარჩოსა და სწავლის სფეროების კლასიფიკატორის მოთხოვნებთან. ამჟამად საქართველოში ეკოლოგიის, გარემოს ინჟინერიისა და უსაფრთხოებისა და გეოგრაფიის მიმართულებით 17 პროგრამა (7 საბაკალავრო, 8 სამაგისტრო, 2 სადოქტორო) ხორციელდება 8 უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებაში.

გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლება და ახალგაზრდობის ჩართვა გარემოსდაცვით საქმიანობაში მოცემულია 2015 წელს საქართველოს მთავრობის მიერ დამტკიცებულ “სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის განვითარების 2015-2020 წლების სამოქმედო გეგმა“-ში (მიზანი 1.7).

(c) „გარემოს დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად (მუხლი 6), საქართველოს მოქალაქეებს აქვთ უფლება, გაერთიანდნენ გარემოსდაცვით საზოგადოებრივ ორგანიზაციებში. გარემოსდაცვითი არასამთავრობო ორგანიზაციები წარმოადგენენ იურიდიულ პირებს და მათ სხვა არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების თანაბარი უფლებები გააჩნიათ. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი (1997) განსაზღვრავს არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის რეგისტრაციის პირობებს (მუხლი 29). არასამთავრობო ორგანიზაციის რეგისტრაციის პროცედურები მარტივია, რეგისტრაცია ხორციელდება საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი სსიპ საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მიერ. ერთი სამუშაო დღის ვადაში არასამეწარმეო (არაკომერციული)

იურიდიული პირის რეგისტრაციის, რეგისტრირებულ მონაცემებში ცვლილებებისა და მათი შეწყვეტის რეგისტრაციის საფასური წარმოადგენს 100 ლარს<sup>3</sup>.

ეროვნულ დონეზე არ არსებობს სამართლებრივი ნორმა, რომელიც კრძალავს გარემოსდაცვითი საკითხების შესახებ გადაწყვეტილების მიმღებ სტრუქტურებში არასამთავრობო ორგანიზაციების ჩართვას. საკანონმდებლო და აღმასრულებელ ხელისუფლებაში ჩატარებულ შეხვედრებსა და საკომიტეტო მოსმენებში საკონსულტაციო სტატუსით მონაწილეობის მიღება შეუძლიათ არასამთავრობო ორგანიზაციებს. სგდსმს უზრუნველყოფს გარემოსდაცვით აქციებში არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენელთა ჩართვას, საინფორმაციო მასალებზე განათავსებს მხარდაჭერი არასამთავრობო ორგანიზაციების ლოგოებს, ხელს უწყობს არასამთავრობო სექტორის წარმომადგენელთა და დაინტერესებულ მოქალაქეთა კომუნიკაციას.

(d) აღმა-ათის სახელმძღვანელო პრინციპების ქართულ და ინგლისურენოვანი ვერსიები მიწოდებულია სახელმწიფო უწყებებისა და შესაბამის ორგანიზაციებისთვის და განთავსებულია სგდსმს -სა და სსიპ გიგც-ის ვებ-გვერდებზე. ზოგადად, საქართველოს მთავრობა ყოველთვის უჭერს მხარს საზოგადოების მონაწილეობას საერთაშორისო გლობალურ და რეგიონულ გარემოსდაცვით პროცესებში, ხელს უწყობს არასამთავრობო სექტორის ქვეყნის ოფიციალურ დელეგაციებში ჩართვას.

(e) ორჰუსის კონვენციით გათვალისწინებული უფლებები დაცულია საქართველოს კონსტიტუციით, „გარემოს დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონით და სზაკ-ით. საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის თანახმად, ყველას აქვს უფლება თავის უფლებათა (მათ შორის კონვენციით მინიჭებულ უფლებათა) დასაცავად მიმართოს სასამართლოს.

**IV. მე-3 მუხლის განხორციელების დროს წამოჭრილი წინააღმდეგობები**

აღწერეთ, რა წინააღმდეგობები შეხვდა მე-3 მუხლის ზემოთ ჩამოთვლილი პუნქტების განხორციელებას.

*პასუხი:*

ორჰუსის კონვენციით განსაზღვრულ ზემოაღნიშნულ ვალდებულებათა უკეთ შესასრულებლად საჭიროა ჩამოყალიბდეს სისტემური მიდგომა სახელმწიფო მოხელეთა შესაძლებლობების განვითარებისთვის. ამ მიმართულებით გარკვეული წინსვლა აღინიშნება, მაგრამ განხორციელებული ინიციატივები (ძირითადად ტრენინგები) მაინც არ არის საკმარისი, ხოლო შედეგები არამდგრადია საჯარო დაწესებულებების ხშირი სტრუქტურული რეფორმირებისა და თანამშრომელთა ხშირი ცვლის გამო.

ერთ-ერთ ხელისშემშლელ ფაქტორად შეიძლება ჩაითვალოს საზოგადოების გარემოსდაცვითი განათლებისა და ცნობიერების არასაკმარისი დონე. აღსანიშნავია, რომ მწირი ადამიანური და ფინანსური რესურსი კვლავ რჩება ერთ-ერთ ხელშემშლელ ფაქტორად ამ კუთხით მიმართული აქტოვობების განსახორციელებლად.

მწვანე ზრდის სტრატეგიასთან დაკავშირებით აღვნიშნავთ შემდეგს: საანგარიშო პერიოდში, გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოებასთან (GIZ) თანამშრომლობით საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს (სემგს) მიერ 2016წ შემუშავებული დოკუმენტის პროექტში - მწვანე ზრდის კონცეფცია (რაც წარმოადგენს სტრატეგიის შემუშავების წინაპირობას), განხორციელდა ცვლილებები მწვანე განვითარებასთან დაკავშირებული სექტორების დაზუსტების კუთხით. ამ ეტაპზე დოკუმენტი მომზადებულია შემდგომი განხილვებისთვის. აქვე აღვნიშნავთ, რომ ევროკავშირის დაფინანსებით მიმდინარე EU4Environment-ის პროგრამის ფარგლებში, დაგეგმილი მწვანე ზრდის კონცეფციის მიღების შემდეგ, 2022 წლამდე, პარტნიორი

<sup>3</sup> 2020 წლის 31 ივლისის მდგომარეობით, 1 აშშ დოლარი ექვივალენტია 3.07 ლარის. 8



ორგანიზაციების მიერ გათვალისწინებულია მწვანე ზრდის სტრატეგიის შეიმუშავება.

2015-2020 წლების ქ. თბილისის გარემოსდაცვითი სტრატეგიის ეფექტიანი განხორციელებისათვის გამოიკვეთა ქვეყანაში არსებული სამეცნიერო პოტენციალის მობილიზების, სამთავრობო, არასამთავრობო და ბიზნესის სექტორებს შორის მჭიდრო თანამშრომლობის, საზოგადოების ჩართულობისა და საზოგადოებრივი მხარდაჭერის აუცილებლობა.

**V. დამატებითი ინფორმაცია მე-3 მუხლის დებულებების პრაქტიკული გამოყენების შესახებ**

მოგვაწოდეთ მეტი ინფორმაცია კონვენციის ზემოთ ჩამოთვლილ ზოგად დებულებათა პრაქტიკული განხორციელების შესახებ.

პასუხი:

სგდსმს-ს სტრუქტურულ ერთეულს წარმოადგენს სტრატეგიული კომუნიკაციის დეპარტამენტი, რომელიც უზრუნველყოფს:

- საზოგადოების წინაშე სგდსმს -ს ანგარიშვალდებულებას;
- სგდსმს-ს საქმიანობის გამჭვირვალობას;
- სგდსმს-სადმი საზოგადოების ნდობის ამაღლებას;
- საზოგადოების ინტერესის ზრდის ხელშეწყობას გარემოსდაცვითი სფეროს მიმართ.

სზაკ-ის თანახმად, სტრატეგიული კომუნიკაციის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი დანიშნულია საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე პასუხისმგებელ პირად.

გარემოს დაცვის შესახებ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებისა და განათლების გაუმჯობესების მიზნით, სგდსმს-ს - ორგანიზებით მიზნობრივი ჯგუფებისთვის ეწყობა კონფერენციები, სემინარები და ტრენინგები სხვადასხვა გარემოსდაცვით საკითხებზე. საგანმანათლებლო დაწესებულებებისათვის სპეციალური შეთავაზებით და გარკვეული შეღავათებით ხელი ეწყობა ეკო-ტურების, ეკო-ბანაკების, გამოფენა-კონკურსების, გამწვანებისა და დასუფთავების აქციების ორგანიზებას. სასწავლო დაწესებულებებთან მჭიდრო თანამშრომლობის ხელშეწყობის მიზნით გაფორმებულია ხელშეკრულებები სგდსმს-სა და-მ ადგილობრივ უნივერსიტეტებს შორის. მზადდება და ვრცელდება ყოველწლიური საინფორმაციო კალენდარი, თემატური ალბომები სკოლამდელი ასაკის ბავშვებისა და უმცროსკლასელთათვის, სოციალური რეკლამები, “მწვანე თარიღების” ელექტრონული კალენდარი და სხვ. მოეწყო საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის შეხვედრები უმაღლესი სასწავლებლის სტუდენტებთან სხვადასხვა გარემოსდაცვით, მათ შორის კლიმატკონივრული განვითარების საკითხებზე.

დაცული ტერიტორიების პოპულარიზაციისა და გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობის მიზნით მოსწავლეებისთვის მოეწყო ეკო-ტურები საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე, ჩატარდა ლექცია-სემინარები, კვირეულები, მწვანე აქციები და შეხვედრები მოსახლეობასთან, რომლებშიც, საანგარიშო პერიოდში სულ ჩართული იყო 291 577 ადამიანი. გრძელდება და დაგეგმილია რეგულარული საინფორმაციო შემეცნებითი ტურები დაცულ ტერიტორიებზე სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფებისათვის. მოსახლეობის ჩართულობისა და დაცული ტერიტორიების მართვის გაუმჯობესების მიზნით ფუნქციონირებს დაცული ტერიტორიების მეგობართა ასოციაციები, რომლებიც წარმოდგენილნი არიან ადგილობრივი მოსახლეობის, სამთავრობო, არასამთავრობო და ბიზნეს სექტორის წარმომადგენლებითა და სხვა დაინტერესებული მხარეებით. საანგარიშო პერიოდში დაცული ტერიტორიების სააგენტოს Facebook-ის გვერდის მომხმარებელთა რაოდენობა 111 200 -ს აღემატება.

ნარჩენების თემატიკასთან დაკავშირებით საზოგადოების აქტიური ჩართულობისა და გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების მიზნით 2017წ საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის პორტალზე - (*problems.georgia.travel*) უწყებებისა და

მოქალაქეების მიერ რეგულარულად იტვირთებოდა პრობლემური ფოტო-ფაქტები - გამოვლენილი გარემოს ნარჩენებით დაბინძურების კერები. გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის მიერ ნარჩენების პრობლემურ რუკაზე აიტვირთა და მონიტორინგი გაეწია 431 ლოკაციას.

სსიპ გიგც-ის ორგანიზებით:

- ორპუსის კონვენციის განხორციელების ხელშეწყობის მიზნით 2019წ მთელი ქვეყნის მასშტაბით ჩატარდა ტრენინგები “გარემოსდაცვითი დემოკრატია - ადამიანის უფლებები და ვალდებულებები” საჯარო უწყებების, ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციების, სკოლებისა და მედიის წარმომადგენლებისთვის (475 მონაწილე);

- სგდმს-ს თანამშრომელთა კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით ჩატარდა ყოველწლიური ტრენინგები, მათ შორის მდგრადი განვითარების და სხვა გარემოსდაცვით საკითხებზე (1032 მონაწილე);

- ჩატარდა ლექცია-სემინარები მოსწავლეებისთვის, სტუდენტებისა და პედაგოგებისთვის სხვადასხვა გარემოსდაცვით თემაზე (130 ლექცია/სემინარი, 4169 მონაწილე);

- პროექტის ფარგლებში “დებატების ხელოვნება - ეკოსისტემური სერვისები თუ ინფრასტრუქტურა” 2019წ ჩატარდა 3 ტრენინგი (72 მონაწილე) და დასკვნითი ღონისძიება;

- 2020წ შეიმუშავა სასწავლო პროგრამა “ეკოლიდერთა სკოლა” ახალგაზრდა თაობისათვის გარემოსდაცვითი საკითხების სწავლების და ცნობიერების ამაღლების მიზნით. გაიმართა 13 სემინარი გარემოსდაცვითი საკითხების, გარემოს თანამედროვე გამოწვევების, პრობლემების გადაჭრის გზების შესახებ ცოდნის მიღებისა და კრიტიკული აზროვნებისა და გუნდური მუშაობის უნარების გამომუშავების მიზნით;

- სხვადასხვა გარემოსდაცვითი საგანმანათლებლო-საინფორმაციო ღონისძიებებით ყოველწლიურად აღინიშნა გარემოსდაცვითი საერთაშორისო დღეები;

- სსიპ გიგც-ის მიერ შემუშავებული სასწავლო კურსი „გარემოსდაცვითი მმართველი“, რომელიც მიზნად ისახავს ნარჩენების მართვის კოდექსით (2014) დაკისრებული მოთხოვნებისა და თანამედროვე საერთაშორისო სტანდარტების გათვალისწინებით კომპანიებისთვის შესაბამისი კადრის გადამზადებას და კვალიფიკაციის ამაღლებას, გაიარა კერძო სექტორის 165-მა წარმომადგენელმა;

- გაიმართა 50-ზე მეტი გარემოსდაცვითი საინფორმაციო და სამუშაო შეხვედრა, საჯარო დისკუსია სხვადასხვა სექტორის წარმომადგენლებთან (2500-ზე მეტი მონაწილე);

- ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის და საზოგადოების ცნობიერების ამაღლების მიზნით განხორციელდა საინფორმაციო-საგანმანათლებლო კამპანიები, შეხვედრები, დისკუსიები, ლექცია-სემინარები, ტრენინგები; ტელე-რადიო გადაცემები და საგანმანათლებლო მასალები; მომზადდა და სსიპ გიგც-ის Facebook გვერდის მეშვეობით გავრცელდა საგანმანათლებლო-საინფორმაციო ბანერები;

- რადიო “კომერსანტთან” თანამშრომლობის ფარგლებში გარემოსდაცვითი საკითხების შესახებ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებისა და „მწვანე“, ინოვაციური პროდუქტების პოპულარიზაციის მიზნით მომზადდა გადაცემათა ციკლი „მწვანე ბიზნესი“. რადიო იმედთან თანამშრომლობით ბიომრავალფეროვნების დაცვის და სატყეო პოლიტიკის საკითხებზე მომზადდა გადაცემების ციკლი - “მწვანე ეთერი“. გადაცემის ფორმატი ითვალისწინებდა პირდაპირ ეთერში მსმენელის ზარებს, რომლის მეშვეობითაც საზოგადოებას ჰქონდა საშუალება მათთვის საინტერესო საკითხებზე მიეღოთ პასუხები დარგის სპეციალისტებისგან;

- 2020წ გაეროს განვითარების პროგრამასთან (UNDP) თანამშრომლობით მომზადდა სატელევიზიო გადაცემათა ციკლი (6 გადაცემა) “დიდი დასვენება” საგანმანათლებლო პლატფორმაზე „ტელესკოლა“. გადაცემების ფარგლებში, UNDP-ის მიერ შემუშავებული თამაშის - „მისია 1.5“ გარშემო, მოსწავლეები ეცნობიან კლიმატის ცვლილების და მასთან დაკავშირებულ საკითხებს, გამოწვევებსა და მათი გადაჭრის გზებს;

- 2019წ კლიმატის მწვანე ფონდის (GCF) მიერ დაფინანსებული პროექტის „მრავალმხრივი საფრთხეების ადრეული გაფრთხილების სისტემის გაფართოება და კლიმატთან დაკავშირებული ინფორმაციის გამოყენება საქართველოში“ ფარგლებში კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული ბუნებრივი კატასტროფების რისკის შემცირების შესახებ მოსახლეობის ინფორმირებისა და შესაძლებლობების გაძლიერების მიზნით გაიმართა საინფორმაციო/სამუშაო შეხვედრები ადგილობრივი თემების წარმომადგენლებთან. მათთვის მზადდება საგანმანათლებლო-საინფორმაციო მასალები;

- გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის თანამშრომლებისა და მებაჟე ოფიცრების შესაძლებლობების გაძლიერების მიზნით გაიმართა ტრენინგები მონრეალის ოქმთან დაკავშირებულ საქმიანობებზე და გადაეცათ შესაბამისი ხელსაწყოები.

სხვადასხვა მიმართულებით ტრენინგები სულ გაიარა 4395-მა პირმა;

ღონისძიებებში მონაწილეობა მიიღო ჯამში 11 000-ზე მეტმა პირმა.

2019წ შეიქმნა საქართველოს ტყისა და მიწათსარგებლობის ატლასი - ონლაინ მონიტორინგის პლატფორმა, რომელიც იძლევა ეროვნულ და რეგიონულ დონეზე ტყესთან დაკავშირებული მონაცემების ნახვა-გაანალიზების საშუალებას.

ბირთვული და რადიოლოგიური საგანგებო სიტუაციების, ასევე რადიოაქტიური ნარენებისა და დაცულობის თაობაზე ცნობიერების ამაღლების მიზნით, სსიპ ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტოს მიერ 2020წ მომზადდა საინფორმაციო ბიულეტენი.

სგდსმს-სა და მომიჯნავე სახელმწიფო უწყებების თანამშრომლებს, ბიზნესის და არასამთავრობო სექტორის წარმომადგენლებს უტარდება ტრენინგები გარემოს საკითხებთან დაკავშირებულ მათთვის საჭირო თემატიკაზე. სგდსმს-ს თანამშრომლები ახორციელებენ მუდმივ კონსულტაციას სახელმწიფო ორგანოების და სამრეწველო სექტორის წარმომადგენლებთან გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით (2017) გათვალისწინებული პროცედურების (ჩატარდა 8 ტრენინგი, 200-ზე მეტი მონაწილე), ჰაერდაცვითი და წყალდაცვითი დოკუმენტაციისა და ანგარიშგების სწორად წარმოების შესახებ.

გარემოსდაცვით საკითხებზე, არსებულ პრობლემებსა და მათი გადაჭრის შესაძლო გზების თაობაზე საზოგადოების ინფორმირების მიზნით სგდსმს უზრუნველყოფს ინფორმაციის რეგულარულ და ოპერატიულ განთავსებას სგდსმს-ს ოფიციალურ ვებ-გვერდზე (სგდსმს-ს სტრუქტურულ ქვედანაყოფებსაც შექმნილი აქვთ თემატური ვებ-გვერდები), ავრცელებს ინფორმაციას არსებული ელექტრონული ქსელებისა და მედია-სააგენტოების მეშვეობით. სგდსმს-ს გააჩნია Youtube-ის, Facebook-ისა და Twitter-ის ოფიციალური არხები. სგდსმს-ს Facebook-გვერდის მნახველთა რაოდენობა ყოველწლიურად იზრდება და საანგარიშო პერიოდში სულ შეადგინა 229 778.

მოქმედებაშია 24 საათიანი „ცხელი ხაზი - 153“, რომლის საშუალებით ხდება შეტყობინებების მიიღება გარემოს დაცვის სფეროში სამართალდარღვევების შესახებ და ხორციელდება ოპერატიული რეაგირება. ასევე, მოქალაქეები იღებენ საჭირო ინფორმაციას და კონსულტაციას.

სგდსმს-ს სტრატეგიული კომუნიკაციის დეპარტამენტი რეგულარულად ღებულობს შეტყობინებებს, შენიშვნებსა და შეკითხვებს მოქალაქეებისაგან სატელეფონო ზარების, Facebook-ისა და ელ-ფოსტის მეშვეობით, ოპერატიულად პასუხობს შეკითხვებს და, ასევე, უზრუნველყოფს მოქალაქეთა კომუნიკაციას კომპეტენტურ პირებთან.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამმართველოს გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების მიზნით ჩატარებული აქვს 30-ზე მეტი სხვადასხვა აქტივობა, რომელშიც მონაწილეობდნენ საჯარო სკოლის, მოსწავლე-ახალგაზრდობის ცენტრის მოწავლეები და სტუდენტები.

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო მდგრადი განვითარების, მწვანე ეკონომიკისა და ამ მიმართულებით ცნობიერების ამაღლების მიზნით აქტიურად თანამშრომლობს საქართველოში ავტორიზებულ უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან და ბიზნეს ასოციაციებთან - ტარდება სემინარები, კონფერენციები და შეხვედრები.

სამოქალაქო უსაფრთხოების სფეროში ერთიანი პოლიტიკის შემუშავების, ეროვნული სისტემის განვითარების, შესაბამისი რისკების შეფასებისა და პრევენციული ღონისძიებების დაგეგმვის მიზნით საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მმართველობის სფეროში შემავალი სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება - საგანგებო სიტუაციების მართვის სამსახურთან სამეცნიერო-კვლევითი სფეროს ან/და დარგობრივი საექსპერტო წრეების წარმომადგენელთაგან იქმნება საექსპერტო-საკონსულტაციო საბჭო. „სამოქალაქო უსაფრთხოების შესახებ“ კანონის (2018) მიხედვით, „საექსპერტო-საკონსულტაციო საბჭოს დაკომპლექტებისა და ფუნქციონირების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის ბრძანება უნდა გამოიცეს 2021 წლის 1 იანვრამდე. საბჭოს საქმიანობის მიზანს წარმოადგენს რეალური და ობიექტური პოლიტიკის შემუშავება და მოსახლეობის მზადყოფნის მეთოდურ-საგანმანათლებლო ღონისძიებათა სისტემის შექმნა საგანგებო სიტუაციებში უსაფრთხოების შესახებ ცოდნის მართვის, განათლების და საგანგებო სიტუაციების რისკის შემცირების მიმართულებით. საბჭო თანამშრომლობს საქართველოს აკადემიურ, სამთავრობო და არასამთავრობო სექტორთან და საწარმოებთან. საგანგებო სიტუაციების მართვის სამსახურის კოორდინაციით, საბავშვო ბაღების, სკოლების, დევენილთა კომპაქტურად ჩასახლების ადგილებში საგანგებო სიტუაციების მიმართ მზადყოფნის ამაღლებისა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევების გამომუშავების მიზნით, მიმდინარეობს მათი ტრენინგები, შესაბამისი თეორიული მასალის მიწოდება და მეთოდური დახმარება. ამავე სამსახურის კოორდინაციით, საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროსთან ერთობლივად, საქართველოს საგანმანათლებლო დაწესებულებების გარკვეულ კლასებში დაინერგა საგანი „სამოქალაქო თავდაცვა და უსაფრთხოება“, როგორც სავალდებულო დისციპლინა, ხოლო სხვა კლასებში ტარდება მასწავლებლის საათი.

დაწყებითი საფეხურის ახალი ეროვნული სასწავლო გეგმა 2018-2024წწ განახლებული სტანდარტი III-IV კლასებისთვის (საგანში „მე და საზოგადოება“) მოიცავს კატასტროფების რისკის შემცირებისა და გარემოს დაცვის თემატიკის ინტენსიურ სწავლებას. გარემოსდაცვით საკითხს ასევე მოიცავს V-VI კლასებისთვის განკუთვნილი საგნის „ჩვენი საქართველო“ გზამკვლევი „ბუნებრივი კატასტროფების შემცირების სწავლება ინტერაქტიული მეთოდებით, დამრიგებლის წიგნი“ (ნათარგმნია ინგლისურ ენაზე). მასში ასახულია როგორც საქართველოსათვის დამახასიათებელი, ასევე მსოფლიოში გავრცელებული ბუნებრივი კატასტროფული მოვლენები, მათი გამომწვევი მიზეზები და შედეგები, პრევენციული ღონისძიებები, ქვევის წესები კატასტროფის დროს და მის შემდეგ. საბუნებისმეტყველო მეცნიერებების საგნის სტანდარტის მიმართულებაში "დედამიწა და გარესამყარო" დაწყებითი საფეხურის I-IV კლასების ერთ-ერთი ძირითადი ცნებაა სტიქიური მოვლენები, რომელიც გულისხმობს არა მხოლოდ მათი არსის შესწავლას, არამედ მოსწავლის ქვევის წესების გამომუშავებას სტიქიური მოვლენების დროს, ხოლო V-VI კლასებში ძირითად ცნებად გვევლინება მდგრადი განვითარება, რომლის ერთ-ერთი მთავარი ასპექტიც გარემოსდაცვითი ელემენტია. რაც შეეხება, გეოგრაფიის საბაზო საფეხურს, ერთ-ერთ მთავარ მიმართულებად წარმოდგენილია "მდგრადი განვითარება და უსაფრთხოება". 2018წ დამტკიცდა საბაზო საფეხურის (VII-IX კლასები) ეროვნული სასწავლო გეგმა, რომელშიც, საგან „მოქალაქეობის“ ფარგლებში გათვალისწინებულია გარემოსდაცვითი თემატიკის სწავლება ადგილობრივ, ეროვნულ და საერთაშორისო დონეებზე.

საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს (სგმკსს) სსიპ მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის (მპგეც) მიერ შემუშავდა ტრენინგ მოდულები: გარემო და მდგრადი განვითარება, გეოგრაფიული კვლევა, გლობალური პრობლემების გეოგრაფია, შავი ზღვის სკივრი (UNDP-ის მიერ შემუშავებული ტრენინგ-მოდული და სასწავლო მასალა), რომლებიც მიმართულია მდგრადი განვითარების პრინციპების დანერგვისკენ. ტრენინგებზე ხელმისაწვდომობა აქვთ საჯარო სკოლების მასწავლებლებს (უფასოდ შეუძლიათ დარეგისტრირება), კერძო სკოლების მასწავლებლებსა და პროფესიაში შემსვლელებს (მომსახურება ფასიანია); ასევე ტარდება გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებული უფასო მასტერკლასები და სემინარები. მაგ., მსოფლიოს მასშტაბური გაკვეთილის ფარგლებში ჩატარდა მასტერკლასები - „მდგრადი განვითარების მიზნები“ გეოგრაფიის, სამოქალაქო განათლებისა და ინგლისურის მასწავლებლებისთვის.

დაწყებითი საფეხურის მასწავლებლებისთვის გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების მიზნით სსიპ გიგც-თან თანამშრომლობით იქმნება თემატური მეთოდური გზამკვლევები სხვადასხვა გარემოსდაცვით თემებზე.

გარემოსდაცვითი განათლების კუთხით, სგმკსს მუშაობს ფორმალური და არაფორმალური განათლების მიმართულებით. არაფორმალური განათლების კუთხით სგმკსს აქტიურად თანამშრომლობს "განათლება მდგრადი განვითარებისთვის" მიმართულებით მომუშავე საერთაშორისო და არასამთავრობო ორგანიზაციებთან სხვადასხვა პროექტის ფარგლებში.

სგმკსს-ს მიერ გაეროს ბავშვთა ფონდთან (UNICEF) ერთად შემუშავებულია დამრიგებლის მეთოდური გზამკვლევი „ბუნებრივი კატასტროფების რისკის შემცირების სწავლება ინტერაქტიული მეთოდებით“. შექმნილია ტრენინგ-მოდული, რომლის მიხედვითაც გადამზადდნენ ცენტრის ტრენერები.

შემუშავდა ტრენინგ მოდული „განათლება მდგრადი განვითარებისთვის“, რომელიც საპილოტე პროგრამა „21-ე საუკუნის სკოლა“-ში ჩართული სკოლების მასწავლებლებსა და ადმინისტრაციას უტარდება.

რეგულარულად იწერება სტატიები აღნიშნულ თემატიკაზე ინტერნეტგაზეთში „mastsavlebeli.ge“, რომლის მკითხველთა წრე ათეული ათასი მასწავლებელია.

ხელი ეწყობა გარემოსდაცვით არაფორმალურ განათლებას მასწავლებელთა მიერ კლასგარეშე მუშაობისა და კლუბების ჩამოყალიბების კუთხით. შეიქმნა „გარემოსდაცვითი განათლების გზამკვლევი მასწავლებელთათვის“.

მასწავლებლის პროფესიულ სტანდარტში გათვალისწინებულია „განათლება მდგრადი განვითარებისათვის განმანათლებელთა კომპეტენციები“.

სსიპ მპგეც მონაწილეობს მულტილატერალური კომენიუსის პროექტში “ბუნების მიმართ ცნობიერების ამაღლების ექსპერიმენტული სწავლება და განათლება (ELENA - Experiential Learning and Education for Nature Awareness), რომელიც ფოკუსირებულია ბიომრავალფეროვნებაზე. მის ფარგლებში მომზადდა სასწავლო რესურსები, მოხდა მისი პილოტირება, გადამზადდნენ მასწავლებლები. ამავე პროექტის ფარგლებში შემუშავებული მოდულები წარმატებით ხორციელდება ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების ეკოკლუბებში;

სსიპ მპგეც ევროკომისიის დახმარებით ახორციელებს პროგრამა eTwinningplus, რომლის ფარგლებშიც საჯარო და კერძო სკოლის მასწავლებლებს შეუძლიათ პროგრამის პორტალით [www.etwinning.net](http://www.etwinning.net) უფასოდ სარგებლობა, კომუნიკაცია კოლეგებთან ევროპის 44 ქვეყნიდან, წვდომა მრავალ საგანმანათლებლო რესურსზე. პროექტის ფარგლებში დაგეგმილია აქტივობები მოსწავლეებისა და მასწავლებლებისათვის, გამოცხადებულია პროექტების კონკურსი „კლიმატის ცვლილება და გარემოს დაცვა“, წლის ბოლოს დაგეგმილია შემაჯამებელი კონფერენცია.

პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების სტუდენტები სისტემატურად მონაწილეობენ სხვადასხვა საერთაშორისო და არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ გამართულ გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებულ ღონისძიებებში. ამასთან, პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებები თავად უწყვენ ორგანიზებას გამწვანებისა და დასუფთავების აქციებს.

საქართველოს პარლამენტის გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტის (კომიტეტი) მიერ საანგარიშო პერიოდში განხორციელებული ღონისძიებები:

საქართველოს პარლამენტის ინიციატივით, UNDP-სა და შვედეთის მთავრობის ხელშეწყობით, ვესტმინსტერის დემოკრატიის ფონდთან (WFD) თანამშრომლობით ჩატარდა საკომიტეტო მოკვლევები ჰაერის მდგომარეობის, ნარჩენების მართვის და ტყვიით დაბინძურების შეფასების კუთხით. მოკვლევების პროცესში შესწავლილ იქნა არასამთავრობო ორგანიზაციების და კერძო პირების მოსაზრებები. პოზიციის წარმომდგენ დაინტერესებულ მხარეებსა და შესაბამის სახელმწიფო უწყებებთან ჩატარა ზეპირი მოსმენები, შეიმუშავდა რეკომენდაციები. კერძოდ:

- „თბილისში ჰაერის მდგომარეობის შესახებ“ - 19 მოსმენა; 40 რეკომენდაცია, რომელთაგანაც 5 ეხება საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებას;
- „მუნიციპალური ნარჩენების მართვის სფეროში არსებული მდგომარეობის შესახებ“ - 10 მოსმენა; 17 რეკომენდაცია, რომელთაგანაც 3 ეხება საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებას;
- „გარემოს ტყვიით დაბინძურების შეფასება საქართველოში“ - 6 მოსმენა. ანგარიში დასრულების სტადიაშია.
- ასევე: კვლევა ელექტროძრავიან სატრანსპორტო საშუალებებთან დაკავშირებული საკანონმდებლო ცვლილებების აღსრულების კონტროლის კუთხით. ანგარიში მომზადდა აშშ-ის საერთაშორისო სააგენტოს (USAID) დემოკრატიული მმართველობის ინიციატივის (GGI) და WFD-ის მხარდაჭერით (ჩატარდა 4 ზეპირი მოსმენა);
- კვლევა გარემოზე ზემოქმედების შეფასების (გზმ) პროცედურის აღსრულების კონტროლის კუთხით. ანგარიში მომზადდა WFD-ის ხელშეწყობით. ჩატარა 5 ზეპირი მოსმენა, შემუშავდა 19 რეკომენდაცია, რომელთაგან 6 ეხება საზოგადოების ინფორმირებისა და გზმ-ის ანგარიშებზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესებას (დამტკიცებულიანგარიშები მასთან დაკავშირებულ დოკუმენტებთან ერთად განთავსებულია ან/და დამტკიცების შემდეგ განთავსდება კომიტეტის ვებ-გვერდზე).

კომიტეტი აქტიურად თანამშრომლობს სხვადასხვა სახელმწიფო უწყებებთან, არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, სამეცნიერო წრეებთან და ექსპერტებთან გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის შემუშავების პროცესში. საანგარიშო პერიოდში კომიტეტთან შეიქმნა 6 სამუშაო ჯგუფი სხვადასხვა საკითხებზე.

2019წ ვეროპის საბჭოს დაფინანსებით დაწყებული პროექტის „თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიაში მონაწილეობითი დემოკრატიის გაძლიერება“ ფარგლებში დაინერგა სამოქალაქო ჩართულობის პლათფორმა, რომლის მიზანია საზოგადოების ეფექტიანი მონაწილეობა თბილისში გამწვანებული ტერიტორიების დაგეგმვის (მშენებლობის/რეაბილიტაციის) პროცესში. პლათფორმა წარმატებულად იქნა გამოყენებული ერთი სარეკრეაციო სივრცის დაგეგმარებისას. მსგავსი აქტივობების ერთ-ერთი მთავარი მიზანია საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება. პროექტი ითვალისწინებს თანამშრომლობის მუდმივი პლატფორმის (CivicLab Workshop) შექმნას.

ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია უზრუნველყოფს გარემოსდაცვითი ინფორმაციის ოპერატიულ განთავსებას მერიის ოფიციალურ ვებ-გვერდზე და მედიისა და სოციალური ქსელების საშუალებით გავრცელებას.

გარემოსდაცვით და კონვენციით განსაზღვრულ საკითხებზე მოსამართლეთა გადამზადების საკითხთან დაკავშირებით, აღვნიშნავთ, რომ მოსამართლეების პროფესიულ მომზადებაზე პასუხისმგებელია იუსტიციის უმაღლესი სკოლა, სადაც, სხვა საგნებს შორის, მოცემულია გარემოსდაცვითი სამართლის საკითხებიც.

**VI. მე-3 მუხლის საკითხებთან დაკავშირებული ინტერნეტ-მისამართები**

[www.mepa.gov.ge](http://www.mepa.gov.ge); [www.anrs.gov.ge](http://www.anrs.gov.ge); [www.mes.gov.ge](http://www.mes.gov.ge); [www.tpd.gov.ge](http://www.tpd.gov.ge); [www.greengeorgia.ge](http://www.greengeorgia.ge);  
[www.eiec.gov.ge](http://www.eiec.gov.ge); [emoe.gov.ge](http://emoe.gov.ge); [tbilisi.gov.ge](http://tbilisi.gov.ge); [http://forestry.gov.ge](http://http://forestry.gov.ge); [www.air.gov.ge](http://www.air.gov.ge);  
[wms.mepa.gov.ge](http://wms.mepa.gov.ge); [atlas.mepa.gov.ge](http://atlas.mepa.gov.ge); [http://adjara.gov.ge/branches/default.aspx?gid=1](http://http://adjara.gov.ge/branches/default.aspx?gid=1);  
[http://ajaraforestry.ge/](http://http://ajaraforestry.ge/)

**VII. საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის მე-4 მუხლის დებულებების განხორციელებას**

ჩამოთვალეთ საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის მე-4 მუხლის დებულებების განხორციელებას

განმარტეთ, როგორ ხორციელდება მე-4 მუხლის თითოეული პუნქტი. აღწერეთ მე-2 მუხლის შესაბამის განმარტებათა და მე-3 მუხლის მე-9 პუნქტის დისკრიმინაციის გამორიცხვის მოთხოვნათა გამოყენება. აღწერეთ, აგრეთვე:

**რა ზომებია მიღებული:**

- (a) მე-2 პუნქტთან დაკავშირებით: იმის უზრუნველსაყოფად, რომ:
  - (i) ნებისმიერ პირს ხელი მიუწვდებოდეს ინფორმაციაზე ინტერესის დასაბუთების აუცილებლობის გარეშე;
  - (ii) ხელმისაწვდომი იყოს ინფორმაციის შემცველი ფაქტიური დოკუმენტების ასლები;
  - (iii) ინფორმაცია გაიცემოდეს მოთხოვნილი ფორმით;
- (b) მე-2 პუნქტში მითითებული ვადების დასაცავად;
- (c) მე-3 და მე-4 პუნქტებთან დაკავშირებით: რომ უზრუნველყოფილ იქნეს:
  - (i) მოთხოვნილ ინფორმაციაზე პასუხის წარდგენის არსებული პრაქტიკიდან გამონაკლისი შემთხვევების მითითება;
  - (ii) მე-4 პუნქტის ბოლოს მითითებული საზოგადოებრივი ინტერესის კრიტერიუმების გამოყენება;
- (d) მე-5 პუნქტთან დაკავშირებით: რომ საჯარო დაწესებულებამ, რომელსაც მოთხოვნილი ინფორმაცია არ გააჩნია, განახორციელოს კონვენციის მოთხოვნები;
- (e) მე-6 პუნქტთან დაკავშირებით: ინფორმაციის გამოყოფა/გახსნის მოთხოვნის შესასრულებლად;
- (f) მე-7 პუნქტთან დაკავშირებით: უარის შემთხვევაში ვადების დაცვისა და სხვა შესაბამისი მოთხოვნების უზრუნველსაყოფად;
- (g) მე-8 პუნქტთან დაკავშირებით: ინფორმაციის მიწოდებისათვის დაწესებული გადასახადის მოთხოვნების შესასრულებლად.

**პასუხი:**

სწავ (ძირითადად, III თავი) ფარავს ორჰუსის კონვენციის მე-4 მუხლის მოთხოვნებს. სწავ-ს თანახმად, ყველას აქვს უფლება, გაეცნოს ადმინისტრაციულ ორგანოში არსებულ

საჯარო ინფორმაციას, მიიღოს მისი ასლები, თუ ისინი არ შეიცავენ სახელმწიფო ან კომერციულ საიდუმლოებას ან პერსონალურ მონაცემებს. ინფორმაციის მოთხოვნის უფლება აქვს ყველას (მუხლი 37). გარემოს დაცვის შესახებ ინფორმაცია, ასევე, მონაცემები იმ საშიშროების თაობაზე, რომელიც ემუქრება ადამიანის სიცოცხლესა და ჯანმრთელობას, მიეკუთვნება იმ კატეგორიის ინფორმაციას, რომლის გასაიდუმლოება დაუშვებელია (მუხლი 42. საქართველოს კანონი „სახელმწიფო საიდუმლოების შესახებ“ (მუხლი 7, 2015)).

(a) სზაკ-ის თანახმად:

(i) პირი არ არის ვალდებული განცხადებაში მიუთითოს ინფორმაციის მოთხოვნის მოტივი ან მიზანი;

(ii) ყველას აქვს უფლება გაეცნოს ინფორმაციას დედანში. თუ არსებობს დედნის დაზიანების საფრთხე, საჯარო დაწესებულება ვალდებულია უზრუნველყოს ზედამხედველობის ქვეშ მისი გაცნობის შესაძლებლობა ან წარუდგინოს ინფორმაციის მომთხოვნს სათანადო წესით დამოწმებული ასლი;

(iii) თუ ინფორმაცია საჯარო დაწესებულებაში სხვადასხვა ფორმით არსებობს, პირს აქვს უფლება აირჩიოს მისთვის მისაღები ფორმა.

(b) საქართველოში ინფორმაციის გაცემისათვის დადგენილია კიდევ უფრო მკაცრი ვადები, ვიდრე ორჰუსის კონვენციით. სზაკ-ის თანახმად (მუხლი 40), საჯარო დაწესებულება ვალდებულია გასცეს საჯარო ინფორმაცია, მათ შორის, ელექტრონული ფორმით მოთხოვნილი საჯარო ინფორმაცია, დაუყოვნებლივ ან არაუგვიანეს 10 დღისა, თუ საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნაზე პასუხის გაცემა მოითხოვს:

– სხვა დასახლებულ პუნქტში არსებული მისი სტრუქტურული ქვედანაყოფიდან ან სხვა საჯარო დაწესებულებიდან ინფორმაციის მოძიებასა და დამუშავებას;

– მნიშვნელოვანი მოცულობის ერთმანეთთან დაუკავშირებელი ცალკეული დოკუმენტების მოძიებასა და დამუშავებას;

– სხვა დასახლებულ პუნქტში არსებულ მის სტრუქტურულ ქვედანაყოფთან ან სხვა საჯარო დაწესებულებასთან კონსულტაციას.

საჯარო დაწესებულება ვალდებულია გასცეს ინფორმაცია უკვე არსებული ფორმით. იგი არ არის ვალდებული შექმნას რაიმე ინფორმაცია საზოგადოების მოთხოვნის პასუხად (იხ. აგრეთვე კონვენციის მე-5 მუხლის შესრულება ქვევით). ამგვარი მიდგომა კონვენციის პრინციპებს შეესაბამება;

(c) (i) მოთხოვნილი გარემოსდაცვითი ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმის შემთხვევებს განსაზღვრავს სზაკ (მუხლი 41). ადმინისტრაციული ორგანოს უარი ინფორმაციის გაცემაზე წარმოადგენს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ სამართლებრივ აქტს, რომელიც უნდა შეიცავდეს წერილობით დასაბუთებას (მუხლი 53).

(ii) სზაკ-ის თანახმად, საქართველოში არსებობს შემდეგი სახის საიდუმლო ინფორმაციები: კომერციული (მუხლი 27<sup>2</sup>), პროფესიული (მუხლი 27<sup>3</sup>) და სახელმწიფო საიდუმლოება (მუხლი 27<sup>4</sup>), ასევე პერსონალური მონაცემები (მუხლი 27<sup>1</sup>). პერსონალური მონაცემების ცნება და მათ დაცვა/დამუშავებასთან დაკავშირებული ურთიერთობები წესრიგდება „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონით (2012), რომლის თანახმადაც პერსონალურ მონაცემს წარმოადგენს ნებისმიერი ინფორმაცია, რომელიც უკავშირდება იდენტიფიცირებულ ან იდენტიფიცირებად ფიზიკურ პირს. სზაკ-ის თანახმად (მუხლი 29), თანამდებობის პირის მიერ გადაწყვეტილებათა მომზადების პროცესში მონაწილე სხვა საჯარო მოსამსახურეთა (გარდა სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირებისა) ვინაობა დაცულია გამხელისაგან აღმასრულებელი პრივილეგიით. კომერციულ საიდუმლოებას წარმოადგენს ინფორმაცია კომერციული ფასეულობის მქონე გეგმის, ფორმულის, პროცესის, საშუალების თაობაზე ან ნებისმიერი სხვა ინფორმაცია, რომელიც გამოიყენება საქონლის საწარმოებლად, მოსამზადებლად, გადასამუშავებლად ან მომსახურების გასაწევად, ან/და რომელიც წარმოადგენს სიახლეს ან ტექნიკური



შემოქმედების მნიშვნელოვან შედეგს, აგრეთვე სხვა ინფორმაცია, რომლის გამჟღავნებამ შესაძლოა ზიანი მიაყენოს პირის კონკურენტუნარიანობას. პროფესიულ საიდუმლოებას მიეკუთვნება ინფორმაცია, რომელიც წარმოადგენს სხვის პერსონალურ მონაცემებს ან კომერციულ საიდუმლოებას და პირისათვის ცნობილი გახდა პროფესიული მოვალეობის შესრულებასთან დაკავშირებით. პროფესიული საიდუმლოება არ შეიძლება იყოს ისეთი ინფორმაცია, რომელიც არ წარმოადგენს სხვა პირის პერსონალურ მონაცემებს ან კომერციულ საიდუმლოებას. სახელმწიფო საიდუმლოებას მიეკუთვნებული ინფორმაცია განისაზღვრება „სახელმწიფო საიდუმლოების შესახებ“ საქართველოს კანონით. სახელმწიფო საიდუმლოებას მიეკუთვნებული ინფორმაციის შემცველ დოკუმენტებზე დასმულია საიდუმლოობის გრიფი – რეკვიზიტი, რომელიც ადასტურებს სახელმწიფო საიდუმლოების შემცველი ინფორმაციის საიდუმლოობის ხარისხს.

სზაკ-ის 31-ე მუხლის თანახმად, კანონით გათვალისწინებული შემთხვევების გარდა, კომერციული ინფორმაცია დასაიდუმლოვდება უვადოდ. კომერციული საიდუმლოება ღიად უნდა გამოცხადდეს, თუ მას აღარ აქვს ის ღირებულება, რომლის გამოც ასეთად იქნა მიჩნეული. გადაწყვეტილება საჯარო ინფორმაციის დასაიდუმლოების და მისი ვადის გაგრძელების შესახებ ასახულია საჯარო რეესტრში.

(d) სზაკ-ის თანახმად, საჯარო დაწესებულებებისადმი უფრო მკაცრი მოთხოვნებია, ვიდრე ორჰუსის კონვენციით არის გათვალისწინებული. ინფორმაციის მოთხოვნის შემცველი განცხადების მიღებისას საჯარო დაწესებულება ვალდებულია 5 დღის განმავლობაში დაადგინოს, რომელი საჯარო დაწესებულების ფუნქციას შეესაბამება მოთხოვნილი ინფორმაციის ქონა და თავად გადაუზღავნოს განცხადება ამ დაწესებულებას. თუ ასეთი დაწესებულება არ მოიძებნა, განცხადების შეტანიდან 5 დღის განმავლობაში განცხადება შესაბამისი დასაბუთებით უნდა დაუბრუნდეს განმცხადებელს (მუხლი 80).

(e) სზაკ განსაზღვრავს საიდუმლო ინფორმაციას მიეკუთვნებულ ინფორმაციათა ჩამონათვალს (მუხლი 2), კერძოდ:

საჯარო დაწესებულებაში დაცული, აგრეთვე საჯარო დაწესებულების ან მოსამსახურის მიერ სამსახურებრივ საქმიანობასთან დაკავშირებით მიღებული, დამუშავებული, შექმნილი ან გაგზავნილი ინფორმაცია, რომელიც შეიცავს:

- პერსონალურ მონაცემებს,
- სახელმწიფო საიდუმლოებას,
- კომერციულ საიდუმლოებას.

სზაკ-ით განსაზღვრულია იმ ინფორმაციათა ნუსხა, რომლის გასაიდუმლოება დაუშვებელია. ყველას აქვს უფლება იცოდეს ინფორმაცია გარემოს შესახებ, აგრეთვე მონაცემები იმ საშიშროების თაობაზე, რომელიც ემუქრება მათ სიცოცხლეს ან ჯანმრთელობას (მუხლი 42).

„სახელმწიფო საიდუმლოების შესახებ“ საქართველოს კანონი ადგენს იმ ინფორმაციათა ნუსხას, რომელიც არ შეიძლება მიეკუთვნოს სახელმწიფო საიდუმლოებას (მუხლი 7) და ვერ მიენიჭება სახელმწიფო საიდუმლოების სტატუსი, მათ შორისაა ინფორმაცია:

- სტიქიური უბედურების, კატასტროფისა და სხვა განსაკუთრებული მოვლენის შესახებ, რომლებიც მოხდა ან შეიძლება მოხდეს და ემუქრება მოსახლეობის უსაფრთხოებას;
- გარემოს მდგომარეობის თაობაზე, მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობის, მისი ცხოვრების დონის (მათ შორის, სამედიცინო მომსახურებისა და სოციალური უზრუნველყოფის) შესახებ, აგრეთვე სოციალურ-დემოგრაფიული მაჩვენებლების, მოსახლეობის განათლებისა და კულტურის თაობაზე.

შესაბამისად, კანონმდებლობა იმთავითვე გამორიცხავს გარემოს შესახებ ინფორმაციისთვის საიდუმლოების მიეკუთვნების შესაძლებლობას, თუმცა ითვალისწინებს საიდუმლო ინფორმაციიდან არასაიდუმლო ნაწილის გამოცალკევებისა და გასაჯაროების

ზოგად წესს, თუ რაიმე დოკუმენტში, რომელიც შეიცავს საიდუმლო კატეგორიას მიკუთვნებულ ინფორმაციას, ასახული იქნება ასევე ინფორმაცია, რომელიც არ შეიძლება იყოს საიდუმლო. ასეთ შემთხვევაში ინფორმაციის შემქმნელი ვალდებულია მოახდინოს ინფორმაციის გამოცალკევება და ხელმისაწვდომობა იმგვარად, რომ დაცული იქნას პერსონალური მონაცემები, კომერციული და სახელმწიფო საიდუმლოება. საიდუმლოებას მიკუთვნებული ინფორმაციის ამოღების შემდეგ, საიდუმლო საჯარო ინფორმაციის, აგრეთვე კოლეგიური საჯარო დაწესებულების დახურული სხდომის ოქმის გონივრულ ფარგლებში გამოცალკევებადი ნებისმიერი ნაწილი უნდა გამოქვეყნდეს, რაც მის ხელმისაწვდომობას გულისხმობს (სზაკ, მუხლი 33).

საქართველოს კანონი „სახელმწიფო საიდუმლოების შესახებ“ (თავები 3 და 4) სრულად არეგულირებს სახელმწიფო საიდუმლოებას მიკუთვნებული ინფორმაციის დასაიდუმლოება/განსაიდუმლოების წესებს, გადაწყვეტილების მიღების პროცედურებს და გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლებას და უფლებამოსილ პირთა წრეს<sup>4</sup>.

გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის შესაბამისად, გარემოზე ზემოქმედების შეფასების (გზშ) ანგარიშში ასახული ინფორმაცია საჯაროა. თუ გზშ-ის ანგარიშში შეიცავს საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ საიდუმლო ინფორმაციას ან/და პერსონალურ მონაცემს, საქმიანობის განმახორციელებელმა განცხადებაში უნდა მიუთითოს აღნიშნული ინფორმაციის დასაიდუმლოების შესახებ. სგდსმს ვალდებულია საქართველოს კანონმდებლობის გათვალისწინებით და დადგენილი წესით უზრუნველყოს ამ ინფორმაციის დასაიდუმლოება (მე-10 მუხლი).

(f) საქართველოში საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმასთან დაკავშირებით ორჰუსის კონვენციაზე უფრო მკაცრი მოთხოვნებია. უარი განმცხადებელს უნდა ეცნობოს დაუყოვნებლივ. საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმის შემთხვევაში საჯარო დაწესებულება ვალდებულია გადაწყვეტილების მიღებიდან 3 დღის ვადაში განმცხადებელს მიაწოდოს წერილობითი განმარტება, სადაც მითითებული იქნება ის დაწესებულება, რომელთანაც წარმოებდა კონსულტაციები უარის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას. აქვე განმარტებული უნდა იყოს ამ გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლება და წესი (სზაკ, მუხლი 41).

(g) არ შეიძლება დაწესდეს რაიმე გადასახადი ან შეიქმნას სხვა დაბრკოლება დოკუმენტის ან სხვა მასალის ასლის მისაღებად, ასლის გადაღებისათვის, ფოსტით გაგზავნისათვის საჭირო თანხის ანაზღაურების გარდა. „საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებლის შესახებ“ საქართველოს კანონის (2005) თანახმად განსაზღვრულია საჯარო ინფორმაციის ასლის საფასურის ოდენობა და გადახდის წესი.

#### **VIII. მე-4 მუხლის განხორციელების დროს წამოჭრილი წინააღმდეგობები**

აღწერეთ, რა წინააღმდეგობები შეხვდა მე-4 მუხლის დებულებების შესრულებას

*პასუხი:*

არის შემთხვევები, როდესაც ინფორმაციის დიდი მოცულობის ან სკითხის კომპლექსურობის გამო 10 სამუშაო დღე არასაკმარისია მისი მოძიება/გაცემისათვის. ასეთ შემთხვევაში ინფორმაციის მომთხოვნს ეგზავნება შუალედური პასუხი ახსნა-განმარტებით. უმეტეს შემთხვევაში საჯარო ინფორმაცია გაიცემა კანონმდებლობით დადგენილი 10-დღიანი ვადის დაცვით. საჯარო უწყებებში საჯარო ინფორმაციის გაცემის ვადის დარღვევის შემთხვევები უაღრესად მცირეა.

<sup>4</sup> „სახელმწიფო საიდუმლოების შესახებ“ საქართველოს კანონის ამოქმედებასთან დაკავშირებული ნორმატიული აქტების დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 24 სექტემბრის №507 დადგენილების დანართი №4: „იმ უფლებამოსილი პირების ნუსხა, რომლებსაც აქვთ კონკრეტული ინფორმაციის სახელმწიფო საიდუმლოებისათვის მიკუთვნების კომპეტენცია“.

**IX. დამატებითი ინფორმაცია მე-4 მუხლის დებულებების პრაქტიკული გამოყენების შესახებ**

მოგვაწოდეთ მეტი ინფორმაცია ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის დებულებების პრაქტიკული განხორციელების შესახებ. მაგ. წარმოებს თუ არა მიღებული მოთხოვნების, უარყოფითი პასუხების და მათი მიზეზების სტატისტიკა?

*პასუხი:*

სზაკ-ის თანახმად (მუხლი 49), ყოველი წლის 10 დეკემბერს ყველა საჯარო დაწესებულება ვალდებულია წარუდგინოს საქართველოს პრეზიდენტს, საქართველოს პრემიერ-მინისტრს და საქართველოს პარლამენტს ანგარიში საჯარო ინფორმაციის გაცემის შესახებ, რაც, კანონის მოთხოვნის შესაბამისად, ქვეყნდება „საქართველოს საკანონმდებლო მაცნეში“.

საანგარიშო პერიოდში საჯარო, მათ შორის, გარემოსდაცვითი ინფორმაციის გაცემის შესახებ შესაბამის სამთავრობო უწყებებში (ცენტრალური აპარატი და მათ დაქვემდებარებაში მყოფი უწყებები და სხვ.) შესულ მოთხოვნებზე რეაგირების სტატისტიკა: სგდსმს:

შესულია 2494 მოთხოვნა, სრულად დაკმაყოფილდა 2237, ნაწილობრივ - 40, არ დაკმაყოფილდა 36, კომპეტენციის ფარგლებში გადაეგზავნა შესაბამის სახელმწიფო უწყებას 18, მოთხოვნილი ინფორმაციის დაზუსტების მიზნით განმცხადებლისთვის მიმართვა - 1 (განმცხადებელს განმეორებითი განცხადებით აღარ მოუმართავს), მომზადების პროცესშია 6.

ინფორმაცია ნაწილობრივ გაიცა იმის საფუძველზე, რომ მოთხოვნილი ინფორმაციის ნაწილი არ იყო დაცული სგდსმ-ში, ნაწილი სცდებოდა სგდსმ-ს კომპეტენციას, შეიცავდა პერსონალურ მონაცემებს ან/და კომერციულ საიდუმლოებას.

ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმის საფუძველები იყო შემდეგი: ინფორმაცია არ იყო სგდსმ-ში დაცული მოთხოვნილი ფორმით და არც ხდებოდა მოთხოვნილის შესაბამისად დამუშავდება, მიმდინარეობდა ინფორმაციის დამუშავება, ინფორმაცია უწყებაში არ მოიძებნა (*პირველ ორ შემთხვევაში უარი გასაჩივრდა სგდსმ-ში განმცხადებლის მიერ, რის შედეგადაც, ერთ შემთხვევაში, ინფორმაციის მიწოდებაზე განმცხადებელმა თავად თქვა უარი. მეორე შემთხვევაში, მორიგების საფუძველზე, განმცხადებელს მიეწოდა ინფორმაცია შეთანხმებისამებრ*), ეხებოდა ინფორმაციას არათანამდებობრივი პირის სამსახურებრივი სარგოს თაობაზე, განცხადება შემოსული იყო ხარვეზით ან იყო ზოგადი სახის და პასუხის გაცემისთვის საჭიროებდა მოთხოვნილი საკითხების დაკონკრეტებას (რაზეც ეცნობა განმცხადებელს), ინფორმაციის მოთხოვნა გაუქმდა განმცხადებლის მიერ, ეხებოდა პერსონალურ მონაცემებს.

სხვა უწყებაში განცხადების გადაგზავნის საფუძველს წარმოადგენდა ის გარემოება, რომ მოთხოვნილი საჯარო ინფორმაცია არ განეკითვნებოდა სგდსმ-ს კომპეტენციას. შედეგად, სზაკ-ის საფუძველზე (მუხლი 80), განცხადებები განსახილველად გადაეგზავნა შესაბამის სახელმწიფო უწყებებს.

ყველა ზემოაღნიშნულის შემთხვევებში ინფორმაცია მიეწოდათ განმცხადებლებს.

გარდა ოფიციალურად შესული საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნისა:

- სსიპ გარემოს ეროვნულ სააგენტოში (გეს) სოციალური ქსელის საშუალებით დაინტერესებულ პირს საშუალება ეძლევა მიიღოს ინფორმაცია სააგენტოში მიმდინარე საკითხებთან დაკავშირებით;

- სსიპ-ები გიგც და გეს ძირითად გარემოსდაცვით დოკუმენტაციას ერთ სისტემაში - ვებ-გვერდზე აერთიანებენ, რითიც ხელს უწყობენ ინფორმაციის დროულ გაცემას;

- სსიპ ეროვნულმა სატყეო სააგენტომ 2019წ მის ვებ-გვერდს დაამატა სერვისი „მოითხოვე საჯარო ინფორმაცია“. შედეგად ნებისმიერ დაინტერესებულ პირს, ინტერესის დასაბუთების გარეშე, შეუძლია მიიღოს ინფორმაცია/დოკუმენტები სახელმწიფო ტყის ფონდის საკითხებთან დაკავშირებით;

- სსიპ სურსათის ეროვნული სააგენტო მის ელ-ფოსტასა და ფეისბუქის ოფიციალურ

გვერდზე ყოველდღიურად იღებს შეკითხვებს და გაცემს მოთხოვნილ ინფორმაციას/დოკუმენტებს.

არასამთავრობო ორგანიზაცია “ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტის” (IDFI) მიერ ჩატარებული კვლევების შედეგად სგდსმს-მ 2017 და 2018 წლებში მიიღო ჯილდო, როგორც საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე 100%-იანი მაჩვენებლის მქონე დაწესებულებამ.

საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო:

შესულია 723 განცხადება, სრულად დაკმაყოფილდა 628, არ დაკმაყოფილდა 36, ნაწილობრივ - 2, კომპეტენციის ფარგლებში გადაეგზავნა შესაბამის სახელმწიფო უწყებას - 57.

ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმის საფუძვლები იყო შემდეგი: ინფორმაცია ეხებოდა პერსონალურ მონაცემებს, უწყებაში არ იყო დაცული მოთხოვნილი ინფორმაცია.

სხვა უწყებაში განცხადების გადაგზავნის საფუძველს წარმოადგენდა ის გარემოება, რომ მოთხოვნილი საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე უფლებამოსილ ადმინისტრაციულ ორგანოს სრგის ან/და მის დაქვემდებარებაში მყოფი უწყებები არ წარმოადგენდნენ ან მათთან ერთად წარმოადგენდა სხვა დაწესებულებაც. შედეგად, სზაკ-ის საფუძველზე (მუხლი 80) განცხადებები განსახილველად გადაეგზავნა შესაბამის სახელმწიფო უწყებებს.

ზემოაღნიშნულის შესახებ განმცხადებლებს ეცნობათ წერილობით.

საქართველოს პარლამენტის გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტი: შესულია 427 განცხადება, რაც სრულად დაკმაყოფილდა კომიტეტის მიერ ან კომპეტენციის ფარგლებში გადაეგზავნა უწყებებს, რის შესახებაც ინფორმაცია მიეწოდათ განმცხადებლებს.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს საქვეუწყებო დაწესებულება გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამმართველო: შესულია 5 განცხადება, დაკმაყოფილდა 5.

#### **X. მე-4 მუხლის საკითხებთან დაკავშირებული ინტერნეტ-მისამართები**

[www.mepa.gov.ge](http://www.mepa.gov.ge); <https://mepa.gov.ge/Ge/EiaAndSeaAnnouncements>;  
<https://mepa.gov.ge/Ge/PublicDiscussion>; <https://mepa.gov.ge/Ge/FinancialAndMaterialResources>;  
[www.eiec.gov.ge](http://www.eiec.gov.ge); [tbilisi.gov.ge](http://tbilisi.gov.ge); [www.mrdi.gov.ge](http://www.mrdi.gov.ge); [www.georad.ge](http://www.georad.ge); <http://water.gov.ge/>  
[www.mdf.gov.ge](http://www.mdf.gov.ge); <http://waste.gov.ge/ka/>

#### **XI. საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ გარემოსდაცვითი ინფორმაციის მოგროვება-გავრცელების შესახებ მე-5 მუხლის დებულებების განხორციელებას**

ჩამოთვალეთ საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ გარემოსდაცვითი ინფორმაციის მოგროვება-გავრცელების შესახებ მე-5 მუხლის დებულებათა განხორციელებას.

განმარტეთ, როგორ ხორციელდება მე-5 მუხლის თითოეული პუნქტი. აღწერეთ მე-2 მუხლის შესაბამის განმარტებათა და მე-3 მუხლის მე-9 პუნქტის დისკრიმინაციის გამორიცხვის მოთხოვნათა გამოყენება. აგრეთვე:

**რა ზომებია მიღებული:**

(a) 1-ელ პუნქტთან დაკავშირებით, რომ:

(i) საჯარო დაწესებულებებს გააჩნდეთ და განაახლებდნენ გარემოსდაცვით

ინფორმაციას;

(ii) საჯარო დაწესებულებებში იყოს გარემოსდაცვითი ინფორმაციის სათანადო მოდინება;

(iii) საგანგებო სიტუაციებში სათანადო ინფორმაცია ვრცელდებოდეს დაუყოვნებლივ;

(b) მე-2 პუნქტთან დაკავშირებით: რომ გამჭვირვალე იყოს გზა, რომლითაც საჯარო დაწესებულებები ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობას უზრუნველყოფენ და ინფორმაცია საზოგადოებისათვის ეფექტიანად ხელმისაწვდომი იყოს;

(c) მე-3 პუნქტთან დაკავშირებით: რომ უზრუნველყოფილ იქნეს გარემოსდაცვითი ინფორმაციის თანდათანობითი განთავსება საჯარო სატელეკომუნიკაციო ქსელების საშუალებით საზოგადოებისათვის იოლად ხელმისაწვდომ ელექტრონულ მონაცემთა ბაზებში;

(d) მე-4 პუნქტთან დაკავშირებით: რომ გარემოს მდგომარეობის ანგარიშების გამოცემა-გავრცელებისთვის;

(e) მე-5 პუნქტში მითითებული ინფორმაციის გასავრცელებლად;

(f) მე-6 პუნქტთან დაკავშირებით: იმ საწარმოთა ოპერატორების წასახალისებლად, რომელთა საქმიანობას შეუძლია მნიშვნელოვანი ზეგავლენა მოახდინოს გარემოზე, რომ მათ რეგულარულად აცნობონ საზოგადოებას მათი წარმოებისა და პროდუქციის გარემოზე ზემოქმედების შესახებ;

(g) მე-7 პუნქტში მითითებული ინფორმაციის გამოქვეყნება- მიწოდებისათვის;

(h) მე-8 პუნქტთან დაკავშირებით: საზოგადოებისათვის პროდუქციის შესახებ საკმაოდ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის მექანიზმების დასაწერად;

(i) მე-9 პუნქტთან მიმართებაში: დამაბინძურებელთა ეროვნული ინვენტარიზაციის ან რეესტრის ჩამოყალიბებისათვის.

*პასუხი:*

(a) (i) „გარემოს დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, „გარემოს მდგომარეობაზე დაკვირვების (მონიტორინგის) სისტემა წარმოადგენს გარემოს მდგომარეობაზე დაკვირვებით მიღებული ინფორმაციის ანალიზისა და პროგნოზირების ერთობლიობას“, რის კოორდინაციასაც ახორციელებს სგდსმს . და რომლის შედეგებიც ხელმისაწვდომია საზოგადოებისათვის (მუხლი 27). გარემოს მდგომარეობის ხარისხობრივი და რაოდენობრივი მაჩვენებლების სახელმწიფო აღრიცხვას, ანგარიშგებასა და შეფასებას, სხვა სახელმწიფო უწყებებთან ერთად, საკუთარი კომპეტენციის ფარგლებში, ხელმძღვანელობას და კოორდინაციას უწევს სგდსმს (მუხლი 26).

(ii)

რეგულირების ობიექტებს, რომლებზეც გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში გაცემულია ლიცენზიები და ნებართვები „ლიცენზიებისა და ნებართვების შესახებ“ საქართველოს კანონის (2005) შესაბამისად, ასევე, გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებები და მიმდინარე საქმიანობის გაგრძელების შესახებ გადაწყვეტილებები გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის (2017) შესაბამისად, ეკისრებათ ვალდებულება, შეასრულონ გაცემული ნებართვებით, ლიცენზიებითა და გადაწყვეტილებებით დადგენილი პირობები. ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის ლიცენზიის მფლობელები ყოველწლიურად წარმოადგენენ ანგარიშებს განხორციელებული საქმიანობის შესახებ. ანგარიშებში არსებული საჯარო ინფორმაცია ხელმისაწვდომია საზოგადოებისთვის მოთხოვნის შემთხვევაში. გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში გაცემული ლიცენზიების (სასარგებლო წიაღისეულით სარგებლობის ან წიაღით სარგებლობის ლიცენზიების გარდა), ნებართვების, გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებისა და მიმდინარე საქმიანობის გაგრძელების შესახებ გადაწყვეტილებით დადგენილი პირობების

შესრულების კონტროლს ახორციელებს სგდსმს-ს სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება – გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი. სასარგებლო წიაღისეულით სარგებლობის ლიცენზირების კონტროლს 2018წ-დან ახორციელებს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს სსიპ წიაღის ეროვნული სააგენტო - სექტორის მარეგულირებელი ძირითადი სამთავრობო უწყება. „წიაღის სექტორის სტრატეგია“ (2019) გულისხმობს საინფორმაციო ბაზების განახლებას, საჯარო ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესებას, მუშაობის გაძლიერება გეომონაცემთა დამუშავების მიმართულებით, რათა მაქსიმალურად ხელმისაწვდომი გახდეს იგი ყველა დაინტერესებული პირისთვის.

გარემოსდაცვით გადაწყვეტილებას დაქვემდებარებული საწარმოო ობიექტებისთვის, რომლებიც ახორციელებენ ზედაპირულ წყლებში ჩამდინარე წყლების ჩაშვებას და ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევას, სგდსმსს ითანხმებს დამბინძურებელთა ზღვრულად დასაშვები ჩაშვების ნორმების და მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის პროექტებს, რაც საჯაროდ ხელმისაწვდომია. იმ საწარმო ობიექტებისთვის, რომლებიც არ ექვემდებარება გარემოსდაცვით გადაწყვეტილებას და ახორციელებენ წყლის აღებას ზედაპირული წყლის ობიექტებიდან, სგდსმსს ითანხმებს წყლის აღების ტექნიკურ რეგლამენტს, ხოლო იმ ობიექტებისთვის, რომლებიც ახდენენ ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევას - ჰაერის დაბინძურების სტაციონარული წყაროების და მათ მიერ გაფრქვეულ მავნე ნივთიერებათა ინვენტარიზაციის ტექნიკურ ანგარიშს. საჯარო ინფორმაცია საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომია მოთხოვნის შემთხვევაში.

„ატმოსფერული ჰაერის დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე საქართველოს 22/05/2020 N5948-სს კანონი განსაზღვრავს ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებების კონცენტრაციის შესახებ უახლესი ინფორმაციის (მონაცემები კონცენტრაციის დონის, განგაშის და შეტყობინების ზღვრების გადაჭარბების და ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების შესახებ) მოსახლეობისთვის რეგულარულად ხელმისაწვდომობას, მავნე ნივთიერებების მიხედვით ინფორმაციის განახლების სიხშირეს და ავალდებულებს შესაბამის სახელმწიფო ორგანოებს 2027 წლიდან უზრუნველყონ მომდევნო დღის ჰაერის ხარისხის პროგნოზის შესახებ ინფორმაციის დროული ხელმისაწვდომობა მოსახლეობისთვის.

(iii) ინფორმაცია იმ საშიშროებების თაობაზე, რომელიც ადამიანთა სიცოცხლეს ან ჯანმრთელობას ემუქრება, სტიქიური უბედურებების, კატასტროფების ან სხვა განსაკუთრებული მოვლენების შესახებ, რომლებიც უკვე მოხდა ან შეიძლება მოხდეს და ემუქრება მოქალაქეთა უსაფრთხოებას, გასაიდუმლოებას არ ექვემდებარება (სზაკ, მუხლი 42; საქართველოს კანონი „სახელმწიფო საიდუმლოების შესახებ“, მუხლი 7).

სამოქალაქო უსაფრთხოების სფეროში საქართველოს მოქალაქეთა და საქართველოს ტერიტორიაზე მყოფ სხვა პირთა ინფორმირების საკითხს ითვალისწინებს საქართველოს კანონები „სამოქალაქო უსაფრთხოების შესახებ“ (2018) და „ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების შესახებ“ (2012), და საქართველოს მთავრობის დადგენილებები „სამოქალაქო უსაფრთხოების ეროვნული გეგმის დამტკიცების შესახებ“ (2015) და „ტექნიკური რეგლამენტის - ბირთვული და რადიაციული ავარიებისათვის მზადყოფნისა და მათზე რეაგირების გეგმის შესახებ“ (2019). ზემოაღნიშნული 2018წ კანონი ითვალისწინებს ელექტორნული კომუნიკაციის კომპანიისა და საზოგადოებრივი მაუწყებლის ვალდებულებას, საგანგებო სიტუაციების მართვის სამსახურის მოთხოვნის შემთხვევაში უზრუნველყონ საქართველოს მოქალაქეთათვის და საქართველოს ტერიტორიაზე მყოფ სხვა პირთათვის საგანგებო სიტუაციის შესახებ შეტყობინებისა და სხვა ინფორმაციის გადაცემა (მუხლი12). სამოქალაქო უსაფრთხოების ეროვნული გეგმა, სხვა საკითხებთან ერთად, ითვალისწინებს მშვიდობიანი და საომარი მოქმედებების დროს წარმოქმნილი საგანგებო

სიტუაციების შესახებ მოსახლეობის ინფორმირებას.

2019წ ზემოაღნიშნული ტექნიკური რეგლამენტის თანახმად ბირთვულ ან რადიოლოგიურ საგანგებო სიტუაციაზე რეაგირების ერთ-ერთი მიზანია მოსახლეობის მუდმივი ინფორმირება. გეგმა განსაზღვრავს მოსახლეობასთან კომუნიკაციის პრინციპებს, ეტაპებსა და სტანდარტებს (თავი V). „ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, რადიაციული ავარიის ან/და ინციდენტის შემთხვევაში ლიცენზიის მფლობელი ვალდებულია, დაუყოვნებლივ უზრუნველყოს მოსახლეობის ინფორმირება მოსალოდნელი საფრთხის შესახებ (მუხლი 24). საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი (1999) ითვალისწინებს სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას ბირთვულ ან რადიაციურ ობიექტზე ავარიის ან უბედური შემთხვევის შესახებ ინფორმაციის დაფარვა-დამახინჯების შემთხვევაში, თუ ამას შეეძლო გამოეწვია ადამიანის სიცოცხლის მოსპობა ან სხვა მძიმე შედეგი (მუხლი 233). ამავე კოდექსით გათვალისწინებულია სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა სიცოცხლისათვის ან ჯანმრთელობისათვის საფრთხის შემქმნელი გარემოების შესახებ ინფორმაციის დამალვა-გაყალბებისათვის (მუხლი 247).

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება - საგანგებო სიტუაციების მართვის სამსახური ოფიციალურ ვებგვერდზე ყოველკვირეულად აქვეყნებს მონაცემებს ქვეყნის მასშტაბით განხორციელებული სახანძრო-სამამშველო ოპერაციების შესახებ. ოფიციალურ ვებგვერდზე, ასევე, გამოქვეყნებულია წლების მიხედვით საგანგებო სიტუაციების სტატისტიკა. ამჟამად მიმდინარეობს ინტერაქტიული რუკის შემუშავება, რომელზეც სახანძრო-სამამშველო ოპერაციების დაგეგმვისათვის საჭირო სხვადასხვა მონაცემებთან ერთად, დატანილია შრეები ბუნებრივი საფრთხეების შესახებ.

საგანგებო სიტუაციების შესახებ მოსახლეობის ინფორმირება ხორციელდება საზოგადოებრივი და კერძო სამაუწყებლო საშუალებებით, აგრეთვე “ხმამალა მოლაპარაკე” საშუალებით მოწყობილი ავტომანქანების გამოყენებით.

აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ საქართველოს კანონის (2007) ძირითადი პრინციპებიდან აღსანიშნავია შემდეგი:

- პრევენციული ღონისძიებების უზრუნველყოფა ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული საფრთხეების თავიდან აცილების მიზნით; ამ სფეროში სახელმწიფო ორგანოების კომპეტენციების მკაფიოდ გამიჯვნა და მჭიდრო კოორდინაცია ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული ღონისძიებების დაგეგმვა-აღსრულების დროს (მუხლი 4);

- საქართველოს ტერიტორიაზე მყოფი ყველა ადამიანი ვალდებულია საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სამსახურს მიაწოდოს ინფორმაცია წარმოებასა და ტექნოლოგიურ პროცესებში სანიტარული ნორმების დარღვევით გამოწვეული საგანგებო სიტუაციების შესახებ (მუხლი 5);

- საქართველოს თავდაცვისა და შინაგან საქმეთა სამინისტროები, პენიტენციური სამსახური და საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახური ვალდებული არიან დაუყოვნებლივ მიაწოდონ საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სამსახურს ინფორმაცია ნებისმიერი შემთხვევის შესახებ, რომელმაც შესაძლებელია საშიშროება შეუქმნას მოსახლეობის ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებას (მუხლი 35).

ამასთან, საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს მართვაში არსებული შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება - შპს საქართველოს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია ახდენს აბონენტების ინფორმირებას წარმოებასა და ტექნოლოგიურ პროცესში შექმნილი იმ გარემოებების შესახებ, რამაც შესაძლოა გავლენა იქონიოს ადამიანის ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებაზე.

(b) სზაკ-ის თანახმად საჯარო დაწესებულება ვალდებულია, უზრუნველყოს საჯარო ინფორმაციის პროაქტიული გამოქვეყნება (ელექტრონულ რესურსებზე განთავსება) იმ შემთხვევაში, თუ აღნიშნული საზოგადოებრივი ინტერესის საგანს წარმოადგენს (მუხლები 27, 28.); მის განკარგულებაში არსებული საჯარო ინფორმაცია შეიტანოს საჯარო რეესტრში (მუხლი 35), დანიშნოს ინფორმაციის პროაქტიულ გამოქვეყნებაზე პასუხისმგებელი პირი (მუხლი 36). 2017წ სზაკ-ში იმ ინფორმაციის ნუსხას, რომლის გასაიდუმლოება დაუშვებელია, დაემატა „საჯარო დაწესებულების იმ სახელმწიფო და საჯარო მოსამსახურეთა ვინაობა და სამსახურებრივი მისამართი, რომელთაც უკავიათ თანამდებობა ან ევალუბათ საჯარო ინფორმაციის გასაიდუმლოება ან საზოგადოებასთან ურთიერთობა და მოქალაქეთათვის ინფორმაციის მიწოდება“.

(c) სგდსმს-სა და მის დაქვემდებარებაში მყოფი უწყებების ვებ-გვერდებზე მუდმივად თავსდება ინფორმაცია კომპეტენციის ფარგლებში განხორციელებული და მიმდინარე ქმედებების შესახებ. სსიპ გიგც-ის ვებ-გვერდზე რეგულარულად თავსდება ყოველთვიური საინფორმაციო ბიულეტენი “მოკლე მიმოხილვა საქართველოს გარემოს დაბინძურების შესახებ”.

(d) „გარემოს დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, საზოგადოების ინფორმირების მიზნით, სგდსმს-ს მინისტრი 4 წელიწადში ერთხელ ამტკიცებს გარემოს მდგომარეობის შესახებ ეროვნულ მოხსენებას (მუხლი 14). 2014-2017წწ მოხსენება ინგლისურ და ქართულ ენებზე განთავსებულია სგდსმს-ს, ხოლო 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007-2009, 2010-2013 და 2014-2017წწ ეროვნული მოხსენებების ქართულენოვანი ვერსიები განთავსებულია სსიპ გიგც-ის ვებ-გვერდებზე, სსიპ გიგც-ის ვებ-გვერდის განახლების დასრულების შემდეგაც დაემატება მოხსენების ინგლისურენოვანი ვერსიები

(e) კონვენციის მე-5 მუხლის მე-5 პუნქტში მოცემული ინფორმაციის დროულად გავრცელების მიზნით, საკუთარი და სსიპ გიგც-ის ვებ-გვერდების გარდა, სგდსმს იყენებს CENN-ის, კავკასიის რეგიონული გარემოსდაცვითი ცენტრის (RECC) და სხვა არსებულ ელექტრონულ და მედია საშუალებებს.

სსიპ გიგც ელექტრონული ფოსტის საშუალებით უზავნის ინფორმაციას გარემოსდაცვითი ინფორმაციის მიღების მსურველებს. საანგარიშო პერიოდში განახლდა ელექტრონული ბაზა და დაიყო კატეგორიებად (სამთავრობო და არასამთავრობო ორგანიზაციები, სკოლები, უნივერსიტეტები, კოლეჯები, მუნიციპალიტეტები და ა.შ) რის შედეგადაც გარემოსდაცვითი ინფორმაცია ვრცელდება 22 კატეგორიის 5000-ზე მეტი ინფორმაციის მიღების მსურველთან.

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი სსიპ საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, სხვა საკითხებთან ერთად, არის სამართლებრივი სისტემის საჯაროობის უზრუნველყოფაზე პასუხისმგებელი ორგანო, რომელიც უზრუნველყოფს ნორმატიული აქტების (ასევე, საერთაშორისო ხელშეკრულებების) სახელმწიფო რეესტრის წარმოებას, ნორმატიული აქტების, კანონმდებლობით დადგენილი გამოსაქვეყნებელი ინდივიდუალური სამართლებრივი აქტების, სასამართლო გადაწყვეტილებების, სხვა დოკუმენტებისა და ინფორმაციის, აგრეთვე ნორმატიული აქტების ოფიციალური თარგმანების გამოქვეყნებას მაცნეს ვებ-გვერდზე და ასევე „საერთაშორისო ხელშეკრულებების შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული დოკუმენტების თარგმანს ინგლისურ, სხვა უცხო ან/და ქართულ ენებზე.

(f) საქართველოს კანონმდებლობაში არ არსებობს დადგენილი ნორმა, რომელიც სპეციალურად საწარმოების ოპერატორების წახალისებისათვის იქნება განკუთვნილი. თუმცა სგდსმს აწვდის ელექტრონულ-საინფორმაციო სისტემებს, მაგალითად, გარემოსდაცვითი ინფორმაციის მართვის ელექტრონულ სისტემის „მეტყობინებების სისტემის“ მეშვეობით მეწარმეებს რეგულარულად ეგზავნებათ შეტყობინებები



საკანონმდებლო ცვლილებებისა და ვალდებულებების თაობაზე დროულად და სათანადოდ ინფორმირების მიზნით.

(გ) გარდა ზემოაღნიშნულისა, სგდსმს-ში გამოიყენება არასამთავრობო ორგანიზაციებთან შეხვედრების პრაქტიკა სგდსმს-ს საქმიანობის შესახებ ანგარიშის ჩასაბარებლად და სხვა მნიშვნელოვან საკითხებზე კონსულტაციებისათვის.

(h) სურსათის/ცხოველის საკვების უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დცვის კოდექსის (2012) თანახმად, „მომხმარებელს უნდა მიეწოდოს სურსათთან/ცხოველის საკვებთან, ცხოველთან, მცენარესთან, ცხოველურ და მცენარეულ პროდუქტებთან, ვეტერინარულ პრეპარატთან, პესტიციდთან და აგროქიმიკატთან დაკავშირებული აუცილებელი, უტყუარი, სრული ინფორმაცია, რაც მას სწორი არჩევანის საშუალებას მისცემს“ (მუხლი 10<sup>1</sup>). „ტექნიკური რეგლამენტი - მომხმარებლისათვის სურსათის შესახებ ინფორმაციის მიწოდების თაობაზე დამტკიცების შესახებ“ მთავრობის დადგენილება (N301, 01/07/2016) ადგენს ეტიკეტირების დამატებით მოთხოვნებს საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე არსებული ყველა სახის სურსათზე და მიზნად ისახავს მომხმარებელთა ეკონომიკური ინტერესების დაცვას და არჩევანის გაკეთების საშუალებას.

(i) 2017წ გარემოსდაცვითი ინფორმაციის მართვის პორტალის ბაზაზე ამოქმედდა ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების მონაცემთა ელექტრონული ანგარიშგების სისტემა. ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის პორტალის საშუალებით ჰაერის ხარისხის შესახებ რეალურ დროსთან მიახლოებული ინფორმაცია უწყვეტ რეჟიმში ხელმისაწვდომია საზოგადოებისთვის. პორტალზე განთავსებულ ინტერაქტიულ ვებ-რუკაზე წარმოდგენილი მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების სახელმწიფო აღრიცხვის ფარგლებში მიღებული საჯარო ინფორმაცია თითოეული სტაციონარული ობიექტიდან წლიური ფაქტობრივი გაფრქვევების შესახებ საშუალებას აძლევს საზოგადოებას გაეცნოს ავტომატური სადგურების მონაცემებს და ერთჯერადი გაზომვის შედეგებს. პორტალზე ხელმისაწვდომია ინფორმაცია სხვადასხვა სექტორიდან ჰაერში გაფრქვევების, დაგეგმილი და მიმდინარე ჰაერდაცვითი ღონისძიებების შესახებ. საქართველოს ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის ავტომატური სადგურების მონაცემები განთავსდა ევროპის ჰაერის ხარისხის პორტალზე.

2018წ გარემოსდაცვითი ინფორმაციის მართვის პორტალზე საცდელ რეჟიმში ფუნქციონირებს წყლის გამოყენების სახელმწიფო აღრიცხვის ელექტრონული სისტემაც, მუშავდება მასთან დაკავშირებული ინტერაქტიული რუკა, სადაც განთავსდება საჯარო ინფორმაცია სხვადასხვა საქმიანობის განხორციელების მიზნით წყალსარგებლობის შესახებ და ხელმისაწვდომი იქნება საზოგადოებისთვის.

წყლის რესურსებთან დაკავშირებულ ინფორმაციაზე საზოგადოების ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების მიზნით, ევროკავშირისა და ევროპის გარემოს სააგენტოს (EEA) დახმარებით, დასრულების ეტაპზეა საქართველოს წყლის საინფორმაციო სისტემა, რომელიც ევროპის წყლის საინფორმაციო სისტემის (WISE) ანალოგია. სისტემა მოიცავს ინფორმაციას შესაბამისი ეროვნული პოლიტიკის, კანონმდებლობისა და სხვა მნიშვნელოვანი საკითხების შესახებ, წყლის რესურსების შესახებ ხარისხობრივ და რაოდენობრივ მონაცემებს, დინამიურ რუკებს. 2020წ ბოლომდე დასრულდება სისტემა და ვებ-პორტალი ხელმისაწვდომი იქნება ქართულ-ინგლისურ ენებზე.

2019წ მსოფლიო რესურსების ინსტიტუტისა (WRI) და გაეროს გარემოსდაცვითი პროგრამის (UNEP) მხარდაჭერით შეიქმნა ონლაინ პლათფორმა - ტყისა და მიწათსარგებლობის ატლასი, რომელიც უზრუნველყოფს შესაბამის ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობას, გამჭვირვალობას და ხელს უწყობს სექტორთან დაკავშირებული ღონისძიებების მონიტორინგს. სისტემა დაფუძნებულია “Global Forest Watch” (GFW) და

გეოგრაფიულ საინფორმაციო სისტემებზე და მოიცავს ადგილობრივ და გლობალურ მონაცემებს.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს საქვეუწყებო დაწესებულება გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამმართველო გარემოსდაცვითი პროგრამის ფარგლებში ახორციელებს ატმოსფერული ჰაერის, ჩამდინარე და ზედაპირული წყლების და აჭარის სანაპირო ზოლის ზღვის წყლის ხარისხობრივი მაჩვენებლების მონიტორინგს. ლაბორატორიული კვლევის შედეგები გაიცემა მოთხოვნის შემთხვევაში.

ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის (WHO) მხარდაჭერით სსიპ დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მიერ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს და სგდსმს-ს მიერ ერთობლივად განხორციელებული პროექტის ფარგლებში ფარგლებში, საშიში ქიმიური ნივთიერებების თაობაზე ინფორმაციის შეგროვებისა და გაზიარების მიზნით მომზადდა რეესტრი/ინვენტარიზაციის მოდელი, რომელიც, ბიოციდების რეგისტრაციის მიზნით, სატესტო რეჟიმში ამოქმედდა მ/წ 15 სექტემბრიდან; დამტკიცდა შესაბამისი რეგულაცია; მიმდინარეობს კონსულტაციები შესაბამის კომპანიებთან სატესტო რეჟიმში მონაცემთა შევსების მიზნით. პროექტის ფარგლებში განხორციელებული ქმედებები ხელს უწყობს საქართველოში საშიში ქიმიური ნივთიერებების სათანადო მართვას, საზოგადოებრივი ჯანდაცვის პოლიტიკის განსაზღვრას და საშიში ქიმიური ნივთიერებების მავნე ზემოქმედების პრევენციას.

სსიპ დკსჯეც-ს მიერ გარემოს ერთიანი საინფორმაციო სისტემის (SEIS)) თანმიმდევრული მეთოდების დანერგვისათვის შემუშავდა გარემოსთან ასოცირებულ დაავადებათა-ინდიკატორთა ნუსხა, გრძელდება გარემოსთან ასოცირებულ დაავადებათა ინდიკატორების შემუშავების პროცესი.

პუნქტი (i)-ში მოცემული გარკვეული ქმედებები ხელს შეუწყობს დამბინძურებელ ნივთიერებათა გარემოში გაშვებისა და მათი გადატანის ეროვნული რეესტრის (PRTR) ეტაპობრივ შექმნას.

## **XII. მე-5 მუხლის განხორციელების დროს წამოჭრილი წინააღმდეგობები**

აღწერეთ, თუ რა წინააღმდეგობები შეხვდა მე-5 მუხლის დებულებების შესრულებას.

*პასუხი:*

ინფორმაციის მოგროვება-გავრცელება გარკვეულწილად დარეგულირებულია, მაგრამ გარკვეული პრობლემები მაინც არსებობს. მაგალითად, გამოწვევას წარმოადგენს თავად ჰაერის ხარისხის შესახებ მონაცემების ნაკლებობა, რაც განპირობებულია ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის ქსელის არასრულყოფილებით და ჰაერის ხარისხის მოდელირებისა და პროგნოზირების სისტემების არარსებობით, რასაც საქართველოს სახალხო დამცველიც აღნიშნავს. მიუხედავად იმისა, რომ 2016 წლიდან ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის ქსელი ეტაპობრივად უმჯობესდება და მიმდინარეობს მისი შესაბამისობაში მოყვანა საკანონმდებლო მოთხოვნებთან, უფრო ინტენსიური ღონისძიებების გატარებაა საჭირო. კერძოდ, სახალხო დამცველის რეკომენდაციების თანახმად საჭიროა: შესაბამისი კანონმდებლობის სრულყოფა და ეფექტიანად აღსრულება, მომზადებული საკანონმდებლო აქტების დროული ინიცირება, ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის სისტემის გაუმჯობესება, საწვავის ხარისხის უფრო ინტენსიური კონტროლი, სოფლის მეურნეობის სექტორიდან გაფრქვევების შემცირება და სხვ. რაც შეეხება საწვავის ხარისხის კონტროლს, 2020 წლიდან ამ მიმართულებით სერიოზული პროგრესი აღინიშნება, კერძოდ, ბენზინისა და დიზელის საწვავის აღებული სინჯები აჭარბებს ევროპული სტანდარტით განსაზღვრულ რაოდენობას. ხოლო სოფლის

მეურნეობის სექტორიდან ემისიებთან დაკავშირებით აღვნიშნავთ, რომ შვედეთის განვითარების სააგენტოს (SIDA) დაფინანსებით მიმდინარე პროექტის „ჰაერის ხარისხის მართვის შესაძლებლობების გაუმჯობესება საქართველოში“ ფარგლებში საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის გათვალისწინებით მიმდინარეობს „სოფლის მეურნეობის სექტორში ემისიების შემცირების სახელმძღვანელოს“ შემუშავება.

სახალხო დამცველი აღნიშნავს მუნიციპალიტეტებში ერთ სულ მოსახლეზე გამწვანების ზუსტი მაჩვენებლის განსაზღვრისა და მისი შეფასების სტანდარტის დადგენის ხარვეზებზე, რასაც ქალაქებისთვის დამახასიათებელი დამაბინძურებელი წყაროებიდან მიმდინარე რისკების შესამცირებლად, სათანადო მასშტაბის მწვანე ურბანული სივრცეების მოწყობის წინაპირობად მიუთითებს. კატასტროფების რისკის შესახებ მოსახლეობის ინფორმირება ადგილობრივ დონეზე სრულყოფილად ხორციელდება ფორს-მაჟორულ სიტუაციებში, თუმცა მოსახლეობის ნაწილი არ ფლობს ინფორმაციას იმის თაობაზე თუ რა რისკ-ზონაშია მისი საცხოვრებელი სახლი ან როგორ დაიცვას თავი მოსალოდნელი საფრთხისაგან. ახალი საცხოვრებელი სახლის მშენებლობისას ყოველთვის არ ექცევა ყურადღება რისკ-ფაქტორების გათვალისწინებას. აღნიშნული საკითხის დასარეგულირებლად საკანონმდებლო ბაზა მოითხოვს გადახედვას.

სგდსმს-ს სსიპ გარემოს ეროვნულ სააგენტოში მიმდინარეობს ჰიდროლოგიური, მეტეოროლოგიური, გეოლოგიური პროცესების, ნაპირფორმირებისა და გარემოს დაბინძურებაზე დაკვირვების მონაცემთა ბაზების ერთმანეთთან დაკავშირება. რაც შეეხება სხვა გარემოსდაცვით სახელმწიფო თუ არასამთავრობო სტრუქტურებში არსებულ მონაცემთა ბაზებს, მათი ერთმანეთთან დაკავშირების საკითხები ჯერ კიდევ არ არის სათანადოდ დარეგულირებული. ამჟამად მიმდინარეობს ამ სისტემის დანერგვისათვის საჭირო ღონისძიებები.

ერთ-ერთი არასამთავრობო ორგანიზაცია ხელისშემშლელ ფაქტორად მიუთითებს 2018წ გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს (სგდბრს) ვებგვერდის გაუქმებას, რაც გამოიწვია სგდბრს-ს და სოფლის მეურნეობის სამინისტროების გაერთიანებამ და ახალი ვებგვერდის შექმნამ. მიუხედავად იმისა, რომ მიმდინარეობდა სგდბრს-ს ვებგვერდზე არსებული ინფორმაციის ეტაპობრივი გადატანა ახალ ვებგვერდზე, ტექნიკურად ვერ მოხერხდა სრული ინფორმაციის ასახვა. აქვე აღვნიშნავთ, რომ მიმდინარეობს გარემოსდაცვითი შეფასების ელექტრონული სისტემის შემუშავება, სადაც, შესაძლებლობების ფარგლებში, მაქსიმალურად იქნება ასახული როგორც მიმდინარე, ასევე ინფორმაცია დაარქივებული მასალიდან.

აქვე აღვნიშნავთ, რომ საჯარო დაწესებულებებში გარემოსდაცვითი ინფორმაციის დროულად მოპოვებისათვის საჭიროა შემუშავდეს გარემოსდაცვითი ინფორმაციის ერთიანი საინფორმაციო ბაზა, რომელიც მნიშვნელოვნად გააიოლებდა ინფორმაციის მოძიებას. ამ საკითხთან დაკავშირებით სგდსმს მუშაობს შესაბამის უწყებებთან.

რეგიონებში ინფორმაციის მიწოდებასთან დაკავშირებით არსებული პრობლემები შედარებით მოგვარებულია: ფოსტა მუშაობს სათანადოდ, ინტერნეტი ხელმისაწვდომია, რის შედეგადაც ინფორმაციის მიმოცვლა გაადვილებულია.

სახალხო დამცველი მიუთითებს გარემოზე ზიანის მიყენების შემთხვევაში კანონმდებლობაში არსებულ ხარვეზებზე, კერძოდ: ზიანის ოდენობის ფულად ერთეულებში განსაზღვრა და სახელმწიფო ბიუჯეტში გადარიცხვა, შესაბამის ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის ნაკლებობა და სხვა. საკითხთან მიმართებაში აღვნიშნავთ, რომ 2004/35/EC დირექტივასთან ჰარმონიზაციის ფარგლებში შემუშავებულია კანონ-პროექტი „გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის შესახებ“, რომელიც ორიენტირებულია როგორც გარემოზე ზიანის მიყენების პრევენცია/შერბილების სამართლებრივ რეგულირებაზე, რასაც არსებული კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს, ასევე - დაზიანებული გარემოს აღდგენაზე. ამასთან, "დამაბინძურებელი იხდის" პრინციპის თანახმად, თანხის გადახდის ნაცვლად შემოდის გარემოს აღსადგენი ღონისძიებების ვალდებულება განსაზღვრული გეგმა-გრაფიკის

მიხედვით. ზიანის ანაზღაურებასთან დაკავშირებულ ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის საკითხთან დაკავშირებით აღვნიშნავთ, რომ 2015წ განხორციელებული საკანონმდებლო ცვლილებების შესაბამისად, გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სახელმწიფო კონტროლის განმახორციელებელი უწყებებისთვის გამიჯნულია ხაზინაში შემოსულობები შესაბამისი სახაზინო კოდებით, რომლის მიხედვითაც დგინდება გადახდილი თანხის ოდენობა. მოთხოვნის შემთხვევაში, ხაზინიდან აღნიშნული ინფორმაციის მიღება შესაძლებელია. ამასთან, დაკისრებული თანხის გადაუხდელობის შემთხვევაში, სამართალდარღვევის საქმის განმხილველი ორგანოს მიმართვის საფუძველზე იწყება აღსრულების პროცედურა.

სახალხო დამცველის შეფასებით, საჭიროა გაუმჯობესდეს თბილისის მუნიციპალიტეტის ხელისუფლების ორგანოების მიერ გარემოსდაცვით საკითხებზე საზოგადოების მარტივი ფორმით ინფორმირების საკითხი და აღნიშნავს, რომ ამის სრულ შესაძლებლობას ვებგვერდი [www.tas.ge](http://www.tas.ge) ვერ იძლევა. ვნაიდან ქალაქში დაგეგმილი ინფრასტრუქტურული ცვლილებების შესახებ ინფორმაციის მიღება ხშირ შემთხვევაში მოითხოვს მოცულობითი მასალის დამუშავება-ანალიზს, რაც საკითხის სპეციფიკიდან გამომდინარე, ხშირად სპეციალურ ცოდნასა და უნარებს საჭიროებს, შესაბამისი მექანიზმების დანერგვის მნიშვნელობაზე მიუთითებს.

**XIII. დამატებითი ინფორმაცია მე-5 მუხლის დებულებების პრაქტიკული გამოყენების შესახებ**

**დამატებითი ინფორმაცია მე-5 მუხლის დებულებათა პრაქტიკული განხორციელების შესახებ. მაგ. თუ არის ხელმისაწვდომი სტატისტიკური მონაცემები გამოქვეყნებული ინფორმაციის შესახებ.**

*პასუხი:*

სგდსმს-ში არსებობს საქმის წარმოების მონაცემთა ელექტრონული ბაზა. არსებობს საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნა-გაცემის რეესტრი ინფორმაციის მომთხოვნის, შინაარსის, საქმისწარმოების ვადების, შედეგების, საიდუმლო ინფორმაციის, გასაიდუმლოების მიზეზისა და პასუხისმგებელი პირების მითითებით. რეესტრის მონაცემები საჯაროა და შესაძლებელია დაინტერესებული მხარისათვის მისი დაუყოვნებლივ მიწოდება.

არსებობს ჰიდრომეტეოროლოგიის, გეოლოგიური პროცესების, გეოეკოლოგიის, საინჟინრო დაცვისა და გარემოს დაბინძურების სფეროში მონაცემთა გადაცემის ინსტიტუციური სისტემა. ჰიდრომეტეოროლოგიური, გეოლოგიური და გარემოს დაბინძურების მდგომარეობის შესახებ მომხმარებლისათვის მზადდება ორი ტიპის ინფორმაცია - სტანდარტული და სპეციალიზირებული. წინასწარ დადგენილია შემდეგი: სტანდარტული ჰიდრომეტეოროლოგიური და გარემოს დაბინძურების შესახებ ინფორმაციის ფორმატები; ხელისუფლების ორგანოების ნუსხა, რომლებზეც სტანდარტული ინფორმაცია ვრცელდება სპეციალური მოთხოვნის გარეშე; რეგულარული ჰიდრომეტეოროლოგიური, გეოლოგიური საშიშროებების, გეოეკოლოგიური გართულებების და გარემოს დაბინძურების მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის გადაცემის ვადები და გადაცემის საშუალებები. გეოლოგიურ საშიშროებსა და გეოეკოლოგიურ გართულებებთან დაკავშირებულ საკითხებზე ინფორმაცია ორი მიმართულებით ვრცელდება:

1. ყოველწლიური რეგიონული გეოლოგიური მონიტორინგის საფუძველზე წლის დასაწყისში ვრცელდება დამუშავებული ინფორმაცია გეოლოგიური სტიქიის მდგომარეობის შესახებ და მოსალოდნელი საშიშროების რისკი მომდევნო წლისათვის სათანადო ღონისძიებების დასახვით. ინფორმაციული გეოლოგიური ბიულეტენი თავსდება ყველასათვის მისაწვდომ ვებ-გვერდზე, ეგზავნება სახელმწიფო უწყებებს, მხარეებისა და მუნიციპალიტეტების ხელმძღვანელობას და ყველა დაინტერესებულ ინსტიტუტს.

2. გეოლოგიური სტიქიის ექსტრემალური გააქტიურების ყოველ კონკრეტულ

შემთხვევაში ვრცელდება ფორს-მაჟორულ პირობებში, ასევე მუნიციპალიტეტებიდან, უწყებებიდან და მოქალაქეებისგან შემოსული წერილების საფუძველზე, ადგილზე გასვლით ხორციელდება სიტუაციის შეფასება, მზადდება გეოლოგიური დასკვნები სტიქიის გამოძწვევი მიზეზებისა და გასატარებელი დამცავი ღონისძიებების რეკომენდაციების ჩათვლით, რომელიც ოპერატიულად ეგზავნებათ მუნიციპალიტეტების ხელმძღვანელებს.

სტანდარტული ჰიდრომეტეოროლოგიური, გეოლოგიური, გარემოს დაბინძურების და ნაპირდაცვის პრევენციულ ღონისძიებათა შესახებ ინფორმაცია ყველა მომხმარებელზე ვრცელდება უფასოდ. ხოლო სპეციალიზირებულ და დეტალურ ინფორმაციაზე ჰიდრომეტეოროლოგიური, გეოლოგიური პროცესების და სანაპირო ზონებში სამშენებლო საქმიანობის მიზანშეწონილობის განსაზღვრისთვის, რომელიც მზადდება მომხმარებლის მოთხოვნის შესაბამისად, წესდება გარკვეული გადასახადი, რომელიც დამოკიდებულია ინფორმაციის გადამუშავებისათვის გაწეული მომსახურების ტიპზე. ნებისმიერი ინფორმაცია გარემოს დაბინძურების შესახებ გაიცემა უფასოდ.

სგდსმს-ს სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტო ყოველწლიურად გამოსცემს გეოლოგიური საფრთხეების ბიულეტენს თანდართული შესაბამისი საფრთხეების რუკებით, სადაც აღწერილია საანგარიშო წელს არსებული მდგომარეობა და მოსალოდნელი გეოლოგიური საშიშროების პროგნოზი თითოეული მხარისთვის/მუნიციპალიტეტისთვის. აღნიშნული ბიულეტენი მიეწოდება აღმასრულებელი ხელისუფლების შესაბამის ორგანოებს ცენტრალური და ადგილობრივი თვითმმართველობების დონეებზე, რათა მოხდეს მისი გათვალისწინება განვითარების გეგმებში. აღნიშნული სააგენტოს ვებ-გვერდზე რეგულარულად ქვეყნდება ყოველთვიური ბიულეტენი „საქართველოს გარემოს დაბინძურების მოკლე მიმოხილვა“, „საქართველოს ტერიტორიაზე ატმოსფერულ ჰაერში გამა გამოსხივების ექსპოზიციური დოზის სიმძლავრის წელიწადეული“, „საქართველოს ტერიტორიაზე ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების წელიწადეული“ და „საქართველოს ტერიტორიაზე ზედაპირული წყლების დაბინძურების წელიწადეული“, ხოლო წელიწადში ორჯერ - „საინფორმაციო ბიულეტენი საქართველოს მიწისქვეშა მტკნარი სასმელი წყლების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მახასიათებლების შესახებ“.

სგდსმს-ში ყოველწლიურად გროვდება ინფორმაცია წყალმოსარგებლე ობიექტების მიერ აღებული/გამოყენებული, აგრეთვე ზედაპირული წყლის ობიექტებში ჩაშვებული ჩამდინარე წყლების შესახებ. ინფორმაციის დამუშავების შემდგომ, საქმიანობის დარგების, ადმინისტრაციული ერთეულებისა და მდინარეთა აუზების ჭრილში შეჯამებული მონაცემები - „საქართველოში წყალსარგებლობის ძირითადი მაჩვენებლების კრებული“ ეგზავნება საქართველოს სტატისტიკის ეროვნულ სამსახურს, რომელიც ასახულია საქსტატის ყოველწლიურ პუბლიკაციაში „საქართველოს ბუნებრივი რესურსები და გარემოს დაცვა“ და ხელმისაწვდომია საქსტატის ვებ-გვერდზე. გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის სისტემაში ფუნქციონირებს შიდა საინფორმაციო სისტემა - „ინსპექტორი“, რომლის მეშვეობითაც ხორციელდება რეგულირების ობიექტების შესახებ ინფორმაციის, ასევე გამოვლენილი სამართალდარღვევების თაობაზე მონაცემების შეგროვება/სისტემატიზაცია/ანალიზი.

გარემოსდაცვითი ინფორმაციის მართვის პორტალის ბაზაზე დაინერგა ანგარიშგების ელექტრონული სისტემები, რომელთა მეშვეობითაც მეწარმეები - ხე-ტყის დამზადების სპეციალური ლიცენზიის, მრგვალი ხე-ტყის სახერხი საამქროების, შავ ზღვაში თევზჭერის სპეციალური ლიცენზიის მფლობელები ერთი ფანჯრის პრინციპით, online-რეჟიმში ახორციელებენ კანონდებლობით დადგენილ ანგარიშგებასა და სხვა ვალდებულებების აღრიცხვას. შედეგად, მეწარმეებისთვის დაწესდა ანგარიშგების ელექტრონული, ხელმისაწვდომი და გამარტივებული პროცედურები, გაუმჯობესდა სახელმწიფო კონტროლი და აღრიცხვიანობა.

ნარჩენების მართვის კოდექსის (2014) თანახმად, 2018წ-დან მოქმედებაშია ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული საქმიანობების რეგისტრაცია, კომპანიის ნარჩენების მართვის

გეგმების წარმოდგენა და წლიური აღრიცხვა-ანგარიშგება.

ეს უკანასკნელი, ზემოაღნიშნული სისტემა „ინსპექტორი“ და პორტალი ხელს უწყობს საჯარო ინფორმაციის დროულად გაცემას მოთხოვნის შემთხვევაში.

სგდსმს-ს სსიპ გიგც-ის ვებ-გვერდზე მოცემულია ინფორმაცია 18 გარემოსდაცვითი თემის შესახებ სხვადასხვა ტიპის დოკუმენტებით, წარმოდგენილია გარემოსდაცვით სფეროში არსებული დაწესებულებების ნუსხა. ვებ-გვერდის საშუალებით ხელმისაწვდომია საჯარო ინფორმაცია, ხოლო ელ-ფოსტის საშუალებით - გარემოსდაცვით სფეროში მიმდინარე მოვლენების შესახებ ინფორმაციის მიღება-გავრცელება.

საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს მართვაში არსებული შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება საქართველოს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანიის ვებ-გვერდზე ხორციელდება დონორების დაფინანსებულ პროექტებზე ანგარიშების, როგორც წინასწარი ეკოლოგიური კვლევის, ასევე სამშენებლო პროცესების მიმდინარეობის და გარემოსდაცვითი კუთხით მათი მონიტორინგის შესახებ ინფორმაციის განთავსება.

#### **XIV. მე-5 მუხლის საკითხებთან დაკავშირებული ინტერნეტ-მისამართები**

[www.mepa.gov.ge](http://www.mepa.gov.ge); [www.rec-caucasus.org](http://www.rec-caucasus.org); [www.cenn.org](http://www.cenn.org); [www.police.ge](http://www.police.ge); [www.eiec.gov.ge](http://www.eiec.gov.ge); [www.geostat.ge](http://www.geostat.ge); [www.matsne.gov.ge](http://www.matsne.gov.ge); [www.air.gov.ge](http://www.air.gov.ge); [map.emoe.gov.ge](http://map.emoe.gov.ge); [emoe.gov.ge](http://emoe.gov.ge); [www.atlas.mepa.gov.ge](http://www.atlas.mepa.gov.ge); <http://chemicals.ncdc.ge/Chemical/Registry/Web/>

#### **XV. საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მე-6 მუხლში მოცემული დებულებების განხორციელებას, რომელიც ეხება კონკრეტულ საქმიანობებზე გადაწყვეტილების მიღებაში საზოგადოების მონაწილეობას**

ჩამოთვალეთ საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ კონკრეტულ საქმიანობათა შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის შესახებ მე-6 მუხლის დებულებათა განხორციელებას.

განმარტეთ, როგორ ხორციელდება მე-6 მუხლის თითოეული პუნქტი. აღწერეთ მე-2 მუხლის შესაბამის განმარტებათა და მე-3 მუხლის მე-9 პუნქტის დისკრიმინაციის გამორიცხვის მოთხოვნათა გამოყენება. აგრეთვე:

- (a) **1-ელ პუნქტთან** მიმართებაში, რა ზომებია მიღებული იმისათვის, რომ მე-6 მუხლის დებულებები გამოყენებულ იქნეს:
- (i) კონვენციის I დანართში ჩამოთვლილ საქმიანობებზე ნებართვის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში;
  - (ii) ისეთ საქმიანობებზე ნებართვის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში, რომლებიც კონვენციის I დანართში ჩამოთვლილი არ არის, მაგრამ შესაძლოა მნიშვნელოვანი ზეგავლენა იქონიონ გარემოზე;

#### **აღწერეთ მიღებული ზომები:**

- (b) **მე-2 პუნქტში** ჩამოთვლილ საკითხებზე გადაწყვეტილების მიღების საწყის ეტაპზე დაინტერესებული საზოგადოების სათანადოდ, დროულად და ეფექტიანად ინფორმირებულობისათვის;
- (c) იმისათვის, რომ საზოგადოების მონაწილეობის პროცედურების ვადები პასუხობდეს **მე-3 პუნქტის** მოთხოვნებს;
- (d) **მე-4 პუნქტთან** დაკავშირებით: რომ საკმარისად ადრეულ ეტაპზე მონაწილეობდეს საზოგადოება;
- (e) **მე-5 პუნქტთან** მიმართებაში: საქმიანობისათვის ნებართვაზე განაცხადის შემომტანის წასახალისებლად, რათა მან წინასწარ გამოავლინოს დაინტერესებული

საზოგადოება, მიაწოდოს მას ინფორმაცია თავისი განაცხადის მიზნების შესახებ და დაიწყოს მასთან მსჯელობა;

(f) **მე-6 პუნქტთან** დაკავშირებით, რომ:

- (i) სათანადო ადმინისტრაციულმა ორგანომ მიაწოდოს დაინტერესებულ საზოგადოებას მე-6 პუნქტში მითითებული გადაწყვეტილების მიღების პროცესთან დაკავშირებული ყველა ის ინფორმაცია, რომელიც საზოგადოების მონაწილეობის პროცედურის დროს არსებობს;
- (ii) კერძოდ, სათანადო ადმინისტრაციულმა ორგანომ საზოგადოებას მიაწოდოს აღნიშნულ პუნქტში მითითებული ინფორმაცია;

(g) **მე-7 პუნქტთან** დაკავშირებით: რომ საზოგადოების მონაწილეობის პროცედურის განმავლობაში საზოგადოებას საშუალება ჰქონდეს წარადგინოს თავისი შენიშვნები, ინფორმაცია, ანალიზი თუ მოსაზრებები, რომელსაც იგი შემოთავაზებულ საქმიანობასთან დაკავშირებულად მიიჩნევს;

(h) **მე-8 პუნქტთან** დაკავშირებით: რომ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის შედეგებს სათანადო ყურადღება მიექცეს;

(i) **მე-9 პუნქტთან** დაკავშირებით: რომ, სათანადო პროცედურის შესაბამისად, საზოგადოება სწრაფად იქნეს ინფორმირებული მიღებული გადაწყვეტილების შესახებ;

(j) **მე-10 პუნქტთან** დაკავშირებით: რომ როდესაც ადმინისტრაციული ორგანო განაახლებს ან ხელახლა განიხილავს ნებართვას პირველ პუნქტში მითითებულ საქმიანობებზე, სადაც მიზანშეწინილია, გამოყენებული იქნეს მე-2 - მე-9 პუნქტების დებულებები შესაბამისი ცვლილებებით;

(k) **მე-11 პუნქტთან** დაკავშირებით: გენეტიკურად მოდიფიცირებული ორგანიზმების გარემოში განზრახ ინტროდუქციის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მე-6 მუხლის დებულებების გამოყენებისთვის.

*პასუხი:*

(a) გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით განსაზღვრულია გარემოზე ზემოქმედების შეფასებას (გზშ) დაქვემდებარებული საქმიანობების ჩამონათვალი, რომელიც გარემოზე ზემოქმედების რისკებისა და ზემოქმედების ხარისხის გათვალისწინებით, წარმოდგენილია კოდექსის ორი დანართით.

- (i) პირველ დანართში მითითებული საქმიანობები გარემოზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედების გათვალისწინებით ექვემდებარება გზშ-ს;
- (ii) მეორეში მოცემული საქმიანობებისთვის გათვალისწინებულია სკრინინგის პროცედურა, რომლის ფარგლებშიც დადგინდება ექვემდებარება თუ არა დაგეგმილი საქმიანობა გზშ-ს.

(b) სკრინინგის, სკოპინგის და გზშ-ის პროცედურის გავლის მიზნით სგდსმს-ს ოფიციალურ ვებგვერდზე 3 სამუშაო დღის ვადაში თავსდება და, ასევე, შესაბამის მუნიციპალიტეტ(ებ)ს აღმასრულებელი ან/და წარმომადგენლობითი ორგანოს საინფორმაციო დაფაზე გამოქვეყნების მიზნით ეგზავნება, სგდსმს-ში წარმოდგენილი დოკუმენტაცია მითითებულია პროცედურა, დაგეგმილი საქმიანობის დასახელება, განმახორციელებელი, საქმიანობის ადგილი, შენიშვნების წარდგენის ვადა და საშუალებები, შენიშვნების მიმღები ადმინისტრაციული ორგანო. საზოგადოების ინფორმირება/მონაწილეობის უზრუნველსაყოფად, გზშ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს მოკლე არატექნიკურ რეზიუმეს.

საჯარო განხილვების ორგანიზება-ჩატარებას უზრუნველყოფს სგდსმს სკოპინგისა და

გზმ-ის ანგარიშების განხილვის ეტაპზე. თუ პროექტი მოიცავს რამდენიმე მუნიციპალიტეტს ან/და მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ ერთეულს, რამდენიმე საჯარო განხილვა ტარდება.

„საჯარო განხილვის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის ბრძანება (№2-94, 22/02/2018) ადგენს საჯარო განხილვის ჩატარების, საზოგადოების მონაწილეობისა და ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის წესებს.

საზოგადოების ეფექტიანი ინფორმირება-ჩართულობის მიზნით სგდსმს-ში წარმოებების შესახებ ინფორმაცია თავსდება სსიპ გიგც-ის ვებგვერდზე, მის ფეისბუქზე, ელ.ფოსტით ეგზავნება გარემოსდაცვით საკითხებზე მომუშავე არასამთავრობო ორგანიზაციებს, გაეგზავნა 6000-ზე მეტ გამომწერს. ინფორმაცია ასევე თავსდება შესაბამის მუნიციპალიტეტებში ხალხმრავალ ადგილებში ყველა დაშვებულ ლოკაციაზე. სგდსმს-ს ვებგვერდზე დამატებით თავსდება დაგეგმილი საქმიანობის შესახებ მოკლე პრეზენტაცია, რომელიც ეგზავნება მუნიციპალიტეტებს ვებ-გვერდებზე განსათავსებლად და, მოთხოვნის შემთხვევაში, საზოგადოებისთვის მატერიალური ფორმით ხელმისაწვდომად.

(c) გადაწყვეტილების მიღებისთვის გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით დადგენილი ვადები (სამუშაო დღეები):

სკრინინგის გადაწყვეტილება - არაუადრეს 10, არაუგვიანეს 15,

სკოპინგის დასკვნა - არაუადრეს 26, არაუგვიანეს 30,

გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება - არაუადრეს 51, არაუგვიანეს 55.

საზოგადოების მიერ მოსაზრებებისა და შენიშვნების წარმოდგენისთვის დადგენილი ვადები (სამუშაო დღეები): სკრინინგის დოკუმენტაციისთვის - 7; სკოპინგის დოკუმენტაციაზე - 15; გზმ-ის ანგარიშზე - 40.

(d) გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით დადგენილი წესით სკოპინგის განცხადების განთავსებიდან (იხ. ქვეპუნქტი (b)) არაუადრეს მე-10 დღისა და არაუგვიანეს მე-15 დღისა სგდსმს უზრუნველყოფს სკოპინგის, ხოლო არაუადრეს 25-ე დღისა და არაუგვიანეს 30-ე დღისა - გზმ-ის ანგარიშების საჯარო განხილვებს.

(e) გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის თანახმად, გზმ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების ინფორმირებისა და მის მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებების/შენიშვნების შეფასებას.

(f) სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვის შესახებ ინფორმაცია ქვეყნდება საჯარო განხილვის ჩატარებამდე არაუგვიანეს 10, ხოლო გზმ-ის ანგარიშის შემთხვევაში - არაუგვიანეს 20 სამუშაო დღისა.

საჯარო განხილვის შესახებ განცხადება მოიცავს შემდეგ ინფორმაციას: განსახილველი საკითხის არსი და მოკლე აღწერა, განხილვის ფორმატი, ჩატარების დრო, ადგილი და წესი; სკოპინგის/გზმ-ის ანგარიში და სხვ., მითითება დოკუმენტების ნაბეჭდი ეგზემპლარების მიღების შესაძლებლობის შესახებ.

საჯარო განხილვა ღიაა - ყველას აქვს მონაწილეობის უფლება. გზმ-ის ანგარიშის საჯარო განხილვის შესახებ ინფორმაცია თავსდება: სგდსმს-ს ვებგვერდზე; გაზეთში, რომელიც შესაბამის ტერიტორიაზე ფართოდ არის გავრცელებული და ხელმისაწვდომი საზოგადოებისათვის (ასეთის არსებობის შემთხვევაში); შესაბამისი მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი ორგანოს ან/და წარმომადგენლობითი ორგანოს საინფორმაციო დაფაზე ან/და ვებგვერდზე; ინფორმაციის გავრცელების დამკვიდრებულ და გზმ-ისადმი დაქვემდებარებული საქმიანობის განხორციელების უახლოეს საჯარო ადგილებზე.

სგდსმს-ს წარმომადგენელი საჯარო განხილვის ჩატარებიდან 5 სამუშაო დღის ვადაში ადგენს საჯარო განხილვის ოქმს, რომელშიც მითითებულია: ადმინისტრაციული



ორგანოს დასახელება, განხილვის დრო და ადგილი; საჯარო განხილვის ჩატარებაზე პასუხისმგებელი პირი. ხოლო გზშ-ისადმი დაქვემდებარებული საქმიანობის საჯარო განხილვაზე – საქმიანობის განმახორციელებელი და კონსულტანტის ვინაობა (ასეთის არსებობის შემთხვევაში), განსახილველი საკითხის მოკლე მიმოხილვა, განხილვის დროს გამოთქმული შენიშვნები/წინადადებები.

საჯარო განხილვაში მონაწილეს უფლება აქვს, გაეცნოს ოქმს და 3 სამუშაო დღის ვადაში წარადგინოს შენიშვნები, მიუთითოს არასწორი/არასრული ინფორმაცია. თანხმობის შემთხვევაში სგდსმს, ადასტურებს მის სისწორეს, ხოლო თუ არ ეთანხმება, გამოსცემს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს შენიშვნის უარყოფის შესახებ, რომლის გასაჩივრება შესაძლებელია ზემდგომ ადმინისტრაციულ ორგანოში.

„საქართველოში ახალი კორონავირუსის გავრცელების აღკვეთის მიზნით გასატარებელი ღონისძიებების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის დადგენილების (N181, 23/03/2020) შესაბამისად, სკოპინგის დასკვნისა და გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემისთვის დაწყებულ ადმინისტრაციულ წარმოებაში საზოგადოების მონაწილეობა და მოსაზრებების/შენიშვნების წარდგენა განხორციელდა წერილობით ან/და ელექტრონული საშუალებით, კოდექსით დადგენილი წესის შესაბამისად.

მოთხოვნის შემთხვევაში, სგდსმს დამატებით უზრუნველყოფს ზემოაღნიშნული დოკუმენტების ნაბეჭდი ეგზემპლარების ან ელექტრონული ვერსიების ხელმისაწვდომობას.

„აკვაკულტურის შესახებ“ საქართველოს კანონის (2020) თანახმად, მნიშვნელოვანი პრინციპია გადაწყვეტილების მიღების პროცესში დაინტერესებულ მხარეთა მონაწილეობა. კერძოდ, აკვაკულტურის ზონის დადგენა ხორციელდება დაინტერესებულ მხარეებთან კონსულტაციების საფუძველზე; აკვაკულტურის ნებართვა გაიცემა საჯარო ადმინისტრაციული წარმოების წესით, რომლის ფარგლებშიც, სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტო უზრუნველყოფს:

- საზღვაო წყლებში აკვაკულტურის ნებართვა და ექსტენსიური აკვაკულტურის ნებართვის გაცემასთან დაკავშირებული დოკუმენტაციის საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომობას;

- საჯარო განხილვებსა ან კონსულტაციებზე საზოგადოების მოსაზრებების/შენიშვნების და საჯარო განხილვის შედეგების მხედველობაში მიღებას; მიღებული გადაწყვეტილების შესახებ საზოგადოებისთვის ინფორმაციის მიწოდება/ხელმისაწვდომობას;

- ზემოაღნიშნული კანონის შესაბამისად განხორციელებული ეკოლოგიური მონიტორინგის შედეგების გამოქვეყნებას.

(გ) გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით დადგენილია საზოგადოების მიერ შენიშვნების/მოსაზრებების წარდგენის ელექტრონული/წერილობითი საშუალებები სგდსმს-ში, და ზეპირად - საჯარო განხილვის დროს.

(h) საჯარო განხილვის შესახებ ოქმს თან ერთვის ცხრილი საჯარო განხილვაზე გამოთქმული შენიშვნების და მათი გათვალისწინების შესახებ. სგდსმს ვალდებულია, განიხილოს საზოგადოების მოსაზრებები/შენიშვნები, გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით გათვალისწინებული შესაბამისი გადაწყვეტილების წერილობით დასაბუთებაში სათანადოდ ასახოს საზოგადოების მონაწილეობის შედეგები, უზრუნველყოს მიღებული გადაწყვეტილების შესახებ ინფორმაციის დროული მიწოდება საზოგადოებისთვის. სგდსმს უზრუნველყოფს გადაწყვეტილებისა და საზოგადოების მონაწილეობის შედეგების შესახებ ინფორმაციის მის ოფიციალურ ვებგვერდზე და შესაბამისი მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი ორგანოს ან/და წარმომადგენლობითი ორგანოს საინფორმაციო დაფაზე განთავსებას, ხოლო მოთხოვნის შემთხვევაში – მათი ნაბეჭდი ეგზემპლარების ხელმისაწვდომობას.

(i) სგდსმს-ს უზრუნველყოფს მიღებული გადაწყვეტილებების 5 სამუშაო დღის ვადაში მის ოფიციალურ ვებგვერდზე გამოქვეყნებას და შესაბამის მუნიციპალიტეტში გაგზავნას აღმასრულებელი ან/და წარმომადგენლობითი ორგანოს საინფორმაციო დაფაზე განსათავსებლად; მოთხოვნის შემთხვევაში - გადაწყვეტილებების ნაბეჭდი ეგზემპლარების ხელმისაწვდომობას.

(j) გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის თანახმად, გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებით გათვალისწინებული საქმიანობის საწარმოო ტექნოლოგიის განსხვავებული ტექნოლოგიით ან/და ექსპლუატაციის პირობების შეცვლა, მათ შორის, წარმადობის გაზრდა ექვემდებარება სკრინინგის გადაწყვეტილების გაცემას.

(k) საქართველოს კანონში „ცოცხალი გენმოდიფიცირებული ორგანიზმების შესახებ“ (2015), გათვალისწინებულია ორჰუსის კონვენციის პრინციპები. აღნიშნული კანონის თანახმად, საქართველოს ტერიტორიაზე აკრძალულია ცოცხალი გენმოდიფიცირებული ორგანიზმების გარემოში ინტროდუქცია და საბაზრო ქსელში განთავსება (კარი II, თავი II).

**XVI. მე-6 მუხლის განხორციელების დროს წამოჭრილი წინააღმდეგობები**

აღწერეთ, თუ რა წინააღმდეგობები შეხვდა მე-6 მუხლის დებულებების შესრულებას.

*პასუხი:*

ზოგადად, გზმ-ის განხილვებში საზოგადოების მონაწილეობა არ არის მაღალი. საზოგადოების ინტერესი ძირითადად ეხება მსხვილ პროექტებს. ადგილობრივ დონეზე აღსანიშნავია: საზოგადოების არასათანადო ორგანიზებულობა; ადგილობრივი მოსახლეობის დაბალი ინტერესი, გარემოსთან დაკავშირებული გარკვეული საკითხებისადმი ცნობიერების დაბალი დონე, რაც იწვევს საჯარო განხილვებში მონაწილეობის/ინტერესის ნაკლებობას; ინტერესი მხოლოდ მსხვილი ინფრასტრუქტურული პროექტებისადმი, რა დროსაც არის შემთხვევები, როდესაც საზოგადოებას უჭირს დეტალებში გარკვევა; ნდობის ნაკლებობა, გარკვეულ შემთხვევებში - არასათანადოდ/არასწორად ინფორმირებული საზოგადოება; საზოგადოებრივი ინტერესების გამომხატველ ორგანიზაციათა ნაკლებობა/სისუსტე მცირე დასახლებების მასშტაბით და სხვ., რაზეც მიუთითებს საქართველოს საქალხო დამცველიც. აქვე აღვნიშნავთ, რომ ცნობიერების ამაღლების მიზნით სგდსმს აქტიურად ატარებს კამპანიებს. მართალია, სახალხო დამცველის მიერ დადებითად ფასდება გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსი, კერძოდ, მიუთითებს, რომ კოდექსმა სხვა მნიშვნელოვან საკითხებთან ერთად, გზმ-ის ფუნდამენტურად გაუმჯობესებული სისტემა და გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების ჩართულობის უზრუნველსაყოფად მნიშვნელოვანი მექანიზმები დანერგა. საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოიყვანით ძირეულად შეიცვალა გზმ-ს დაქვემდებარებული საქმიანობები, შემოღებულ იქნა სკრინინგის/სკოპინგის პროცედურები, ჩამოყალიბდა გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის მექანიზმები სკრინინგის, სკოპინგის და გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების, სტრატეგიულ დოკუმენტზე რეკომენდაციის გაცემის პროცესში; საზოგადოების ინფორმირება და საჯარო განხილვის ორგანიზება სახელმწიფოს ვალდებულება გახდა და სხვ., საქართველოს თავისებურებებისა და რეალობის გათვალისწინებით, სახალხო დამცველი მიუთითებს გზმ-ს დაქვემდებარებული საქმიანობების ჩამონათვალის გადახედვის, კერძოდ, ზოგ შემთხვევაში, საქმიანობებისთვის განსაზღვრული ზღვრული კრიტერიუმები დახვეწის საჭიროებაზე.

ქვეყანაში გრძელვადიანი ენერგეტიკული პოლიტიკის დაგეგმვისა და სტრატეგიული დოკუმენტების არსებობის მნიშვნელობაზე საქართველოს სახალხო დამცველის რეკომენდაციასთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს (სემგს) უკვე განსაზღვრული აქვს დოკუმენტის შემუშავების პროცესი და ახლო მომავალში იწყებს მის მომზადებას. ამასთან, 2019-2020წწ

მიღებულ დარგთან დაკავშირებული 4 მნიშვნელოვან კანონთან ერთად მომზადებულია: განახლებადი ენერჯის სამოქმედო გეგმისა და, ასევე, ენერჯეტიკული პოლიტიკის დოკუმენტის ერთ-ერთი შემადგენელი ნაწილის - ენერჯეტიკისა და კლიმატის ცვლილების ინტეგრირებული სამოქმედო გეგმის პირველადი ვერსიები.

საქართველოს სახალხო დამცველი მიუთითებს, რომ ჰიდროელექტროსადგურების პროექტების კუთხით არ ხდება ენერჯეტიკულ-ეკონომიკური სარგებლის შესწავლა, საზოგადოების ყოველმხრივი ინფორმირება/ჩართულობა, რეგულაციების ეფექტური აღსრულება. ხოლო გარკვეულ არასამთავრობო ორგანიზაციებს მიაჩნიათ, რომ, საქართველოს მთავრობასა და კომპანიას შორის ენერჯეტიკულ პროექტებზე თანამშრომლობის მემორანდუმის გაფორმება გზშ-ის პროცედურის დაწყებამდე ვერ უზრუნველყოფს საზოგადოების ადრეულ ეტაპზე ეფექტიან მონაწილეობას. ამასთან დაკავშირებით აღვნიშნავთ შემდეგს: კომპანია ვალდებულია მოიძიოს ისეთი ტერიტორია, სადაც ენერჯეტიკული და ეკონომიკური ფაქტორების გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია პროექტის განვითარება, ფასდება გზშ-ის ფაქტორები და მხოლოდ ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე ხდება საინიციატივო წინადადების მომზადება. საქართველოს მთავრობასა და კომპანიას შორის პირველ ეტაპზე ხდება ხელშეკრულების გაფორმება ტექნიკურ-ეკონომიკური კვლევის მომზადების მიზნით, რასაც ენერჯეტიკული პროექტის დაწყებამდე კომპანია წარუდგენს სემგს-ს. დადებითი შეფასების საფუძველზე, მთავრობის თანხმობის შემთხვევაში იწყება დეტალური კვლევები, კერძოდ, გარემოსა და სოციალურ სფეროზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის მომზადება, პროექტის „სარგებლიანობის“ განსაზღვრა ქვეყნის ენერჯოსისტემის, ადგილობრივი ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების, დასაქმებისა და სხვა მიმართულებებით. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ მემორანდუმის გაფორმება არ ნიშნავს, რომ მისი ხელმოწერის შემდგომ ნებიერი პროექტის განხორციელებაზე გაიცემა წინასწარი თანხმობა მშენებლობაზე. ამასთან, მიუხედავად პროექტის ენერჯეტიკულ-ეკონომიკურად მომგებიანი ხასიათისა, მშენებლობის ნებართვა არ გაიცემა გზშ-ის ნებართვის გარეშე, რომლის მიღებისთვის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია საზოგადოების სრულყოფილი ინფორმირებულობა ადრეულ ეტაპზე და საჯარო განხილვების ჩატარება გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მათი ეფექტიანად ჩართულობის მიზნით.

**XVII. დამატებითი ინფორმაცია მე-6 მუხლის დებულებების პრაქტიკული გამოყენების შესახებ**

მოგვაწოდეთ მეტი ინფორმაცია მე-6 მუხლის დებულებათა პრაქტიკული განხორციელების შესახებ. მაგ., სტატისტიკური ან სხვა ინფორმაცია კონკრეტულ საქმიანობათა შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის ან იმ გადაწყვეტილებების თაობაზე, რომლებშიც, ეროვნული უსაფრთხოების მიზნების გათვალისწინებით, საზოგადოების მონაწილეობა არ მომხდარა.

*პასუხი:*

საანგარიშო პერიოდში გარემოდაცვითი შეფასების კოდექსით განსაზღვრული საქმიანობების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ჩატარდა 490 საჯარო განხილვა, მონაწილეობა მიიღო 5166 პირმა.

გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის თანახმად, შესაბამის ინფრასტრუქტურულ პროექტებზე, სკოპინგის და გზშ-ის ეტაპზე, საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს დაქვემდებარებაში მყოფი უწყებები მართავენ საჯარო განხილვებს, რომელშიც მონაწილეობა ღიაა ყველა დაინტერესებული მხარისათვის. სრგის-ის მართვაში არსებული შპს „გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია“ მუდმივად თანამშრომლობს ადგილობრივ მოსახლეობასთან გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლებისა და პროექტების განხორციელების პროცესში მათი ჩართულობის კუთხით. წყალმომარაგებისა და წყალარინების სისტემების ინფრასტრუქტურული პროექტების შესახებ მოსახლეობის მუდმივი ინფორმირება ხორციელდება აზიის განვითარების ბანკის

(ADB) მიერ დაფინანსებული „ურბანული მომსახურების გაუმჯობესების საინვესტიციო პროგრამის“ ფარგლებში, რომელიც გარემოსდაცვით საკითხებზე მოსახლეობის ჩართულობას უზრუნველყოფს პროექტის განხორციელების დაწყებამდე, წინასწარი ეკოლოგიური კვლევის ანგარიშის (IEE) მომზადების ეტაპზე.

გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის (მუხლი 16) თანახმად, საქმიანობის განმახორციელებელი შესაძლებელია გათავისუფლდეს გზმ-ისგან იმ კონკრეტული საქმიანობის განხორციელებისთვის, რომლის მიზანია სახელმწიფო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა ან ფორსმაჟორული სიტუაციით გამოწვეული გადაუდებელი აუცილებლობიდან გამომდინარე ღონისძიებების განხორციელება.

სგდსმს უზრუნველყოფს საქმიანობის განმახორციელებლის მიერ წარდგენილი განცხადების (მისი რეგისტრაციიდან 3 დღის ვადაში) და საქართველოს მთავრობის მიერ გზმ-ისგან გათავისუფლების ან გათავისუფლებაზე უარის თქმის შესახებ სამართლებრივი აქტის (გადაწყვეტილების მიღებიდან 5 დღის ვადაში) თავის ოფიციალურ ვებგვერდზე და შესაბამისი მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი ორგანოს ან/და წარმომადგენლობითი ორგანოს საინფორმაციო დაფაზე განთავსებას.

2017წ „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, გათავისუფლდა 10 საქმიანობა; 2018-2020წწ გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის შესაბამისად, ფორსმაჟორული სიტუაციიდან გამოწვეული გადაუდებელი აუცილებლობის საფუძველზე, გზმ-ისგან ჯამში გათავისუფლდა საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის ინფრასტრუქტურულ პროექტებთან დაკავშირებული 4 საქმიანობა.

**XVIII. მე-6 მუხლის საკითხებთან დაკავშირებული ინტერნეტ-მისამართები**

სათანადო ინტერნეტ-მისამართები:

[www.mepa.gov.ge](http://www.mepa.gov.ge); [www.mrdi.gov.ge](http://www.mrdi.gov.ge); <https://mepa.gov.ge/Ge/EiaAndSeaAnnouncements>;  
<https://mepa.gov.ge/Ge/PublicDiscussion>; <https://mepa.gov.ge/Ge/FinancialAndMaterialResources>

**XIX. პრაქტიკული ან/და სხვა ზომები, რომლებიც, მე-7 მუხლის თანახმად, უზრუნველყოფენ გარემოსთან დაკავშირებული გეგმებისა და პროგრამების შემუშავების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობას**

ჩამოთვალეთ საკანონდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ გარემოსთან დაკავშირებული გეგმებისა და პროგრამების მომზადებაში საზოგადოების მონაწილეობას. აღწერეთ მე-2 მუხლის შესაბამის განმარტებათა და მე-3 მუხლის მე-9 პუნქტის დისკრიმინაციის გამორიცხვის მოთხოვნათა გამოყენება.

*პასუხი:*

გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის თანახმად, სგშ-ის ჩატარება სავალდებულოა იმ სტრატეგიული დოკუმენტისთვის და მათში შეტანილი მნიშვნელოვანი ცვლილებებისთვის, რომლებიც დგინდება სამომავლო განვითარების ჩარჩო ამ კოდექსის I და II დანართებით გათვალისწინებული საქმიანობებისთვის შემდეგ სექტორებში: სოფლის და სატყეო მეურნეობები; ტევზჭერა; ენერგეტიკა; მრეწველობა; ტრანსპორტი; ნარჩენებისა და წყლის რესურსების მართვა; ელექტრონული კომუნიკაციები; ტურიზმი; დაგეგმარება და სივრცითი მოწყობა. კოდექსის თანახმად, სგშ-ს არ ექვემდებარება სტრატეგიული დოკუმენტი, რომელიც ეხება სახელმწიფო უსაფრთხოების უზრუნველყოფასთან ან ფორსმაჟორული სიტუაციით გამოწვეული გადაუდებელი აუცილებლობიდან გამომდინარე ღონისძიების განხორციელებასთან დაკავშირებულ და საფინანსო ან/და საბიუჯეტო საკითხებს (მუხლი 21).

კოდექსით უზრუნველყოფილია საზოგადოების ინფორმირების მექანიზმები.

„წყლის რესურსების მართვის შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტით

გათვალისწინებულია საზოგადოების მონაწილეობა მდინარეთა სააუზო მართვის გეგმების შემუშავებაში. კერძოდ, სგბრდს უზრუნველყოფს ყველა საჭირო ინფორმაციის გამოქვეყნებას, საჯარო განხილვის წესის ჩათვლით და საზოგადოებისათვის ხელმისაწვდომობას; მოთხოვნის საფუძველზე, დამატებითი ინფორმაციის/დოკუმენტების მიწოდებას; კომენტარების/მოსაზრებების მიღებას; საჯარო განხილვის მოწყობას. საზოგადოებამ მონაწილეობა მიიღო შემუშავების პროცესში მყოფი 2 სააუზო მართვის გეგმების პროექტების შემუშავებაში.

„ატმოსფერული ჰაერის დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს უფლება აქვთ აღმასრულებელი ხელისუფლების ორგანოებს წარუდგინონ წინადადებები ატმოსფერული ჰაერის დაცვის გაუმჯობესების თაობაზე, მონაწილეობა მიიღონ ამ სფეროში მნიშვნელოვან გადაწყვეტილებათა განხილვა/მიღებაში, ხელი შეუწყონ შესაბამისი სახელმწიფო და ადგილობრივი პროგრამების განხორციელებას.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს საქვეუწყებო დაწესებულება გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამმართველოს საშუალოვადიან გეგმაზე ტარდება საჯარო განხილვა საზოგადოების მხრიდან შენიშვნების წარდგენა/გათვალისწინების მიზნით.

გარემოსთან დაკავშირებული სხვა სახის დოკუმენტების (მაგ., გარემოს დაცვის ეროვნული სამოქმედო გეგმა, გარემოს მდგომარეობის ანგარიში) მომზადების პროცესში ეწყობა საჯარო განხილვები საზოგადოების მხრიდან კომენტარების წარდგენა/გათვალისწინების მიზნით.

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს სსიპ დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ინიციატივით და ევროკავშირის მხარდაჭერით 2019წ დასრულებული პროექტის „გარემოს და ჯანმრთელობის სისტემის გაძლიერება საქართველოში“ ფარგლებში მიღწეული ძირითადი შედეგები: გადაიხედა გარემოს ჯანმრთელობის სფეროში საქართველოს საკანონმდებლო და მარეგულირებელი ბაზა ასოცირების შესახებ შეთანხმების მიხედვით; დეკლარაციაში შეიქმნა გარემოს ჯანმრთელობის დეპარტამენტი; ხელი შეეწყო გარემოსა და ჯანმრთელობის ეროვნული სამოქმედო გეგმის განხორციელებას გარემოსა და კლიმატზე მიმართული ქმედებების სფეროში ევროკავშირთან მიახლოების საგზაო რუკის შესაბამისად; გარემოს ჯანმრთელობის სფეროში არსებული ადამიანური რესურსების შესაძლებლობების გაძლიერების მიზნით ჩატარდა ტრენინგები.

**XX. საზოგადოების შესაძლებლობა, მე-7 მუხლის თანახმად, მონაწილეობა მიიღოს გარემოსთან დაკავშირებული პოლიტიკის შემუშავებაში**

**აღწერეთ, რა შესაძლებლობები გააჩნია საზოგადოებას გარემოსთან დაკავშირებული პოლიტიკის (სტრატეგიის, კონცეფციის) შემუშავებაში მონაწილეობისათვის.**

*პასუხი:*

2018წ ამოქმედებული სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების (სგშ) პროცედურის ფარგლებში, საზოგადოებას უფლება აქვს, სგდსმს-ში წარმოდგენილ სკრინინგის განცხადებასა და სტრატეგიული დოკუმენტის პროექტთან, სკოპინგის განცხადებასა და სტრატეგიული დოკუმენტის პროექტთან, სგშ-ის ანგარიშისა და სტრატეგიული დოკუმენტის პროექტთან დაკავშირებული წერილობითი შენიშვნები/მოსაზრებები წარუდგინოს სგდსმს-ს ელექტრონულად. სგშ-ის ანგარიშის განხილვისა და რეკომენდაციების გაცემის ეტაპზე, დამგეგმავი ორგანო უზრუნველყოფს სგშ-ის ანგარიშის საჯარო განხილვის ჩატარებას. განხილვა ღიაა საზოგადოებისთვის.

სგშ სკრინინგის და სკოპინგის განცხადებებისა და სგშ-ის ანგარიშის რეგისტრაციიდან 3 დღის ვადაში სგდსმს, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო და დამგეგმავი ორგანო სკრინინგის განცხადებასა და სტრატეგიული დოკუმენტის კონცეფციას ან პროექტს თავიანთ ოფიციალურ ვებ-გვერდებზე განათავსებენ, ხოლო სგდსმს ასევე უზრუნველყოფს მათ შესაბამისი მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი ორგანოს ან/და წარმომადგენლობითი ორგანოს საინფორმაციო დაფაზე განთავსებას.

საზოგადოების მოსაზრებების/შენიშვნების წარმოდგენისთვის დადგენილი ვადები (სამუშაო დღეები): სგშ-ის სკრინინგის დოკუმენტაციისთვის - 7; სგშ-ის სკოპინგის დოკუმენტაციაზე -15; სგშ-ის ანგარიშზე - 40.

სგშ-ის ანგარიშის საჯარო განხილვის ჩატარების ორგანიზებას უზრუნველყოფს დამგეგმავი ორგანო და ამის შესახებ ინფორმაციას ავრცელებს განხილვის ჩატარებამდე არაუგვიანეს 30 დღისა.

დამგეგმავი ორგანო სგშ-ის ანგარიშის საჯარო განხილვის ჩატარებიდან 5 დღის ვადაში უზრუნველყოფს სგშ-ის ანგარიშის საჯარო განხილვის შედეგების შესახებ დეტალური ოქმის შედგენას, რომლის შედგენიდან 5 დღის ვადაში წარუდგენს სგდსმს-სა და საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს.

სგშ-ის სკრინინგის გადაწყვეტილების, სკოპინგის დასკვნისა და სგშ-ის ანგარიშთან და სტრატეგიული დოკუმენტის პროექტთან დაკავშირებით გაცემული რეკომენდაციების გაცემიდან 5 დღის ვადაში სგდსმს, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს და დამგეგმავი ორგანო უზრუნველყოფენ სკოპინგის დასკვნებისა და სტრატეგიული დოკუმენტის კონცეფციის/სამუშაო ვერსიის თავიანთ ოფიციალურ ვებგვერდებზე განთავსებას, ხოლო სგდსმს ასევე უზრუნველყოფს აღნიშნული დოკუმენტების შესაბამისი მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი ან/და წარმომადგენლობითი ორგანოს საინფორმაციო დაფაზე განთავსებას.

სგდსმს-ს მიერ გაცემული სგშ სკრინინგის გადაწყვეტილებები/სკოპინგის დასკვნები/სგშ რეკომენდაციები:

2018წ - 1 სკრინინგის გადაწყვეტილება;

2019წ - 3 სკრინინგის გადაწყვეტილება; 3 სკოპინგის დასკვნა;

2020წ - 2 სკოპინგის დასკვნა; მიმდინარეობს 1 სგშ რეკომენდაციების გაცემის პროცედურა.

საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს სივრცის დაგეგმარებისა და ქალაქთმშენებლობითი გეგმების შემუშავების პროცესში ხელმძღვანელობს „საქართველოს სივრცის დაგეგმარების, არქიტექტურული და სამშენებლო საქმიანობის კოდექსით“ (2018), რომელიც ადგენს განაშენიანების გეგმის განხილვა/დამტკიცებასთან დაკავშირებულ ადმინისტრაციულ (მუხლი 43) და ქალაქთმშენებლობითი ღონისძიების თაობაზე დაინტერესებული პირის ინფორმირების წესებს (მუხლი 57). ხოლო საქართველოს მთავრობის დადგენილება „სივრცის დაგეგმარებისა და ქალაქთმშენებლობითი გეგმების შემუშავების წესის შესახებ“ (№260, 03/06/2019) მოიცავს ზემოაღნიშნული გეგმების პროექტის/კონცეფციის საჯარო განხილვის გამართვის წესებს(თავი IV). გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის შესაბამისად კონტრაქტორ ორგანიზაციებს საჯარო განხილვები ჩატარებული აქვთ 19 პროექტის (მუნიციპალიტეტებისა და კულტურული ლანდშაფტის სივრცითი მოწყობის, ტურიატულ-სარეკრეაციო კომპლექსის, ხევის, უბნის და სოფლის გეგმები და გენ-გეგმები) შემუშავების პროცესში ადგილობრივ მოსახლეობასთან. აღნიშნული ინფორმაცია, მ.შ. საჯარო განხილვებზე, განთავსებულია სამინისტროს ვებ-გვერდზე. .

#### **XXI. მე-7 მუხლის განხორციელების დროს წამოჭრილი წინააღმდეგობები**

აღწერეთ, თუ რა წინააღმდეგობები შეხვდა მე-7 მუხლის შესრულებას.

*პასუხი:*

ვინაიდან სტრატეგიულ დოკუმენტებთან დაკავშირებით საზოგადოების მონაწილეობის მექანიზმი ახალი ამოქმედებულია (იხ.თავი XX), მხოლოდ რამდენიმე დოკუმენტზე მოხდა სგმ სკრინინგის გადაწყვეტილებების/სკოპინგის დასკვნები/სგმ რეკომენდაციების მომზადება. შეუძლებელია ხელისშემშლელი ფაქტორების/წინააღმდეგობების სრულფასოვნად გაანალიზება საანგარიშო პერიოდისთვის.

**XXII. დამატებითი ინფორმაცია მე-7 მუხლის დებულებების პრაქტიკული გამოყენების შესახებ**

**მოგვაწოდეთ მეტი ინფორმაცია მე-7 მუხლში მოცემული ქმედებების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის დებულებების პრაქტიკული გამოყენების თაობაზე.**

*პასუხი:*

ეროვნული სატყეო პროგრამის შემუშავების პროცესში მონაწილეობას იღებდნენ სგდსმს-ს, პარალელური სამინისტროების, არასამთავრობო ორგანიზაციების, კერძო სექტორის, საგანმანათლებლო და პროფესიული დაწესებულებების, რეგიონების, საპატრიარქოს და საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლები. საანგარიშო პერიოდში ჩატარდა 30-მდე სამუშაო შეხვედრა.

2015წ საზოგადოების ჩართულობით დაწყებული სატყეო სექტორის რეფორმის სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის (2016-2021) საკითხების ინტეგრირება განხორციელდა საქართველოს გარემოს დაცვის მესამე ეროვნულ პროგრამაში, საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების 2021-2027წწ სტრატეგიისა და საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების 2021-2027წწ სტრატეგიის 2021-2023წწსამოქმედო გეგმის დოკუმენტებში. აღნიშნულ პროცესიც წარიმართა საჯარო წარმოების წესითა და ყველა დაინტერესებული პირის ჩართულობით.

„ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების შემცირების საკითხების შემსწავლელი უწყებათშორისი კომისიის“ (2016) ფარგლებში, დაინტერესებული მხარეების და საზოგადოების ჩართულობით შემუშავდა და დამტკიცდა „ქ.თბილისის ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების შემცირების ხელშემწყობი ღონისძიებების შესახებ“ სახელმწიფო პროგრამა (2017-2020).

ქ.რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების ხელშესაწყობად 2020წ შეიქმნა სამუშაო ჯგუფი, რომლის მიზანია საჭირო შესაბამისი ღონისძიებების შემუშავება/დაგეგმვა. ჯგუფი წარმოდგენილია სგდსმს, დაინტერესებული მხარეების და სამოქალაქო საზოგადოების წევრებით. სამუშაო ჯგუფის ფარგლებში შემუშავდა ქ.რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმის პროექტი, რომლის განხილვაც დაინტერესებული მხარეების ჩართულობით მიმდინარეობს.

ზემოაღნიშნული სააუზო მართვის გეგმების პროექტების გარდა (იხ.თავი XIX) მიმდინარეობს ერთ-ერთი სააუზო მართვის გეგმის პროექტის საპილოტე სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასება, რომლის ფარგლებშიც უზრუნველყოფილია დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა/მონაწილეობა.

ნარჩენების მართვის კოდექსიდან გამომდინარე შემუშავებულია „ბიოდეგრადირებადი მუნიციპალური ნარჩენების მართვის სტრატეგიის“ სამუშაო ვერსია, რომელზეც გაიმართა საჯარო განხილვა.

სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო CENN-ის მეშვეობით ავრცელებს დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმების პროექტებს საზოგადოების განსახილველად. გეგმების დამტკიცებამდე ხდება წარმოდგენილი შენიშვნების/წინადადების განხილვა/გათვალისწინება.

საზოგადოების მონაწილეობა გათვალისწინებულია სამონადირეო და

თევზმეურნეობის მართვის გეგმების დამტკიცების პროცესში. გეგმები განთავსდება სგდმს-ს ვებ-გვერდზე საზოგადოების მხრიდან შენიშვნების/წინადადებების წარმოდგენის მიზნით და იმართება საჯარო განხილვები.

თბილისის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის პროექტი წინასწარ გამოქვეყნდა თბილისის მერიის ოფიციალურ ვებგვერდზე დაინტერესებული პირების მიერ კომენტარებისთვის, რომლებიც თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს სხდომებზე იქნა განხილული თავად დაინტერესებულ პირებთან ერთად.

მდგრადი განვითარების მიმართულებით დამტკიცებულია მდგრადი განვითარების მიზნების (SDGs) ეროვნული დოკუმენტი. მიზნების დანერგვისა და მათი შესრულების მონიტორინგის ხელშეწყობის მიზნით, შექმნილია SDGs-ის საბჭო 4 თემატური სამუშაო ჯგუფით, რომელთა მუშაობაშიც ჩართულია დაინტერესებული მხარეები საჯარო, სამოქალაქო, საერთაშორისო, აკადემიური და კერძო სექტორებიდან. SDGs-ის განხორციელების მონიტორინგის მიზნით შემუშავებულია სპეციალური ელექტრონული სისტემა. SDGs-ის მე-2 ნებაყოფლობითი ეროვნული ანგარიში (VNR) შემუშავდა ფართო ჩართულობით: პირველადი ვერსია გაზიარებული იყო საბჭოს თემატურ სამუშაო ჯგუფებში, განთავსებული იყო SDGs-ის ვებ-გვერდზე საზოგადოების მხრიდან მოსაზრებების/შემოთავაზებების მისაღებად დოკუმენტში მათი ასახვის მიზნით.

**XXIII. მე-7 მუხლის საკითხებთან დაკავშირებული ინტერნეტ-მისამართები**

[www.mepa.gov.ge](http://www.mepa.gov.ge); [www.mof.gov.ge](http://www.mof.gov.ge); [www.matsne.gov.ge](http://www.matsne.gov.ge); [www.sdg.gov.ge](http://www.sdg.gov.ge); [www.mrdi.gov.ge](http://www.mrdi.gov.ge)

**XXIV. მე-8 მუხლის შესაბამისად, საზოგადოების მონაწილეობის ხელშესაწყობად გაწეული ძალისხმევა იმ ნორმატიული დოკუმენტების შემუშავებაში, რამაც შესაძლოა მნიშვნელოვანი გავლენა იქონიოს გარემოზე**

აღწერეთ საზოგადოების ეფექტური მონაწილეობის ხელშესაწყობად ადმინისტრაციული ორგანოების მიერ გაწეული ძალისხმევა ისეთი ნორმატიული დოკუმენტების შემუშავებაში, რომლებმაც შესაძლოა მნიშვნელოვანი გავლენა იქონიონ გარემოზე. რამდენადაც მიზანშეწონილია, აღწერეთ მე-2 მუხლის შესაბამის განმარტებათა და მე-3 მუხლის მე-9 პუნქტის დისკრიმინაციის გამორიცხვის მოთხოვნათა გამოყენება.

**პასუხი:**

საკანონმდებლო დონეზე კონვენციის მე-8 მუხლით გათვალისწინებული უფლებების განხორციელება უზრუნველყოფილია საქართველოს კონსტიტუციით, სზაკ-ით, „გარემოს დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონითა და გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით. ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ინდივიდუალურ-ადმინისტრაციული სამართლებრივი აქტის გამოცემისათვის გამოიყენება საჯარო ადმინისტრაციული წარმოება, იმ შემთხვევაში, თუ აღნიშნული პირდაპირ არის გათვალისწინებული კანონით (სზაკ). სზაკ-ის თანახმად, ყველას აქვს უფლება, წარადგინოს თავისი წერილობითი მოსაზრება 20 დღის განმავლობაში. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის შესახებ განცხადების ან აქტის პროექტის საჯარო გაცნობისათვის წარდგენის დღიდან ადმინისტრაციული ორგანოები უზრუნველყოფენ მათ მიერ მომზადებული ნორმატიული აქტების პროექტების განთავსებას მათ ოფიციალურ ვებ-გვერდებზე. ნორმატიული აქტის პროექტის შემუშავებისას საჯაროობის უზრუნველყოფას ახორციელებს და საზოგადოების შენიშვნებს/წინადადებებს განსახილველად იღებს აქტის გამომცემი ორგანო.

**XXV. მე-8 მუხლის განხორციელების დროს წამოჭრილი წინააღმდეგობები**

აღწერეთ, რა წინააღმდეგობები შეხვდა მე-8 მუხლის შესრულებას.



*პასუხი:*

კონკრეტული კანონპროექტების შემუშავებისას გვხვდება როგორც საზოგადოების ფართო მონაწილეობის, ისე სრული არაინფორმირებულობის შემთხვევებიც. დაინტერესების შემთხვევაში, საზოგადოებას ეძლევა შესაძლებლობა, მიიღოს მონაწილეობა კანონპროექტების შემუშავების პროცესში. ხშირ შემთხვევაში ინიციატივა მომდინარეობს საზოგადოებიდან და არა სახელმწიფო უწყებებიდან.

## **XXVI. დამატებითი ინფორმაცია მე-8 მუხლის დებულებების პრაქტიკული გამოყენების შესახებ**

**მოგვაწოდეთ მეტი ინფორმაცია მე-8 მუხლში მოცემული საკითხებთან დაკავშირებით გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის შესახებ დებულებების პრაქტიკული გამოყენების თაობაზე.**

*პასუხი:*

ადმინისტრაციული ორგანო ხშირ შემთხვევაში აქვეყნებს ინფორმაციას მის ოფიციალურ ვებ-გვერდზე. ასევე ადმინისტრაციული ორგანოები თანამშრომლობენ არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, რომელთა მეშვეობითაც ხდება ინფორმაციის გავრცელება და კანონპროექტების გაცნობა ადგილობრივი მოსახლეობისათვის. კანონპროექტებისა და მნიშვნელოვანი საკანონმდებლო ცვლილებების განხორციელებისას სგდსმს რეგულარულად ატარებს საჯარო განხილვებს დაინტერესებული მხარეებისთვის. სგდსმს-ს ვებ-გვერდზე ხდება საკანონმდებლო პროექტების განთავსება და საჯარო განხილვების მოწყობა. მაგ., 2017-2020წწ ტყის კოდექსის კანონპროექტის შემუშავების პროცესში გაიმართა 10-მდე საჯარო განხილვა და 50-მდე სამუშაო/საკონსულტაციო შეხვედრა არასამთავრობო და სამეცნიერო სექტორთან.

2017-2020წწდამტკიცდა ნარჩენების მართვის კოდექსიდან გამომდინარე 9 კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტი<sup>5</sup>, რომელთა შემუშავების პროცესში აქტიურად ჩატარდა საჯარო განხილვები ადგილობრივი და საერთაშორისო ექსპერტების, არასამთავრობო ორნაგოზაციების, ბიზნეს ომბუდსმენის აპარატის და სხვა დაინტერესებული მხარეების ჩართულობით; სექტორული, საკონსულტაციო და სამუშაო შეხვედრები; დისკუსიები კომპანიებთან; მედიატურები. საკითხი გაშუქდა და შუქდება მასმედიის საშუალებით.

2017-2020წწ ჩატარდა „ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის 5, ხოლო არასამთავრობო ორგანიზაციების მოთხოვნით - 8 საჯარო განხილვა სამუშაო ჯგუფთან ერთად. ამ ეტაპზე კანონ-პროექტზე მუშაობის პროცესის ფარგლებში მიმდინარეობს გარკვეული პროცედურები და დაგეგმილია განხილვების გაგრძელება დაინტერესებულ მხარეებთან და სპეციალისტებთან.

<sup>5</sup> საქართველოს მთავრობის 2017 წლის 16 ივნისის №294 დადგენილება ტექნიკური რეგლამენტის - „სამედიცინო ნარჩენების მართვა დამტკიცების შესახებ“; საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის 2018 წლის 9 იანვრის №2-11 ბრძანება „აღრიცხვა-ანგარიშგების ელექტრონული ფორმებისა და ნარჩენების მონაცემთა ბაზის ელექტრონული ფორმების შევსების წესის შესახებ“; საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 8 ივნისის №325 დადგენილება ტექნიკური რეგლამენტის - „ნარჩენების ინსინერაციისა და თანაინსინერაციის პირობების დამტკიცების თაობაზე“; საქართველოს მთავრობის 2017 წლის 29 დეკემბრის № 605 დადგენილება ტექნიკური რეგლამენტის - „ცხოველური წარმოშობის არასასურსათო დანიშნულების პროდუქტისა (მათ შორის, ცხოველური ნარჩენების) და მეორეული პროდუქტის, რომლებიც არ არის გამიზნული ადამიანის მიერ მოხმარებისათვის, ჯანმრთელობისა და ამ საქმიანობასთან დაკავშირებული ბიზნესოპერატორის აღიარების წესების“ დამტკიცების შესახებ“; საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 14 სექტემბრის № 472 დადგენილება-ტექნიკური რეგლამენტი „პლასტიკის და ბიოდეგრადირებადი პარკების რეგულირების წესი“; საქართველოს მთავრობის დადგენილება №326 “ელექტრო და ელექტრონული მოწყობილობების ნარჩენების მართვის შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე“; საქართველოს მთავრობის დადგენილება №324 “ზატარაებისა და აკუმულატორების ნარჩენების მართვის შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების შესახებ“; საქართველოს მთავრობის დადგენილება №327 “ნარჩენი ზეთების მართვის ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების შესახებ“; საქართველოს მთავრობის დადგენილება №325 “საბურავების ნარჩენების მართვის შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე”.

საანგარიშო პერიოდში საერთო ჯამში მოეწყო საკანონმდებლო აქტების 60-მდე საჯარო განხილვა.

სსიპ გიგც ხელს უწყობს საზოგადოების ჩართულობას საკანონმდებლო აქტების პროექტების განხილვის პროცესში. საანგარიშო პერიოდში მოეწყო 10-ზე მეტი საჯარო განხილვა. ინფორმაცია საჯარო განხილვის შესახებ საჭირო დოკუმენტებთან ერთად ვრცელდებოდა სსიპ გიგც-ის ვებ- და Facebook გვერდების, ელფოსტის საშუალებით და უზრუნველყოფილი იყო შენიშვნების/კომენტარების მიღება.

საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტის მიერ მდგრადი განვითარების პრინციპების გათვალისწინებით შემუშავებული საქართველოს ორგანული კანონი „სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის საკუთრების შესახებ“ და საქართველოს კანონი „მიწის მიზნობრივი დანიშნულების განსაზღვრისა და სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის მდგრადი მართვის შესახებ“ მომზადდა ფართო სამოქალაქო ჩართულობით. ასევე, კომიტეტმა შეიმუშავა საქართველოს კანონის პროექტი „ქარსაფარი (მინდორდაცვითი) ზოლების შესახებ“, რომელიც ითვალისწინებს ქარსაფარი (მინდორდაცვითი) ზოლების მართვის შესახებ ინფორმაციის საჯაროობას და მათი გაშენების/აღდგენის პროცესში მოქალაქეთა ჩართულობას. ზემოაღნიშნული კომიტეტი ყოველწლიურად ისმენდა სგდსმს-ს სსიპ-ების საქმიანობის ანგარიშებს რაც მიმდინარეობდა სამოქალაქო სექტორის მონაწილეობით, მათთვის მოსაზრებების/შენიშვნების გამოთქმის უფლების უზრუნველყოფით.

**XXVII. მუხლი 8-ის საკითხებთან დაკავშირებული ინტერნეტ-მისამართები**

[www.parliament.ge](http://www.parliament.ge); [www.mepa.gov.ge](http://www.mepa.gov.ge); [www.eiec.gov.ge](http://www.eiec.gov.ge); [www.air.gov.ge](http://www.air.gov.ge)

**XXVIII. საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მე-9 მუხლის დებულებების განხორციელებას მართლმსაჯულებაზე ხელმისაწვდომობის შესახებ**

ჩამოთვალეთ საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მე-9 მუხლის დებულებების განხორციელებას მართლმსაჯულებაზე ხელმისაწვდომობის შესახებ.

განმარტეთ, როგორ ხორციელდება მე-9 მუხლის თითოეული პუნქტი. აღწერეთ მე-2 მუხლის შესაბამის განმარტებათა და მე-3 მუხლის მე-9 პუნქტის დისკრიმინაციის გამორიცხვის მოთხოვნათა გამოყენება. აგრეთვე:

- (a) **1-ელ პუნქტთან** მიმართებაში, რა ზომებია მიღებული, რომ:
- (i) ნებისმიერ პირს, რომელსაც მიაჩნია, რომ მის მიერ ინფორმაციის მოთხოვნაზე სათანადო რეაგირება არ მოხდა, ხელი მიუწვდებოდეს სასამართლოს ან სხვა, კანონმდებლობის შესაბამისად დაფუძნებული, დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი ორგანოს მიერ საკითხის გადასინჯვის პროცედურაზე;
  - (ii) თუ კანონმდებლობით დადგენილია ამგვარი გადასინჯვის პროცედურა სასამართლოს მიერ, ამ პირს ხელი მიუწვდებოდეს აგრეთვე სხვა, კანონმდებლობით დადგენილ ოპერატიულ უფასო ან იაფ პროცედურაზე საჯარო დაწესებულების მიერ საკითხის გადასინჯვის ან დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი ორგანოს მიერ საკითხის განსახილველად, რომელიც არ შედის სასამართლო სისტემაში;
  - (iii) აღნიშნული პუნქტის შესაბამისად მიღებული საბოლოო გადაწყვეტილებები სავალდებულო იყოს შესასრულებლად საჯარო დაწესებულებისათვის; და დასაბუთება ჩამოყალიბდეს წერილობით, იმ შემთხვევაში მაინც, როდესაც ინფორმაციის გაცემაზე ითქვა უარი.

**რა ზომებია მიღებული, რომ:**

(b) ეროვნული კანონმდებლობის ფარგლებში, დაინტერესებული საზოგადოების წევრებს, რომლებიც აკმაყოფილებენ მე-2 პუნქტში ჩამოყალიბებულ მოთხოვნებს, ხელი მიუწვდებოდეთ სასამართლოს ან სხვა, კანონმდებლობის შესაბამისად დაფუძნებული დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი ორგანოს მიერ საკითხის გადასინჯვის პროცედურაზე, ნებისმიერი გადაწყვეტილების, ქმედების ან უმოქმედობის პროცედურული თუ შინაარსობრივი კანონიერების გადასახედად, რომელიც მე-6 მუხლის დებულებებს ეწინააღმდეგება;

(c) მე-3 პუნქტთან დაკავშირებით: საზოგადოების წარმომადგენლებს, რომლებიც აკმაყოფილებენ ეროვნული კანონმდებლობით დადგენილ მოთხოვნებს, თუკი ასეთი არსებობს, ხელი მიუწვდებოდეთ ადმინისტრაციულ ან სასამართლო პროცედურაზე კერძო პირების ან საჯარო ორგანოების იმ ქმედებების თუ უმოქმედობის გასასაჩივრებლად, რომლებიც გარემოს დაცვის ეროვნული კანონმდებლობის დებულებებს ეწინააღმდეგება;

(d) მე-4 პუნქტთან დაკავშირებით:

- (i) 1-ელ, მე-2 და მე-3 პუნქტებში მოცემული პროცედურები ეფექტიანი გამოსწორების ზომებს ითვალისწინებდნენ;
- (ii) აღნიშნული პროცედურები ამ პუნქტის დანარჩენ მოთხოვნებს აკმაყოფილებდნენ;

(e) მე-5 პუნქტთან მიმართებაში: საზოგადოებას მიეწოდებოდა ინფორმაცია ადმინისტრაციული თუ სასამართლო პროცედურის ხელმისაწვდომობის შესახებ.

**პასუხი:**

(a) საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, ნებისმიერ პირს შეუძლია საჯარო დაწესებულების მიერ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის მისი უფლების დარღვევა გაასაჩივროს ზემდგომ ადმინისტრაციულ ორგანოში ან სასამართლოში. მიღებული საბოლოო გადაწყვეტილება სავალდებულოა შესასრულებლად საჯარო დაწესებულებისათვის. ინფორმაციაზე უარის გაცემის შემთხვევაში, საჯარო დაწესებულება ვალდებულია გადაწყვეტილების მიღებიდან 3 დღის ვადაში პირს წერილობით განუმარტოს მისი უფლებები და გასაჩივრების წესი, მიუთითოს ის სტრუქტურული ქვედანაყოფი ან საჯარო დაწესებულება, რომელთანაც წარმოებდა კონსულტაცია ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმის გადაწყვეტილების მიღებისას.

გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის თანახმად, საზოგადოების ნებისმიერ წარმომადგენელს უფლება აქვს, გაასაჩივროს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ამ კოდექსის შესაბამისად მიღებული გადაწყვეტილება, თუ მიიჩნევს, რომ არ იქნა უზრუნველყოფილი ამ კოდექსით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მისი მონაწილეობა ან სხვაგვარად დაარღვია საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი მოთხოვნები.

(b) ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების გასაჩივრება გათვალისწინებულია და რეგულირდება სზაკ-ით (თავი XIII), კერძოდ, ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილებასთან/ქმედებასთან დაკავშირებით დაინტერესებული მხარე უფლებამოსილია, ადმინისტრაციული საჩივრით მიმართოს ადმინისტრაციულ ორგანოს. ადმინისტრაციულ საჩივარს განიხილავს/გადაწყვეტს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამომცემი ადმინისტრაციული ორგანო, თუ იქ არსებობს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამომცემი ან სტრუქტურული ქვედანაყოფის ზემდგომი თანამდებობის პირი. ხოლო ადმინისტრაციული ორგანოს ხელმძღვანელი თანამდებობის პირის მიერ გამომცემი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის თაობაზე წარდგენილ

საჩივარს განიხილავს და გადაწყვეტს ზემდგომი ადმინისტრაციული ორგანო. აღნიშნულ შემთხვევაში დადგენილია ადმინისტრაციული საჩივრის განხილვით-წარმოების ჩატარების წესი. საჩივრის განხილვის პროცესში ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია მოიწვიოს დაინტერესებული მხარეები მათი მონაწილეობისა და საკუთარი ინტერესების დაცვის მიზნით და ჩაატაროს ღია ზეპირი მოსმენა.

(c) სზავ, საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი და საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი არეგულირებს კონვენციის მე-9 მუხლის მე-3 პუნქტის მოთხოვნებს, კერძოდ, ნებისმიერ პირს აქვს უფლება მიმართოს ზემდგომ ადმინისტრაციულ ორგანოს ან სასამართლოს, თუ თვლის, რომ მისი უფლება დაირღვა ან ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილებით/ქმედებით მას მიაღდა გარკვეული ზიანი ან შეიზღუდა მისი უფლებები.

(d) კონვენციის მე-4 პუნქტთან დაკავშირებით მიღებული ზომები გულისხმობენ კანონმდებლობით განმტკიცებულ შესაძლებლობებს, რაც დადგენილია საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 29-31-ე მუხლებით (სასამართლოს შეუძლია სარჩელის აღძვრამდე მიიღოს დროებითი განჩინება, როცა არსებობს საფრთხე, რომ არსებული მდგომარეობის შეცვლით ხელი შეეშლება განმცხადებლის უფლების რეალიზაციას ან აღნიშნული მნიშვნელოვნად გართულდება) და სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის XXIII თავით „სარჩელის უზრუნველყოფა“.

(e) სზავ არეგულირებს საჯარო ადმინისტრაციული წარმოების საკითხებს (IX თავი). კერძოდ, ინდივიდუალური ადმინისტრაციული სამართლებრივი აქტის გამოცემა საჯარო ადმინისტრაციული წარმოების გამოყენებით, საჯარო გაცნობისათვის დოკუმენტების წარდგენის შესახებ ცნობის გამოქვეყნება, საჯარო გაცნობისათვის წარსადგენი დოკუმენტების ნუსხა, საკუთარი მოსაზრების წარდგენის წესი, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის პროექტის მომზადება და საჯარო გაცნობისათვის წარდგენა, და ა.შ. სზავ დეტალურად ასახავს: ადმინისტრაციული საჩივრის ადმინისტრაციულ ორგანოში წარდგენის, მისი განხილვისა და გადაწყვეტილების მიღების პროცედურებს, ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის ან გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მონაწილეობის კუთხით ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან მოქალაქის მიმართ უფლებათა დარღვევის შემთხვევებში მოქალაქის მიერ სასამართლოში სარჩელის წარდგენის პროცედურებს (საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი).

გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით განსაზღვრულია გარემოსდაცვით საკითხებზე გადაწყვეტილების მიმღები ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ, მოთხოვნის შემთხვევაში, მისი უფლებამოსილების განხორციელებასთან დაკავშირებული ნებისმიერი საჯარო ინფორმაციის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა (33-ე მუხლი).

სხვადასხვა სახელმწიფო ორგანოები, არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციები აწარმოებენ კამპანიებს მართლმსაჯულებაზე ხელმისაწვდომობის საკითხებში საზოგადოების ცნობიერების დონის ასამაღლებლად.

**XXIX. მუხლი 9-ის განხორციელების დროს წამოჭრილი წინააღმდეგობები**

აღწერეთ, თუ რა წინააღმდეგობები შეხვდა მე-9 მუხლის შესრულებას.

*პასუხი:*

საანგარიშო პერიოდში დაფიქსირდა სასამართლოში გარემოსდაცვით ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის უფლების დარღვევასთან დაკავშირებით შეტანილი სარჩელების

განხილვის ვადის დარღვევის რამდენიმე შემთხვევა.

**XXX. დამატებითი ინფორმაცია მუხლი 9-ის დებულებების პრაქტიკული გამოყენების შესახებ**

მოგვაწოდეთ დამატებითი ინფორმაცია მე-9 მუხლის დებულებათა პრაქტიკული განხორციელების შესახებ. მაგ. წარმოებს თუ არა გარემოსდაცვითი მართლმსაჯულების სტატისტიკა და თუ არსებობს დახმარების მექანიზმები მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობისათვის ფინანსურ ან სხვა დაბრკოლებათა შესუსტების ან მოხსნისათვის?

*პასუხი:*

მოსამართლეების მიერ კონვენციის გამოყენების პრაქტიკა არსებობს. საქართველოს საერთო სასამართლოებში წარმოებს გარემოსდაცვითი სამართლებრივი დავების აღრიცხვა. საანგარიშო პერიოდში:

თბილისის საქალაქო სასამართლოში: ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიაში სგდსმს-ს სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტიდან შევიდა 1660 ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის მასალა; სისხლის სამართლის საქმეთა საგამომიებო, წინასასამართლო სხდომისა და არსებითი განხილვის კოლეგიაში შევიდა 49, ხოლო განაჩენის გამოტანით დასრულდა 50 საქმე;

თბილისის სააპელაციო სასამართლოში შესული 40 სისხლის სამართლის საქმიდან განხილულია 37, განუხილველად დატოვებულია 2, მიმდინარეა 1 სისხლის სამართლის საქმე; 2018-2020წწ გარემოს დაცვის სფეროში ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა საქმეებზე შევიდა 874, განხილულია 814, წარმოებაშია 37 საქმე.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატაში 2018-2020წწ შევიდა 6, დაუშვებლად იქნა ცნობილი 3, მიმდინარეა 1 საქმე; სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის მიერ 2017-2020წწ 13 საკასაციო საჩივარი იქნა დაუშვებლად ცნობილი, 1 საქმეში შეიცვალა სასჯელი, 1ში დადგა გამამართლებელი გადაწყვეტილება, რომლითაც გაუქმდა მეორე ინსტანციის მიერ მიღებული გამამტყუნებელი განაჩენი, მიმდინარეა 5 საქმე;

სგდსმს-ში წარმოებულ საქმეებს, სადაც უშუალოდ მოპასუხე მხარეა სგდსმს, აღირიცხება 30-მდე სასამართლო დავა, მათ შორის 27 მიმდინარეა საქალაქო, სააპელაციო და უზენაეს სასამართლოებში.

სგდსმს-ს სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი კომპეტენციის ფარგლებში აწარმოებს გამოვლენილი სამართალდარღვევების აღრიცხვა/სისტემატიზაცია/ანალიზს. დეპარტამენტის მიერ გამოვლინდა გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის დარღვევის 33391 ფაქტი (ადმინისტრაციული - 31377, სისხლის სამართლის ნიშნების - 2014). ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ფაქტებზე შედგენილი ოქმები გადაგზავნილია შესაბამის სასამართლო ორგანოებში, ხოლო საქმეები სისხლის სამართლის ნიშნების მქონე ფაქტების თაობაზე გადაგზავნილია სამართალდამცავ ორგანოებში შემდგომი რეაგირებისთვის.

სარგებლობის ლიცენზიის პირობების შესრულების კონტროლის განხორციელების პროცესში სამართალდარღვევების გამოვლენას კომპეტენციის ფარგლებში ახორციელებს სსიპ წიაღის ეროვნული სააგენტო. სააგენტო ფუნქციონირების პერიოდში (2018წ-დან) გამოვლენილია ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის 2621 ფაქტი.

ორჰუსის კონვენციით გათვალისწინებული ორდონიანი მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობის კუთხით აღსანიშნავია, რომ სასამართლოზე ხელმისაწვდომობა სცდება

მუნიციპალიტეტის კომპეტენციას. მუნიციპალიტეტის კომპეტენციაში მხოლოდ ადმინისტრაციული სამართალწარმოება შედის. გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებით ადმინისტრაციული სამართალწარმოება ხორციელდება ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსით დადგენილი მოთხოვნების შესაბამისად, რომელიც სრულად შეესაბამება ორპუსის კონვენციით დადგენილ მოთხოვნებს. ამ მხრივ აღსანიშნავია თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის პრაქტიკა, კერძოდ: აღნიშნული კოდექსის თანახმად დაინტერესებული მხარე, რომელსაც შეუძლია გაასაჩივროს ადმინისტრაციული სამართლებრივი აქტი, არის მხოლოდ ის პირი, რომლის კანონიერ ინტერესზე “პირდაპირ ან უშუალო გავლენას ახდენს ეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი”. მთელ რიგ სამართალწარმოების პროცესში კი თბილისის მერია ეყრდნობა არა ზემოაღნიშნული კოდექსით, არამედ ორპუსის კონვენციით გათვალისწინებულ “დაინტერესებული მხარის” დეფინიციას, რომელიც უფრო ფართოა და საზოგადოების იმ წევრებსაც მიიჩნევს დაინტერესებულ მხარედ, რომელთა კანონიერ ინტერესზეც “შესაძლოა ზეგავლენა იქონიოს” მიღებულმა ადმინისტრაციულ-სამართლებრივმა აქტმა. რაც ნიშნავს, რომ საზოგადოების უფრო ფართო წრეს შეუძლია ისარგებლოს ამ გარემოსდაცვითი უფლებით და ჰქონდეს კონტროლის ბერკეტი მუნიციპალიტეტის დონეზე მიღებულ გარემოსდაცვით გადაწყვეტილებებთან დაკავშირებით.

საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს მართვაში არსებული შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება (შპს) საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანიას გააჩნია საჩივრების მექანიზმი - მოქალაქეების მხრიდან პრობლემის აღმოჩენის ან შეკითხვების შემთხვევაში, დაკავშირება ხდება ოფიციალურად (Edocument - 4-5 წერილი თვეში), ელექტრონული ფოსტით (info@waste.gov.ge - საშუალოდ 10 წერილი თვეში), ტელეფონზე (სკოპინგ-ანგარიშის გამოქვეყნების პერიოდში მოქმედებს დამატებითი მობილური ტელეფონი მოქალაქეების მხრიდან შენიშვნების გაზიარებისთვის) ან კომპანიის Facebook გვერდზე (საანგარიშო პერიოდში შემოსულია 91 შეტყობინება). ასევე, „ურბანული მომსახურების გაუმჯობესების საინვესტიციო პროგრამის“ ფარგლებში (პროგრამა უზრუნველყოფს გარემოსდაცვით საკითხებზე მოსახლეობის ჩართულობას პროექტის განხორციელების დაწყებამდე, წინასწარი ეკოლოგიური კვლევის ანგარიშის მომზადების ეტაპზე). შემუშავებულია საჩივრების განხილვის მექანიზმი, რომლის თანახმადაც, ნებისმიერ მოქალაქეს შეუძლია საჩივრით მიმართოს კომპანიას ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელების პროცესში გარემოსდაცვითი კუთხით მათი უფლებების დარღვევის შემთხვევაში და მოითხოვოს შესაბამისი რეაგირება.

2019წ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ანალიტიკური განყოფილების კვლევისა და ანალიზის ცენტრის მიერ მომზადდა კვლევა - „გარემოსდაცვითი ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის საკითხები სასამართლო პრაქტიკაში“<sup>1</sup>. კვლევაში მიმოხილული და გაანალიზებულია ორპუსის კონვენცია, ეროვნული საკანონმდებლო ბაზისა და საერთაშორისო სტანდარტების ფარგლებში გარემოსდაცვითი ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გარანტიები, სასამართლო პრაქტიკა, შემუშავებულია რეკომენდაციები. ბროშურა წარმოადგენს დამხმარე მასალას საქართველოს საერთო სასამართლოებისათვის.

აქვე აღვნიშნავთ, რომ „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-7 მუხლის თანახმად, მოსამართლე თავის საქმიანობაში დამოუკიდებელია, იგი ფაქტობრივ გარემოებებს აფასებს და გადაწყვეტილებებს იღებს მხოლოდ საქართველოს კონსტიტუციის, საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპებისა და ნორმების, სხვა კანონების შესაბამისად და თავისი შინაგანი რწმენის საფუძველზე. შესაბამისად, როგორც საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, ასევე ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი განსაზღვრავს იმ პირთა წრეს, რომლებიც თავისუფლდებიან სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ სასამართლო ხარჯების

გადახდისაგან, ასევე გათვალისწინებულია სასამართლო ხარჯების გადახდის გადავადება და მათი ოდენობის შემცირება. აქედან გამომდინარე, მოსამართლე სწორედ კონკრეტული საქმის განხილვისას კანონმდებლობით დადგენილი წესის შესაბამისად განსაზღვრავს ბაჟის გადახდის საკითხს და ოდენობას.

**XXXI. მე-9 მუხლის საკითხებთან დაკავშირებული ინტერნეტ-მისამართები**

[www.supremecourt.ge](http://www.supremecourt.ge); [www.court.gov.ge](http://www.court.gov.ge); [www.gyla.ge](http://www.gyla.ge); [www.article42.ge](http://www.article42.ge);  
1 <http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/kvleva-garemosdacviti-informaciis-xelmisawvdomobis-sakitxebze.pdf>

**XXXII. ზოგადი შენიშვნები კონვენციის მიზნებთან დაკავშირებით:**

რამდენადაც მიზანშეწონილია, აღწერეთ, როგორ უწყობს ხელს კონვენციის განხორციელება დღევანდელი და მომავალი თაობების თითოეული პიროვნების უფლების დაცვას, იცხოვროს სათანადო და მისი ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობისათვის შესაბამის გარემოში.

*პასუხი:*

კონვენციასთან საქართველოს მიერთებამ მნიშვნელოვნად გაზარდა მოქალაქეთა შესაძლებლობა, გააკონტროლონ, თუ როგორ იცავს სახელმწიფო გარემოს და შეიტანონ წვლილი გარემოს დაცვაში. ზოგადი ტენდენცია მიუთითებს საზოგადოების აქტივობის ზრდაზე, რაც შესაბამის გამოხმაურებას ჰპოვებს სამთავრობო უწყებების მხრიდან. თუმცა, მნიშვნელოვანია საზოგადოების აქტიურობის გაზრდა კონკრეტულ საქმეებში მათი მონაწილეობის და შესაძამების ღონისძიებების განხორციელების, მათ შორის, გარემოს დაცვასა და მდგრად განვითარებასთან დაკავშირებულ საკითხებზე საზოგადოების ცნობიერების ამაღლების გზით.

**XXXIII. საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები დანართი I (მეორე)-სა და მუხლი 6 (მეორე)-ს დებულებების განსახორციელებლად, რომელიც ეხება გენეტიკურად მოდიფიცირებულ ორგანიზმებს (გმო)**

საკანონმდებლო, ადმინისტრაციულ და სხვა ზომებთან დაკავშირებით, რომლებიც ახორციელებენ მუხლი 6 (მეორე)-ში მოცემულ დებულებებს გმო-ს გარემოში განზრახ ინტროდუქციისა და საბაზრო ქსელში მათი განთავსების შესახებ გადაწყვეტილებების მიღებისას საზოგადოების მონაწილეობას, აღწერეთ:

(a) მუხლი 6 (მეორე)-ს 1-ელ პარაგრაფთან დაკავშირებით და:

- (i) დანართი I (მეორე)-ს 1-ელ პარაგრაფთან დაკავშირებით, რამდენად არის უზრუნველყოფილი ქვეყნის საკანონმდებლო მარეგულირებელ ჩარჩოში საზოგადოების ეფექტიანი ინფორმირებულობა და მისი მონაწილეობა მუხლი 6 (მეორე)-ს დებულებებში მოცემულ საკითხებთან დაკავშირებით გადაწყვეტილებების მიღებაში;
- (ii) დანართი I (მეორე)-ს პარაგრაფ 2-თან დაკავშირებით, ქვეყნის საკანონმდებლო მარეგულირებელ ჩარჩოში არსებული ნებისმიერი სახის გამონაკლისი დანართი I (მეორე)-ში მოცემულ საზოგადოების მონაწილეობის პროცედურასთან დაკავშირებით და კრიტერიუმები ასეთი გამონაკლისებისათვის;

**რა ზომებია მიღებული, რომ:**

- (iii) დანართი I (მეორე)-ს პარაგრაფ 3-თან დაკავშირებით: საზოგადოებას ადექვატურად, დროულად და ეფექტიანად მიუწვდებოდეს ხელი გარემოში განზრახ ინტროდუქციისა და საბაზრო ქსელში განთავსებისათვის უფლებამოსილების მისაღებად წარდგენილი შეტყობინების შესახებ მოკლე

ინფორმაციასა და ანგარიშზეც, იმ შემთხვევაში, თუ ასეთი შეფასების ანგარიში არსებობს;

- (iv) დანართი I (მეორე)-ს **პარაგრაფ 4-თან** დაკავშირებით: ამ პუნქტში მოცემული ინფორმაცია არავითარ შემთხვევაში იქნეს მიჩნეული კონფიდენციალურად;
- (v) დანართი I (მეორე)-ს **პარაგრაფ 5-თან** დაკავშირებით: უზრუნველყოფილ იქნეს გადაწყვეტილების მიღების პროცედურების გამჭვირვალობა და შესაბამის პროცედურულ ინფორმაციაზე საზოგადოების ხელმისაწვდომობა, რაც, მოიცავს შემდეგს:
  - a. შესაძლო გადაწყვეტილებების ხასიათს;
  - b. ინფორმაციას გადაწყვეტილების მიღებაზე პასუხისმგებელ ხელისუფლების ორგანოებზე;
  - c. საზოგადოების მონაწილეობის უზრუნველყოფის მიზნით დანართი I (მეორე)-ს 1-ლი პარაგრაფის შესაბამისად შემუშავებულ ზომებს;
  - d. ხელისუფლების ორგანოების მითითებას, რომლებსაც განაცხადის შესაბამისი ინფორმაციის მიღება;
  - e. ხელისუფლების ორგანოების მითითებას, სადაც შესაძლებელია კომენტარების წარდგენა; კომენტარების წარდგენისათვის საჭირო ვადას.
- (vi) დანართი I (მეორე)-ს **პარაგრაფი 6-თან** დაკავშირებით: ხორციელდებოდა დანართი I (მეორე)-ს პარაგრაფ 1-ში განსაზღვრული დებულებები, რომლის თანახმად საზოგადოებას ექნება შესაძლებლობა ნებისმიერი მისაღები წესით წარადგინოს კომენტარი, ინფორმაცია, ანალიზი ან მოსაზრება, რომლებსაც ის მიიჩნევს საჭიროდ შეთავაზებულ განზრახ ინტროდუქციასა თუ საბაზრო ქსელში განთავსებასთან დაკავშირებით;
- (vii) დანართი I (მეორე)-ს **პარაგრაფ 7-თან** დაკავშირებით: ჯეროვანი ყურადღება მიექცეს დანართი I (მეორე)-ს 1-ლი პარაგრაფის შესაბამისად ორგანიზებულ საზოგადოების მონაწილეობის შედეგებს.

**პასუხი:**

„ცოცხალი გენმოდირეცირებული ორგანიზმების შესახებ“ საქართველოს კანონის (2014) თანახმად საქართველოს ტერიტორიაზე აკრძალულია ცოცხალი გენმოდირეცირებული ორგანიზმების (ცგმო) გარემოში ინტროდუქცია, საბაზრო ქსელში განთავსება (მუხლი 7), იმპორტი, რეექსპორტი (მუხლი 4). კანონის ერთ-ერთ მიზანს წარმოადგენს ხელი შეუწყოს ცგმო-ს გამოყენების სფეროში არსებული ინფორმაციის საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომობის და ამ სფეროში გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობას (მუხლი 26).

სავალდებულოა ცგმო-ს შესახებ ერთიანი საჯარო რეესტრის შექმნა, რომელიც უნდა განთავსდეს სპეციალურ ინტერნეტგვერდზე (მუხლი 27).

საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის ბრძანებით (N165, 2014) „ცოცხალი გენმოდირეცირებული ორგანიზმების ერთიანი რეესტრის შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე“ განსაზღვრავრულია რეესტრში შესატანი სავალდებულო ინფორმაციის ნუსხა. ზემოაღნიშნული კანონის თანახმად, ცგმო-ს რეესტრში არ შეიტანება ის ინფორმაცია, რომელიც საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, კონფიდენციალურ ინფორმაციად არის მიჩნეული (მუხლი 27).

ცგმო-სთან დაკავშირებით საქართველოში მოქმედებს კანონი „სურსათად/ცხოველის საკვებად განკუთვნილი გენეტიკურად მოდიფიცირებული ორგანიზმებისა და მათგან წარმოებული გენმოდირეცირებული პროდუქტის ეტიკეტირების შესახებ“ (2014), რომლის მიზნებია:



ა) მომხმარებელთა ინფორმირება სურსათად/ცხოველის საკვებად განკუთვნილი გმო-სა და მათგან წარმოებული გენმოდირეცირებული პროდუქტის შესახებ;

ბ) მომხმარებელთა ინტერესების დაცვა, რათა მათ ჰქონდეთ თავისუფალი არჩევანის საშუალება;

გ) სურსათად/ცხოველის საკვებად განკუთვნილი გმო-სა და მათგან წარმოებული გენმოდირეცირებული პროდუქტის ეტიკეტირების წესების დადგენა და მათ შესრულებაზე სახელმწიფო კონტროლის განხორციელება;

დ) სურსათად/ცხოველის საკვებად განკუთვნილი გმო-სა და მათგან წარმოებული გენმოდირეცირებული პროდუქტის ეტიკეტირების სფეროში ევროკავშირის კანონმდებლობითა და სხვა საერთაშორისო აქტებით დადგენილ სამართლებრივ ნორმებთან საქართველოს კანონმდებლობის დაახლოება/ჰარმონიზაციის ხელშეწყობა.

საქართველოს მთავრობის დადგენილებები „ტექნიკური რეგლამენტის – მომხმარებლისათვის სურსათის შესახებ ინფორმაციის მიწოდების თაობაზე დამტკიცების შესახებ“ (№301,2016) და „სურსათად/ცხოველის საკვებად განკუთვნილი გენმოდირეცირებული ორგანიზმებისა და მათგან წარმოებული გენმოდირეცირებული პროდუქტის ეტიკეტირების წესის დამტკიცების შესახებ“ (№320,07/07/2015) აყალიბებენ შესაბამის მოთხოვნებს ეტიკეტირების - გმო კომპონენტების არსებობის შესახებ ინფორმაციის განთავსებას მიმართ, რაც საშუალებას აძლევს მომხმარებელს გააკეთოს საკუთარი არჩევანი სურსათის შერჩევა-შეძენისას; აწესრიგებენ ურთიერთობებს ბიზნესოპერატორს, სახელმწიფო კონტროლის განმახორციელებელ ორგანოსა და მომხმარებლებს შორის.

**XXXIV. დანართი I (მეორე)-ს და მუხლი 6 (მეორე)-ს დებულებების განხორციელების დროს წამოჭრილი წინააღმდეგობები**

აღწერეთ წარმოქმნილი წინააღმდეგობა დანართი I (მეორე)-ს და მუხლი 6 (მეორე)-ს განხორციელების დროს.

*პასუხი:*

შესაბამისი ტესტირების აკრედიტებული ლაბორატორიების, კვალიფიციური კადრების ნაკლებობა; გმო-ს შემცველ პროდუქტებთან და სასურსათო ნედლეულთან დაკავშირებული რისკის შეფასების მეთოდოლოგიის შესახებ დაბალი ინფორმირებულობა.

**XXXV. დამატებითი ინფორმაცია დანართი I (მეორე)-ს და მუხლი 6 (მეორე)-ს დებულებების პრაქტიკული გამოყენების თაობაზე**

მოგვაწოდეთ დამატებითი ინფორმაცია მუხლი 6 (მეორე)-ს დებულებების პრაქტიკული განხორციელების შესახებ, რომელიც ეხება გმო-ს გარემოში განზრახ ინტროდუქციისა და საბაზრო ქსელში განთავსების თაობაზე გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობას; მაგალითად, არის თუ არა ხელმისაწვდომი სტატისტიკური ან სხვა სახის ინფორმაცია ასეთ გადაწყვეტილებებში საზოგადოების მონაწილეობის შესახებ ან საზოგადოების მონაწილეობის პროცედურებიდან გამონაკლისების დაშვების თაობაზე გადაწყვეტილებების მიღების შესახებ, რაც განსაზღვრულია დანართი I (მეორე)-ს მე-2 პარაგრაფის შესაბამისად?

*პასუხი:*

„ბიოწარმოების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის დადგენილებით (N198, 30/07/2013) დამტკიცებული ბიოწარმოების წესების თანახმად, განსაზღვრულია ბაზარზე გასატანი პროდუქციის ეტიკეტირება, როგორც „ბიო“, „ეკო“, „ორგანული“, „ეკოლოგიურად სუფთა“, რაც მომხმარებელს აწვდის ინფორმაციას ჯანსაღი პროდუქტის შესახებ.

ევროკავშირთან ასოცირების შესახებ ხელშეკრულების ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) „სანიტარიული და

ფიტოსანიტარიული ზომების“ ფარგლებში აღებული ვალდებულებების თანახმად, რეგულაცია (EC)N°1830/2003, რეკომენდაცია 2004/787/EC და რეგულაცია (EC)N°451829/2003 შესაბამისად, საქართველოს მთავრობის დადგენილებებით დამტკიცებულ ინორმატიული აქტები:

1. „მოთხოვნები გენეტიკურად მოდიფიცირებული სურსათისა და ცხოველის საკვების შესახებ“ (N549,16/10/2018);

2. „ტექნიკური რეგლამენტის – გენეტიკურად მოდიფიცირებული ორგანიზმების მიკვლევადობისა და ეტიკეტირების, გენეტიკურად მოდიფიცირებული ორგანიზმებისაგან წარმოებული სურსათის/ცხოველის საკვების მიკვლევადობის დამტკიცების შესახებ“ (N548,16/10/2018);

3. N548,16/10/2018 დადგენილებაში 2020წ განხორციელებული ცვლილებები (EC)No641/2004 რეგულაციის თანახმად, რომელიც ეხება (EC)No829/2003 რეგულაციის გამოყენების წესებს ახალი გენ-მოდიფიცირებული სურსათისა და ცხოველის საკვების ავტორიზებასთან, არსებული პროდუქტისა და რისკის დადებითი შეფასებისას გამოვლენილი გენ-მოდიფიცირებული მასალის შემთხვევითი ან ტექნიკურად გარდაუვალი არსებობის შესახებ შეტყობინებასთან დაკავშირებით.

2021წ დაგეგმილია (EC)N°2010/C200/01 რეკომენდაციით გათვალისწინებული მოთხოვნების ეროვნულ კანონმდებლობაში ასახვა, რომელიც ეხება ტრადიციულ და ორგანულ მოსავალში გმო-ს არაგამიზნულად მოხვედრის თავიდან აცილების მიზნით ეროვნულ დონეზე გასატარებელი ღონისძიებების შესამუშავებლად საჭირო სახელმძღვანელო პრინციპებს.

სგდსმს მის ვებ-გვერდებზე განათავსებს საკანონმდებლო პროექტებს კომენტარებისთვის, ატარებს საჯარო განხილვებს ყველა დაინტერესებული მხარისათვის.

არასახელმწიფო სექტორი ჩართულია საზოგადოების ინფორმირების პროცესში, მონაწილეობას იღებს აღნიშნულ საკითხებზე გამართულ სამეცნიერო კონფერენციებში, სამუშაო შეხვედრებში. შექმნილია გმო შემცველი პროდუქტების წარმოებაზე მონიტორინგისა და მეცნიერული კვლევის ეროვნული ცენტრი.

#### **XXXVI. მუხლი 6 (მეორე)-ს განხორციელებასთან დაკავშირებული ინტერნეტ-მისამართები**

მოგვაწოდეთ შესაბამისი ინტერნეტ-მისამართები სადაც, შესაძლებლობის შემთხვევაში, მითითებული იქნება გენეტიკურად მოდიფიცირებული ორგანიზმების ინტროდუქციისა და მათ შესახებ მიღებული გადაწყვეტილებების რეესტრი:

#### **პასუხი:**

საინფორმაციო მასალა გმო-ს და გმო შემცველ პროდუქტებთან დაკავშირებით პერიოდულად იბეჭდება სგდსმს-ს ([www.mepa.gov.ge](http://www.mepa.gov.ge)) და სურსათის ეროვნული სააგენტოს ვებ-გვერდებზე ([nfa.gov.ge](http://nfa.gov.ge)).